T.C.
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ BİLİM DALI

SİVAS İLİNİN TURİSTİK ARZ POTANSİYELİNİN SWOT ANALİZİ İLE BELİRLENMESİ

Hazırlayan
Sevgi ÇAĞLAR

Danışman
Prof. Dr. M. Şükrü AKDOĞAN

Yüksek Lisans Tezi

AĞUSTOS 2019
KAYSERİ

T.C.
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ BİLİM DALI

SİVAS İLİNİN TURİSTİK ARZ POTANSİYELİNİN SWOT ANALİZİ İLE BELİRLENMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Hazırlayan
Sevgi ÇAĞLAR

Danışman
Prof. Dr. M. Şükrü AKDOĞAN

AĞUSTOS 2019
KAYSERİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Adı Soyadı: Sevgi ÇAĞLAR

İmza:

T.C.
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ
REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Müdürlüğü

Sivas İlinin Turistik Arz Potansiyelinin SWOT Analizi ile Belirlenmesi

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Giriş, b) Ana bölümler ve c) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 114 sayfalık kısmına ilişkin,22/08/2019 tarihinde ***Turnitin*** intihal programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı: % 16'dır.

Uygulanan filtrelemeler:

1- Giriş dahil
2- Ana Bölümler dahil
3- Sonuç dahil
4- Alıntılar dahil/hariç
5- Kapak hariç
6- Önsöz ve Teşekkür hariç
7- İçindekiler hariç
8- Kaynakça hariç
9- Özet hariç
10- Yedi (7) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez İntihal Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edileceği muhtemel durumlarda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim. 22/08/2019

Adı Soyadı : Sevgi ÇAĞLAR
Öğrenci No : 4033431405
Anabilim Dalı : Turizm İşletmeciliği ABD
Bilim Dalı : Turizm İşletmeciliği Bilim Dalı
Program Adı : Turizm İşletmeciliği Yüksek lisans

Danışman
Prof. Dr. M. Şükrü AKDOĞAN

Öğrenci
Sevgi ÇAĞLAR

YÖNERGEYE UYGUNLUK SAYFASI

‘’Sivas İlinin Turistik Arz Potansiyelinin SWOT Analizi İle Belirlenmesi’’ adlı yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi’ne uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan	**Danışman**
Sevgi ÇAĞLAR	Prof. Dr. M. Şükrü AKDOĞAN

Turizm İşletmeciliği ABD Başkanı

Prof. Dr. Ömer ŞANLIOĞLU

KABUL ONAY SAYFASI

Prof. Dr. M. Şükrü AKDOĞAN danışmanlığında **Sevgi ÇAĞLAR** tarafından hazırlanan **"Sivas'ın Turistik Arz Potansiyelinin SWOT Analizi İle Belirlenmesi"** adlı bu çalışma, jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalında **Yüksek Lisans** tezi olarak kabul edilmiştir.

21 / 08 / 2019

JÜRİ:

Danışman :Prof. Dr. M. Şükrü AKDOĞAN

Üye : Doç. Dr. Kenan GÜLLÜ

Üye :Dr. Öğretim Üyesi Ebru SÖNMEZ KARAPINAR

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun ..26../..08../...19.. tarih ve ..35..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

23./08./2019

Doç. Dr. Kenan GÜLLÜ

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı kapsamında hazırlanan ‘’Sivas’ın Turistik Arz Potansiyelinin SWOT Analizi İle Belirlenmesi’’ adlı yüksek lisans tez çalışması Sivas şehrinin turizm potansiyelini ortaya koymak adına yapılmıştır. Sivas turizminin güçlü-zayıf yönlerinin, turizmin geliştirilebilmesine yönelik fırsatların ve şehrin turizmini olumsuz yönde etkileyebilecek tehditlerin neler olabileceğinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Bu çalışmanın başından sonuna kadar desteğini esirgemeyen danışman hocam Sayın Prof. Dr. M. Şükrü AKDOĞAN’a sonsuz teşekkür eder saygılarımı sunarım. Desteğini her zaman hissettiğim değerli enişte m ve ağabeyim Oğuzhan ŞAŞTIM’a teşekkür ederim. Çalışmaya verdiği destek için Atilla BOSTANCI’ya teşekkür ederim.

Bu zamana kadar her daim yanımda olan desteğini, sabrını ve sevgisini sınırsız kullandığım ÇAĞLAR ailesine maddi ve manevi tüm emekleri için sonsuz teşekkür ederim.

Bu çalışma; bu yola çıkarken en büyük desteği aldığım ve hala beni bir yerlerden gördüğüne inandığım babam Ahat ÇAĞLAR’a ithaf olunmuştur.

Sevgi ÇAĞLAR

SİVAS İLİNİN TURİSTİK ARZ POTANSİYELİNİN SWOT ANALİZİ İLE BELİRLENMESİ

Sevgi ÇAĞLAR
Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi, Ağustos 2019
Danışman: Prof. Dr. M. Şükrü AKDOĞAN

ÖZET

Turizm ulusal ve uluslararası düzeyde stratejik planlarla ilerleme gerektiren tüm dünyaca önemi kabul edilmiş bir hizmet endüstrisidir. Günümüzde birçok yöre alternatif turizm eğilimlerinden ve gelirlerinden pay almak istemektedir. Ayrıca alternatif turizm türlerine eğilim yoğunlaştıkça yeni destinasyonlar bulma veya bir yörenin turizmde aktif yer alma çabalarında artış gözlenmektedir. Bu nedenle bir şehrin sürekli değişen ve gelişim gösteren turizm hareketlerine katılma sürecinde mevcut turistik arz potansiyelinin araştırılması ve belirlenmesi gerekir. Doğru stratejik planlarla birlikte sürdürülebilir amaçlara yönelik yapılan her çalışma turistik destinasyon adına iyileştirmeler içerir. SWOT Analizi stratejik planlar belirlemek adına mevcut durumu ortaya koymayı amaçlayan bir yöntemdir.

Bu çalışma ile Sivas turizminin turistik arz potansiyeli SWOT Analizi ile belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla Sivas'ta faaliyet gösteren konaklama işletmelerinde çalışan bireyler çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri anket tekniği ile elde edilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde frekans-yüzde dağılımları, ortalamalar, çapraz tablolar ve tek yönlü ANOVA testi kullanılmıştır. Analiz sonucunda Sivas turizminin güçlü-zayıf yönleri, turizmi geliştirmek adına fayda sağlayabilecek olası fırsatlar ile turizmin gelişmesine engel olabileceği düşünülen risk unsurları belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere dayanarak Sivas ilinin SWOT matrisi çıkarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Turizm Potansiyeli, Turizm Destinasyonu, SWOT Analizi, Sivas.

DETERMINATION OF TOURISTIC SUPPLY POTENTIAL OF THE CITY OF SIVAS THROUGH SWOT ANALYSIS

Sevgi ÇAĞLAR

Erciyes University, Institue of Social Sciences

Master's Thesis, August 2019

Supervisor: Prof. Dr. M. Şükrü AKDOĞAN

ABSTRACT

Tourism is a service industry of which significance is known worldwide and which requires advancement at national and international levels with strategic planning. Today, many locations seek shares from the alternative tourism trends and revenues. Moreover, as the alternative tourism types become more popular, the attempts to find new destinations and to take hold actively in tourism also accelerate. Therefore, available touristic supply potential of a city in the process of participation to tourism activities, which continuously change and develop, needs to be investigated and determined. Every work towards sustainable goals together with correct strategic planning includes improvements for the benefit of the touristic destination. SWOT Analysis is a method aiming to present the current situation with a view to determine strategic plans.

This study attempts to determine touristic supply potential of Sivas tourism through SWOT Analysis. For this purpose, target population of the study is composed of the individuals at the accommodation facilities operating in Sivas. The data for the research has been obtained through questionnaire technique. Frequency and percentage distributions, means, cross tables and one-way ANOVA test has been used for the analysis of the data obtained. As a result of the analysis, strengths and weaknesses of Sivas tourism, potential opportunities that may contribute to development of tourism as well as the risk factors that are considered to prevent development of tourism, are tired to be determined. SWOT matrix of the city of Sivas was constructed based on the data obtained during the study.

Keywords: Tourism Potential, Tourism Destination, SWOT Analysis, Sivas.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK ..... **i**
İNTİHAL ..... **ii**
YÖNERGEYE UYGUNLUK SAYFASI ..... **iii**
KABUL VE ONAY ..... **iv**
ÖNSÖZ ..... **v**
ÖZET ..... **vi**
ABSTRACT ..... **vii**
İÇİNDEKİLER ..... **viii**
TABLO LİSTESİ ..... **xi**
KISALTMALAR ..... **xiii**

GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM
TURİZME GENEL BAKIŞ

1.1. Turizmin Tanımı ve Özellikleri 3
1.2. Turizmin Gelişimi 5
1.2.1. Dünya'da Turizmin Gelişimi 5
1.2.2. Türkiye'de Turizmin Gelişimi 9
1.3. Turizm Türleri 12
1.3.1. Ziyaret Edilen Yere Göre Turizm Çeşitleri 16
1. 3.2. Katılanların Amaçlarına Göre Turizm Çeşitleri 17
1.3.3. Katılanların Sosyo-Ekonomik Durumlarına Göre Turizm Çeşitleri 22
1.3.4. Katılanların Yaslarına Göre Turizm Çeşitleri 23
1. 4. Turizm Coğrafyası 26

İKİNCİ BÖLÜM
SİVAS'IN GENEL YAPISI VE TURİSTİK ARZ POTANSİYELİ

2.1. Sivas'ın Tarihi 31
2.1.1. İlk ve Ortaçağ'da Sivas 32

2.1.2. Anadolu Beylikleri ve Selçuklu Döneminde Sivas 33
2.1.3. Osmanlı Döneminde Sivas 37
2.1.4. Milli Mücadele Dönemi ve Cumhuriyet Dönemi Sivas 39
2.2. Sivas'ın Coğrafik Yapısı 42
2.2.1. Jeolojik Yapı 42
2.2.2. Yeryüzü Şekilleri 43
2.2.3. İklim 46
2.2.4. Bitki Örtüsü 46
2.3. Sivas'ın Ekonomik Yapısı 48
2.3.1. Tarım 48
2.3.2. Hayvancılık 50
2.3.3. Sanayi 52
2.4. Sivas'ın Alt ve Üst Yapısı 52
2.4.1. Konaklama İmkânları 53
2.4.2. Yeme-İçme mekânı açısından İmkânlar 56
2.4.3. Ulaşım İmkânları 56
2.5. Sivas'ın Turistik Değerleri 58
2.5.1. Tarihi Turistik Değerler 58
2.5.2. Doğal Turistik Değerler 63
2.5.3. Kültürel Turistik Değerler 67

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SİVAS'IN TURİSTİK ARZ POTANSİYELİNİN SWOT ANALİZİ YÖNTEMİYLE BELİRLENMESİ

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi 73
3.2. Araştırmanın Sınır ve Sınırlılıkları 74
3.3. Literatür Değerlendirmesi 74
3.4. Araştırmanın Metodolojisi 76
3.4.1. Araştırmanın Evren ve Örneklemi 77
3.4.2. Veri Toplama Tekniği 77
3.5. Araştırmanın Bulguları 78
3.5.1. Katılımcılarının Demografik Dağılımları ve İşletme Özellikleri 78
3.5.2. Sivas Turizminin SWOT Matrisi 80

3.6. Araştırmada Uygulanan Analizler 83
3.6.1. Katılımcılara Göre Sivas Turizminin Güçlü-Zayıf Yönleri, Fırsat ve Tehditlerine Yönelik Ortalamalar 84
3.6.2. Ankete Katılan Çalışanların Demografik Özelliklerine Yönelik Ki-Kare Analizleri 87
3.6.3. Ankete Katılan Çalışanların Değerlendirmelerinin Görev/Pozisyon İtibariyle Farklılıkları (Tek Yönlü ANOVA Analizi) 95
3.6.4. Ankete Katılan Çalışanların Değerlendirmelerinin İşletme Türü İtibariyle Farklılıkları (Tek Yönlü ANOVA Analizi) 100
3.6.5. Ankete Katılan Çalışanların Değerlendirmelerinin İşletmelerin Yatak Sayısı İtibariyle Farklılıkları (Tek Yönlü ANOVA Analizi) 104

SONUÇ VE ÖNERİLER 110
KAYNAKÇA 117
EKLER 130
ÖZGEÇMİŞ 134

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Turizm Faaliyetleri ve Çeşitleri **13**
Tablo 2. Başlıca Turizm Tipleri ve Bunları Belirleyen Kriterler(Turistik Aktivite Tipleri) **13**
Tablo 3. Başlıca Turizm Şekilleri ve Bunları Belirleyen Kriterler (Turistik Aktivite Şekilleri) **14**
Tablo 4. Turizm Faaliyetlerinin Sınıflandırılması **15**
Tablo 5. Türkiye'de Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürünlerin Üretim Miktarları **49**
Tablo 6. Sivas'ta Tahıllar ve Bitkisel Ürünlerin Üretim Miktarları **50**
Tablo 7. Sivas'ta Hayvan Varlığı **51**
Tablo 8. Sivas'ta Balıkçılık ve Yavru Balık Üretim **52**
Tablo 9. Sivas İli 2017 Yılı Turizm İşletme Belgeli Oteller **53**
Tablo 10. Sivas İli Turizm Yatırım Belgeli Tesisler **54**
Tablo 11. Sivas İli Belediye İşletme Belgeli Tesisler **55**
Tablo 12. Sivas İli Turizm İşletme Belgeli Lokanta ve Kafeteryalar **56**
Tablo 13. Sivas'ta Bulunan Diğer Tarihi Yapı ve Eserler **61**
Tablo 14. Sivas'ta Bulunan Diğer Doğal Alanlar ve Değerler **66**
Tablo 15. Sivas Mutfağına Özgü Bazı Yemekler **71**
Tablo 16. Anket Uygulaması Yapılan Otellerin İşletme Belge Türüne Göre Dağılımı. **78**
Tablo 17. Ankete Katılan Otel Çalışanlarının Yaşlarına Göre Dağılımı **78**
Tablo 18. Ankete Katılan Otel Çalışanlarının Cinsiyetlerine Göre Dağılımı **79**
Tablo 19. Ankete Katılan Otel Çalışanlarının Medeni Durumlarına Göre Dağılımı **79**
Tablo 20. Ankete Katılan Otel Çalışanlarının Gelir Düzeylerine Göre Dağılımı **79**
Tablo 21. Ankete Katılan Otel Çalışanlarının Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı ... **80**
Tablo 22. Ankete Katılan Otel Çalışanlarının Görevlerine Göre Dağılımı **80**
Tablo 23. Sivas Turizminin SWOT Matrisi **82**
Tablo 24. Ankette Güçlü-Zayıf Yönlere Yönelik Sorulan İfadelere Dair Ortalamalar . **84**
Tablo 25. Ankette Fırsat-Tehditlere Yönelik Sorulan İfadelere Dair Ortalamalar **86**
Tablo 26. Çalışanların Yaş Dağılımlarına Göre Görev/Pozisyonların Ki-Kare Analizi **87**
Tablo 27. Çalışanların Cinsiyet Dağılımlarına Göre Görevlerin/Pozisyonların Ki-Kare Analizi **88**

Tablo 28. Çalışanların Medeni Durumuna Göre Görevlerin/Pozisyonların Ki-Kare Analizi **88**
Tablo 29. Çalışanların Eğitim Düzeylerine Göre Görevlerin/Pozisyonların Ki-Kare Analizi **89**
Tablo 30. Çalışanların Gelir Düzeylerine Göre Görevlerin/Pozisyonların Ki-Kare Analizi **90**
Tablo 31. Çalışanların Yaş Dağılımlarına Göre Çalıştıkları Oteldeki Yatak Sayılarına Bağlı Olarak Yapılan Ki-Kare Analizi **90**
Tablo 32. Çalışanların Cinsiyet Dağılımlarına Göre Çalıştıkları Oteldeki Yatak Sayılarına Bağlı Olarak Yapılan Ki-Kare Analizi **91**
Tablo 33. Çalışanların Medeni Durumuna Göre Çalıştıkları Oteldeki Yatak Sayılarına Bağlı Olarak Yapılan Ki-Kare Analizi **91**
Tablo 34. Çalışanların Eğitim Düzeylerine Göre Çalıştıkları Oteldeki Yatak Sayıları Arasında Yapılan Ki-Kare Analizi **92**
Tablo 35. Çalışanların Gelir Güzeylerine Göre Çalıştıkları Oteldeki Yatak Sayıları Arasında Yapılan Ki-Kare Analizi **92**
Tablo 36. Çalışanların Yaş Dağılımlarına Göre Çalıştıkları Otelin İşletme Türü Arasında Yapılan Ki-Kare Analizi **93**
Tablo 37. Çalışanların Cinsiyet Dağılımlarına Göre Çalıştıkları Otelin İşletme Türü Arasında Yapılan Ki-Kare Analizi **93**
Tablo 38. Çalışanların Medeni Durumuna Göre Çalıştıkları Otelin İşletme Türü Arasında Yapılan Ki-Kare Analizi **94**
Tablo 39. Çalışanların Eğitim Düzeyine Göre Çalıştıkları Otelin İşletme Türü Arasında Yapılan Ki-Kare Analizi **94**
Tablo 40. Çalışanların Gelir Düzeylerine Göre Çalıştıkları Otelin İşletme Türü Arasında Yapılan Ki-Kare Analizi **95**
Tablo 41. Çalışanların Görev/Pozisyonlarına Göre Uygulanan Tek Yönlü ANOVA Analizi **96**
Tablo 42. İşletme Türüne Göre Uygulanan Tek Yönlü ANOVA Analizi **101**
Tablo 43. İşletmelerin Yatak Sayılarına Göre Uygulanan Tek Yönlü ANOVA Analizi **105**

KISALTMALAR

TÜRSAB **:** Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği

OECD **:** Organisation For Economic Co-Operation and Development

OPEC **:** Organisation of Petroleum Exporting Countries

DPT **:** Devlet Planlama Teşkilatı

EESC **:** European Economic and Social Committee

M.Ö. : Milattan Önce

TÜİK **:** Türkiye İstatistik Kurumu

YHT **:** Yüksek Hızlı Tren

NATO **:** North Atlantic Treaty Organisation

UNESCO **:** United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation.

MEB **:** Milli Eğitim Bakanlığı

SWOT **:** Strengths, Weaknessess, Opportunities, Threats.

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

GİRİŞ

Turizm, Türkiye ve Dünya'da ekonomiyi, sosyal ve kültürel yapıyı etkileyen, değişken yapısıyla devamlı büyüme ve gelişme gösteren bir olgudur. Bu devamlılık turizm tercihlerinin ve türlerinin çeşitlenmesine ve bölgeler arasında rekabetin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Böylece yeni ve farklı destinasyonlar arama çabaları ortaya çıkmıştır. Güçlü rekabet ortamındaki bu çabalar dikkate alındığında, turizm türleri açısından Türkiye, sahip olduğu tarihi, coğrafi, kültürel, sosyal vb. birçok değerle avantajlı konumdadır.

Günümüzde değişen istek ve ihtiyaçlar doğrultusunda ürün ve hizmet geliştiren küresel ekonomiler turizmden pay almayı amaçlamaktadırlar. Giderek yoğunlaşan rekabet ortamında boş zaman kavramı, ekonomik refah düzeyi ve internetin kullanımı ile ziyaretçilerin destinasyon tercihleri değişmiş ve çeşitlenmiştir. Ayrıca bilgi teknolojileri, ulaşımda yaşanan gelişmeler ve küreselleşme bağlamında birçok turizm destinasyonu turistler tarafından tercih edilebilir ve ulaşılabilir hale gelmiştir.

Uluslararası turizm hareketleri kitlesel yapıdan arzu, istek ve ihtiyaçlar tarafından şekillendirilen bireysel bir yapıya doğru yön değiştirmektedir. Kitle turizminden doğa ile iç içe, kültürel yapıyla entegre, ekonomik, sosyal, mevsimsel vb. faktörlere bağlı olarak ortaya çıkan alternatif turizm türlerine yönelen talebi karşılayabilmek için destinasyonlar arası rekabet belirginleşmiştir. 3S (Sea, Sand, Sun) olarak adlandırılan deniz, güneş, kum turizmi yerini 3E (Education, Entertainment, Environment) yani eğitim, eğlence ve çevre turizmine bırakmaktadır. Bu açıdan incelendiğinde turizm sektörü ile ilgili olan ya da olmayan birçok nokta turistik arz bakış açısıyla ele alınmalıdır. (Yeşiltaş; Çeken; Öztürk, 2009, s. 251).

Türkiye, rakiplerine oranla geniş yelpazede, oldukça büyük ve dikkat çekici yönleriyle öne çıkan bir turistik arza sahiptir. Hem yaz hem kış turizmine olanak veren mevsimsel özellikleri ile daha farklı alternatif turizm türlerinin yapılmasına da olanak sağlar. Turizm istatistiklerine bakacak olursak, Türkiye 2018 yılı itibariyle 46,11 milyon ziyaretçi sayısı ve 29,51 milyar dolarlık gelire ulaşmıştır. Ülkesel boyutta turizmin sağladığı bu gelirden pay alabilmek adına yöresel ve bölgesel boyutta çalışmalar

yapılmaktadır. Bir destinasyonun değişen ziyaretçi taleplerine cevap verebilmesi için mevcut durumun araştırılması ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu bakış açısıyla Türkiye'de kamu kurumları ve özel kuruluşlar tarafından geleceğin turizm trendlerine yönelik ve mevcut destinasyon için değişen turist taleplerine uyumlu yatırımlar yapılabilir.

Bu çalışmanın amacı Sivas ilinin turizm potansiyelini, turizme yönelik avantaj ve dezavantajları, olası fırsatları ve tehditleri ortaya koymaktır. Bu kapsamda hazırlanan bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde teorik altyapıyı oluşturmak ve önemini vurgulamak amacıyla genel anlamda turizmin tanımı, Dünya'da ve Türkiye'de turizmin gelişimi, türleri ve turizm coğrafyası konuları ele alınmıştır. İkinci bölümde Sivas ilinin tarihi, coğrafi ve ekonomik yapısı, alt ve üst yapı özellikleri ile turistik değerleri genel olarak açıklanmıştır. Üçüncü ve son bölümde Sivas'ın turizminin güçlü, zayıf yönleri ile fırsat ve tehdit oluşturan faktörleri SWOT analizi ile değerlendirilecektir. SWOT analizi matrisini oluşturmak için kullanılan veriler uygulanacak anketler sonucunda elde edilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM: TURİZME GENEL BAKIŞ

Sanayi Devrimi'nden sonra ortaya çıkan yoğun iş temposu, teknoloji ve yirminci yüzyılla birlikte artan boş zaman insanların dinlenme, eğlenme ve hoş vakit geçirmek amacıyla yaptığı seyahatleri artırmıştır. İnsanların 1980'lerden sonra büyük kitleler halinde turizm hareketine katılması, turizmin dinlenme, eğlenme ve boş zamanları değerlendirmenin dışında siyasi, iktisadi ve ekonomik yönlerinin olduğunu da ortaya koymuştur. Günümüzde gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ekonomileri açısından bakıldığında turizm, ödemeler dengesi üzerinde pozitif etkisi olan büyüme ve gelişme kaynaklarından biri olarak kabul edilir (Hepaktan ve Çınar, 2010, s. 135). Bu bölümde turizm kavramı, turizmin özellikleri, turizm türleri, ülkesel ve bölgesel boyutta turizmin gelişimi ve turizm coğrafyası konularına yer verilecektir.

1.1. Turizmin Tanımı ve Özellikleri

Turizm sözcüğü "devamlı ikamet edilen yeri bir süre için istekle terk edip seyahate çıkmak ve tekrar dönmek" olarak tanımlanır ve Fransızca "tourner" fiilinden gelmiştir. Farklı bir görüşe göre de Latincede dönme hareketini ifade eden "tornus" kelimesinden ve İngilizcede de "hareket edilen yere dönmek şartıyla yapılan seyahat" anlamına gelen "tour" kelimesinden türetilmiş olabileceği ifade edilmektedir. Öznesi insan olan turizm önceleri yalnızca bir seyahat, ulaştırma ve ekonomik bir olay olarak görülmüş fakat bu durum turizm olgusunun tanımlanmasında yetersiz kalmıştır. Turizmin konaklama, boş zaman ve dinlenme gibi kavramlarla bir bütün olduğu anlaşıldığında günümüz tanımlarına ulaşılmış ve turizmi ekonomik, coğrafi, kültürel, politik v.b. açılardan da tanımlama yoluna gidilmiştir (Polat, 2014:4).

Zaman içerisinde turizm olgusunun birçok tanımı yapılmıştır. Örnek vermek gerekirse; Tümertekin turizmi eğlenme ve tatil yapma amaçlı seyahate çıkmak olarak tanımlarken (Tümertekin ve Özgüç, 2016, s. 446), Leiper ise turizme daha geniş bir tanım getirmiştir. Leiper'e göre turizm "insanların sürekli ikamet ettikleri, çalıştıkları ve her zaman ki olağan ihtiyaçlarını karşıladıkları yerler dışına yaptığı seyahatleri ve

buralardaki turizm işletmelerinin ürettiği mal ve hizmetleri talep ederek geçici konaklamalardan doğan olaylar ve ilişkiler bütünüdür." (İçöz; Var; İlhan, 2009, s. 15). Bununla birlikte, Olalı (1990, s. 6) daha uzunca bir tanım yaparak; "sürekli kalmamak ve gelir sağlayıcı bir meslekle uğraşmamak kaydıyla yabancıların, geçici bir süre için herhangi bir ülkede kalışlarından doğan olaylar ve ilişkilerin bütünüdür." şeklinde tanımlamıştır.

Turizm, ekonomideki geleneksel sektörlerin ötesine geçen bir aktivitedir. Ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel doğanın girdilerine gereksinim duyar. Turizmi bir endüstri olarak tanımlamadaki sorun, diğer endüstriler gibi resmi bir üretim işlevinin olmamasıdır. Tarım vb. sektörler gibi fiziksel olarak ölçülebilecek bir çıktısı yoktur. Turizm endüstrisinin bileşenleri destinasyonlar ve ülkeler bağlamında değişiklik gösterse de resmi konaklama, otel, misafirhane vb. tesislerle konaklama sektörü turizmin alt sektörlerinden biridir. Bu alt sektör kamp alanlarını, kiralık odalar, oda-kahvaltı uygulamalarını da içerir. Turizm sektörünün bir diğer alt sektörü de seyahat acenteleri ve tur operatörleridir. Yine ulaşım (hava, kara, deniz, demir yolları), transfer, araç kiralama vb. turizm sektörünün önemli girdileridir (Lickorish and Jenkins, 2011, s.1-2).

Turizm olgusu konaklama ve seyahati içine aldığından her seyahat ve yer değiştirme turizm faaliyeti olarak görülemez. Bir eylemin turizm olarak görülebilmesi için seyahatin devamlı ikamet edilen, çalışılan ve günlük ihtiyaçların karşılandığı yerler dışına yapılması gerekir. Ayrıca konaklama sırasında genellikle turizm işletmelerinin ürettiği mal ve hizmetlerin talep edilmesi ve konaklamanın geçici olması bir eyleme turizm demek için önemli ölçütlerden bazılarıdır (Özgüç, 2015, s. 13; Kozak, 2012, s. 7).

Turizmin en önemli özelliklerinden biri öznel olmasıdır. Çünkü turizmde gidilecek yeri, ulaşım aracını, konaklama tesisini kişinin seçme özgürlüğü vardır. Bu yönüyle de gönüllü yapılan bir etkinliktir. Bir diğer önemli özellik ise turizmin objektif olmasıdır. Turizmin objektif yanını ise seyahat ve konaklamaya bağlı olarak ortaya çıkan kurumlar, örgütler, etkinlikler vb. oluşturur. Herhangi bir seyahat ve konaklamanın turizm sayılabilmesi için devamlı oturulan, geçim sağlanan ve ihtiyaçların karşılandığı alan dışına çıkılması gerekir. Bu seyahat ve konaklama süresince tüketim yapılması ve gidilen yerde en az bir gece kalınması gerekir. Turizm ayrıca geçici bir göç olgusudur.

Çıkış noktasına yeniden dönüldüğü için dairesel bir harekettir. Dinlenme, merak, keşfetme, din, sağlık, kültür vb. sebepler insanları turizme iten önemli öğelerdir. Buna bağlı olarak trendler ve moda turizmde önemli bir belirleyicidir. Turizm kişisel, ailesel, örgütsel ve kitlesel bir hareket olduğundan sosyal bir olgudur. Turizm ayrıca hizmet ve kültür öğelerini bir araya getiren insanlara istihdam sağlayan ekonomilere kaynak oluşturan bütünleşik bir endüstridir (Özgüç, 1998, s. 16). Turizm rekreasyonun ayırt edici bir biçimidir ve özel bir dikkat gerektirir. Turizm ‘’toplumdaki teknolojinin ve değişikliklerin insanlara yoğun bir biçimde seyahat etme fırsatı verdiğini kabul eden geçici bir hareketlilik şekli’’ olarak tanımlanır. Kısacası insanların yaşadıkları yer ile ilgili olarak gönüllü, geçici hareketlilik biçimine turizm denir (Boniface; Cooper; Cooper, 2016, s. 4-5).

1.2. Turizmin Gelişimi

Turizmin, geçmişten günümüze insanların ilgi gösterdiği bir sektör olarak gelişim süreci halen devam etmektedir. İnsanlar yaşadıkları yerlerden ayrılarak seyahatlere çıkmaya tarihin erken dönemlerinden itibaren başlamışlardır. Tarihi Sümerlere kadar uzanan turizm, her dönemde var olmuş günümüzde de özellikle gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde insanların temel faaliyetlerinden biri haline gelmiştir.

1.2.1. Dünya’da Turizmin Gelişimi

İnsanlar çok eski zamanlardan itibaren çeşitli sebeplerle seyahat etmiştir. M.Ö. 4000’li yıllarda insanlar sadece ticari amaçla değil sağlık, gezip görme v.b. amaçlarla seyahat etmekteydiler. Aşağı Mezopotamya toplumları - başta Sümerler- yazıyı ve tekerleği buldukları için turizm sayılabilecek yer değiştirmelerin öncüsü sayılırlar. (Doğanay, 2013, s. 11). M.Ö. 3000’li yıllarda Eski Mısır’a piramitler ve diğer eserleri görmek için seyyahlar tarafından sıklıkla seyahat edilirdi. Bu seyahatlere katılan kişilerin yazıları Sakkara’nın adım piramidi, Sfenks ve büyük Giza piramitlerini olmak üzere Eski Mısır kültürüne ait birçok kalıntıyı ziyaret ettiklerini göstermektedir. Yunanlılar benzer ziyaretleri ederek kehanetleri sorgulamak için Delphi’ye seyahat ettiler, Pythian oyunlarına(müzikal ve spor yarışmaları) ya da erken dönem yapılan olimpiyat oyunları için seyahat ettiler (Gyr, 2010, s. 5). Modern anlamda turizm olayı böylece Eski Yunan’da daha belirginleşmiştir. M.Ö. 700’lü yıllarda düzenlenen Olimpiyat Oyunları sebebiyle ülkeye oldukça fazla turistin geldiği söylenebilir (Kozak, 2012, s.39).

Antik dönem insanının başlattığı turizm hareketinin temelinde, merak, eğlenme, tedavi ve kültürel faaliyetlerin etkisi görülmektedir. Bu hareketin ilk örneklerini ise Romalılar oluşturmaktadır. Milattan sonra ilk yüzyılda Roma'da bireysel ve grup olarak seyahat düzenleyen, bilgi veren, konaklama ve yemek sunan ilkel bir ekonomik etkinlikten bahsedilmektedir. Romalıların sahip olduğu ulaşım ağları, zenginlik ve hayatlarındaki refah seviyesi, yılın belirli dönemlerinde sürekli yaşadıkları yerlerden ayrılarak kaplıcalara, doğal ve tarihi alanlara gitmelerini kolaylaştıran etmenler olmuştur. Böylece Romalılar dinlenme, kültür, tedavi ve spor turizmini gerçekleştiren ilk insanlar olmuşlardır. Hatta eski Romalıların, bayram, festival ve diğer kültürel etkinliklere katılmak için de Yunanistan ve Anadolu'ya geçtikleri bilinmektedir (Bahar ve Kozak, 2005, s.5; Gyr, 2010, s. 6). Zevk, eğlenme, dinlenme, ticaret vb. sebeplerle gerçekleştirilen bu turizm faaliyetleri beşinci yüzyılda Roma İmparatorluğunun dağılmasıyla duraklama dönemine girmiştir. Bu dönemde etkinliğini artıran felsefi ve dini fikirler turizm etkinliklerine yeni bir bakış açısı kazandırmıştır. İnsanlar dini merkezlere ulaşma, toplu ziyaretlere katılma, merak ve kültürel güdüler sebebiyle uzun yolculuklara çıkmaya başlamışlardır. Örneğin; İngiltere'de Canterburry, Fransa'da Lourdes, Anadolu'da Efes ve Kutsal Toprak sayılan Kudüs'e yapılan seyahatler birer akım oluşturmuştur. Bu uzun yolculukların ve Hıristiyanlığın getirdiği papaz ve misyoner turizmi, haçlı seferleriyle birlikte kitle turizmine dönüşmüştür. Bütün bunların sonucu olarak, Avrupa, Kudüs ve Anadolu arasındaki bağlar kuvvetlenmiş, ekonomi ve işletmecilik açısından turizmde olumlu gelişmeler görülmüştür (Özgüç, 2015, s. 192).

Ortaçağ; özellikle Avrupa kıtasında derebeyliğin hâkim olduğu ve bu yapının barındırdığı tehlikeler nedeniyle toplumsal yapı ve halkın güvenliği için karanlık bir dönem olarak dikkati çekmektedir. Turizm hareketlerinin temelini oluşturan güvenlik problemleri turizm amaçlı seyahatleri sekteye uğratmıştır. Bu dönemde Avrupa'da yaşanan sosyal sarsıntılar ve dinsel karışıklıklar turizm amaçlı seyahatlerin duraklamasına neden olmuştur. Ortaçağ'da İslamiyet'in doğuşu ve kabulüyle bazı kutsal merkezler (Mekke, Medine, Kudüs) belirli dönemlerde Hac ve diğer dini ibadetler sebebiyle çok sayıda kişi tarafından ziyaret edilmiştir (Doğanay ve Zaman, 2013, s. 13).

Daha sonra ise pusulanın icadı, gemicilik ve haritacılık ile ilgili gelişmelere bağlı olarak artan keşif ve seyahat eğilimi birçok ülkeyi etkisi altına almış ve turizmin birçok kesimi

etkileyen ekonomik bir faaliyet olarak görülmesini sağlamıştır (Bahar ve Kozak, 2005, s.5). Rönesans 15. yüzyılda sanat ve bilimde bir aydınlanma ve gelişme dönemi olarak adlandırılırken, seyahatler bu gelişmelerin yaşandığı merkezlere doğru gerçekleştirilmiş ve bu seyahatler kültür turizminin ilk örneği sayılmıştır (Kozak, 2012, s.40). 17 ve 18. yüzyılda Aristokrat sınıfında bulunan aileler çocuklarını özellikle bilgi, görgü ve idare yeteneği kazanması adına Paris, Londra, Roma, Floransa ve Berlin gibi Avrupa'nın sanat ve kültür merkezlerine bir veya üç yıl arası değişen sürelerde eğitim amacıyla gönderirlerdi. Bu seyahatlere ''Grand Tour'' (Büyük Tur) adı verilirdi. Büyük Tur adıyla yapılan seyahatler ilk otellerin açılmasında etkili oldular (Özgüç, 2015, s. 192; Kozak, 2012, s. 40; Doğanay ve Zaman, 2013, s. 15).

Yeniçağda Osmanlı İmparatorluğu hâkimiyet kurduğu bölgelerde barınma (konaklama) amacıyla ''kervansaray'' adı verilen yapılar inşa etmiş ve yolların güvenliğini sağlayarak bilimsel, askeri, ekonomik, ticari, kültürel vb. amaçlarla seyahatin gelişmesine katkıda bulunmuştur (Doğanay ve Zaman, 2013, s.15).

19. yüzyılın ortalarında İngiltere'de başlayan ''Endüstri Devrimi'' olarak adlandırılan dönemde üretim insan gücüne dayalı olmaktan çıkarılarak ağırlıkla makinelere dayalı olarak gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Buna bağlı olarak insanların ihtiyaçlarından fazla üretim gerçekleşmiş ve bütün üretim faaliyetlerini yöneten, adına "burjuvazi" denilen yeni bir sınıf oluşmuştur (Kozak, 2014, s. 1). Endüstri Devrimi sonrası ise gelişen ulaşım ağı, güçlü araçlar, büyük şehirlerin ortaya çıkması ve çalışan nüfusun artması sendikal hareketlerle birlikte birtakım hakların edinilmesi fikrini ortaya çıkarmış ve bunun sonucunda refah seviyesi yükselmiş, tatil ve seyahat bir ihtiyaç haline gelmiştir (Özgüç, 2015, s.195).

Bugünkü anlamda ilk seyahat acentesi Thomas Cook; 1841 yılında İngiltere'de kurularak 570 kişilik bir grup ile bir şehirden diğerine ilk toplu seyahati düzenlemiş, ilk turizm pazarlamasını gerçekleştirmiştir. Önceleri İngiltere içinde şehirden şehre yapılan bu seyahatlere 1867 yılı itibariyle Paris şehri de eklenerek turizme uluslararası bir boyut kazandırılmıştır Thomas Cook markası günümüzde tur operatörü olarak varlığını sürdürmektedir. (Eralp, 1983, s. 14).

Aristokratların kaplıca, aydın orta sınıfın eğitim seyahatleri özellikle 1900'lü yıllarda yerini yeni bir dinlenme-eğlenme biçimi olan sayfiye alanlara yapılan seyahatlere

bırakmaya başlamıştır. Özellikle sanayi bölgelerine yakın olan deniz kıyısında kalan bölgeler seyahat için tercih edilirken yüzyılın sonuna doğru Avrupa'da Alplere keşifler yapılmaya başlandı ve turizm İngiltere ve çevresinden daha geniş alanlara yayılmaya başlamıştır. Turizmdeki bu yayılma öncelikle I. Dünya Savaşı, daha sonra 1929 Büyük Ekonomik Krizi ve sonrasında da II. Dünya Savaşı ile duraklama dönemleri yaşamıştır (Özgüç, 2015, s. 201).

Çağdaş turizm hareketleri olarak kabul ettiğimiz tüm etkinliklerin büyük kısmı özellikle II Dünya Savaşı sonrasında hızlı bir gelişim döneminden geçmiş ve büyük kitlelerin katılım gösterdiği bir endüstri haline gelmiştir. Savaş sonrasında oluşan güven ortamı, ekonomik gelişme ve savaşta kullanılan uçakların yolcu taşıma amaçlı kullanılmaya başlanması turizmin gelişimine etki eden unsurlardan bazılarıdır. Bu dönemde turizm artık birçok ülke için gelir getirici etkisi olan bir ekonomik faaliyet olarak görülmeye başlanmıştır (Doğanay ve Zaman, 2013, s. 17). 1945 yılı turizm endüstrisindeki büyük büyüme ve gelişmenin başladığı yıl olarak kabul edildiğinde, turizm endüstrisinin günümüze kadar olan gelişim süreci şöyle gözlenmektedir: 1950'lerden önce turizm parçalanmış bir endüstriydi. Oteller, büyük ölçüde gecelik veya yatak satışına odaklanmış, hava, kara ve demiryolları sadece koltuk satışına yönelmiş, seyahat acenteleri ise seyahat ve tatil satışında ilerliyordu. 1950'lerin ortalarından itibaren, özellikle İngiltere'de, tur operatörlerinin büyümesi ile endüstrinin birbiri ile ilgili kolları birbiri ile entegre hale getirildi. Örneğin, oteller, müşterilere oda satmak dışında kapsamlı hizmetler sunmaya başladı. 1950'li yıllar tatil amaçlı seyahatin demokratikleştirildiği, talebin doğasının değişmesi ve turizm endüstrisinin yapısının değiştiği aynı zamanda bu demokratikleşme göstergeleriyle kitlesel turizmin geliştiği bir dönem kabul edilir (Lickorish and Jenkins, 2011, s. 2-3).

I. Dünya Savaşı'na kadar lüks bir ihtiyaç olarak görülen, 1960'lı yıllara kadar ise kültürel etkiler temelinde ilerleyen turizm bugüne bakıldığında zorunlu bir ihtiyaç kabul edilmektedir. Daha öncesinde yeni yerler görmek, eğlenmek, dinlenmek gibi sebeplerle seyahat sadece zenginler ve zamanı bol olan kişilerin yaptığı bir faaliyet iken günümüzde özellikle gelişmiş ülkelerde birçok kişinin yaşam şekli ya da ihtiyaç duyduğu bir aktivite haline gelmiştir (Bahar ve Kozak, 2005, s. 6).

1990 yılına gelindiğinde, turizm endüstrisinin yapısı, kesinlikle İngiltere ve Avrupa'da, bazı çok büyük şirketlerin büyümesinden etkilenmiştir. Günümüzde hemen hemen

bütün gelir grupları tarafından gerçekleştirilen turizm, 2000'li yıllarda kitle turizmi ile birlikte alternatif turizm türlerine gerçekleşen yönelim ve 2011 yılında bir milyara yaklaşan uluslararası turist sayısı ile büyüyen bir endüstri olarak değişim ve gelişimine devam etmektedir (Özgüç, 2015, s. 204).

Turizm oldukça büyük bir altyapıya sahip küresel bir fenomen olarak kabul edilmektedir. Önemi ise topluma, siyasete, kültüre ve her şeyden önce ekonomiye kuvvetli etkisi ile ortaya çıkar. Dünya Turizm Örgütü'ne göre bu güçlü büyüme küresel ekonomide 2007 yılında 625 milyar ABD doları harcama ve turizme katılan 903 milyon turist ile gözlenmektedir (Gyr, 2010, s. 2).

1.2.2. Türkiye'de Turizmin Gelişimi

Türkiye'de turizmin gelişimini Planlı Dönem Öncesi ve Planlı Dönem olmak üzere iki ana dönemde incelemek mümkündür. Batı ülkelerine kıyasla, Türkiye'de turizm sektörünün ekonomik açıdan önemi çok geç anlaşıldığından sektöre yönelik uygulamalara ancak 1950'den sonra geçilmiştir. Her ne kadar Cumhuriyet öncesinde sektöre yönelik bazı sınırlı girişimler olsa da yasalarımızda turizm terimi, ilk kez 1934 yılında kullanılmıştır. Cumhuriyet öncesi dönemde, 1846 yılında "Aya İrini" kilisesinin müze durumuna getirilerek ziyarete açılması, 1863'te İstanbul'da bir seyahat acentesinin kurulması, 1890'da "Seyyahlara Tercümanlık Edenler Hakkında Nizamname" adlı bir yönetmelik yayınlanması, başlıca turistik amaçlı girişimlerdir (Doğanay, 2013, s. 22).

Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren özellikle ulaşım sektörü başta olmak üzere turizmle ilgili sektörlerde canlanma başlamış ve 1925-1940 yılları arasında (II. Dünya Savaş'ına kadar) Natta, Pasrapid, Tutta, Le Globe, Buleks gibi çeşitli acenteler farklı ölçeklerde Türkiye turizmine katkıda bulunmuşlardır (Özgüç, 2015, s. 493).

1943-1957 yılları arasında da turizme yönelik hizmetler devam etmiştir. 1923 yılında Atatürk'ün isteği üzerine "Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu (Seyyahin Cemiyeti)", 1943 yılında kurulan "Basın ve Yayın Umum Müdürlüğü" bünyesinde oluşturulmuş bir turizm bürosu, 1949'da kurulan ve kuruluş yasası 1952'de onaylanan, "Türkiye Turizm Kurumu"nun faaliyete geçmesi bu hizmetler arasındadır (Doğanay, 2013, s. 22). Devletin sektöre yönelik hizmetleri kurumlaştırması, 25 Kasım 1957'de "Basın-Yayın ve Turizm Bakanlığı" adıyla, yeni bir bakanlık kurmasıyla mümkün olmuştur. Bu adımı

1950-1960 döneminin hükümet politikaları izlemiştir. 1950'de (24 Mart) "Turizm Müesseselerini Teşvik Kanunu", 1953'te "Turizm Endüstrisini Teşvik Kanun"larının çıkarılması ve 1955'te "Turizm Bankası"nın kurulması diğer önemli adımlardır. Ancak, 1963 yılına kadar bir "Devlet Bakanlığı" şeklinde görevini sürdüren bakanlık, 2 Temmuz 1963 tarihinde hazırlanan ve çıkarılan "265 Sayılı Yasa" uyarınca, "Turizm ve Tanıtma Bakanlığı" haline getirilmiştir (Doğanay, 2013, s. 23).

1950'li yıllarda turizm adına hükümet çalışmalar yapmıştır. Ancak 1950 öncesi dönem Dünya için savaşların, ekonomik buhranların yaşandığı karışık bir dönem olduğu için turizmde genel anlamda bir durgunluk söz konusu olmuştur. Bu durum Türkiye'nin savaştan çıkmış ve yeni kurulmuş bir devlet olarak çözmesi gereken daha öncelikli (ekonomik, siyasal, sosyal) problemleri olması turizm yatırım ve çalışmalarını geri planda bırakmıştır. (Kozak, 201, s.128). İlerleyen yıllarda turizm adına atılmış önemli adımlardan biri de 1972 yılında Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu'nun çıkartılmasıdır. Böylece bu kanunla birlikte Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği (TÜRSAB) kuruldu (Gülbahar, 2009, s. 153).

Türkiye için zamanla önemli bir endüstri haline gelen turizm, 1963 yılından bu yana uygulanan tüm kalkınma planlarında yer almıştır. Kalkınma planlarının yapıldığı dönemlerin her birinde de farklı hedefler ile turizm sektörüne yaklaşılmış ve uygulamalar bu hedefler yönünde ilerlemiştir. Birinci beş yıllık kalkınma planında yabancı turist sayısının artırılması ve toplam içerisindeki yabancı turist oranını %20'ye çıkartılarak, ortalama kalış süresini 4 günden 6 güne, harcamaları ise 60 dolardan 100 dolara çıkartılması hedeflenmiştir.

İkinci beş yıllık kalkınma planında alt yapı yatırımlarının kamu tarafından, turizm tesislerinin ise özel sektör tarafından yapılmasına, aynı zamanda Marmara, Ege ve Akdeniz bölgelerinin öncelikli olarak turizme yönelik geliştirilmesine karar verilmiştir. Ülkeye gelen yabancı sayısının artacağı öngörülerek eldeki turistik işletmelerin yönetilmesi ve bir işletme politikası izlenmesi adına "Turizm İşletmeleri Kurumu"nun kurulmasına veya mevcut bir kuruma bu görevin verilmesine karar verilmiştir.

Üçüncü beş yıllık kalkınma planında mevcut ve yapılması planlanan konaklama tesisleri için gerekli altyapı ihtiyacının giderilmesine buna bağlı olarak da havaalanı yapımı, karayollarına yatırım yapılması, su, elektrik, kanalizasyon ve marina yapımına yönelme

kararı alınmıştır. Bireysel turizme ait altyapı oluşturma çalışmalarına başlamak ve sosyal turizm adına kamuya ait kamp ve dinlenme tesislerinin arttırılması ana hedefler olarak belirlenmiştir. Dördüncü beş yıllık kalkınma planlarında yatak kapasitesinin arttırılması adına teşvik ve yatırımların desteklenmesine karar verilmiştir. Ülkemizde turizmde yabancı uyruklu personel çalıştırabilme koşullarında kolaylıklar getirilmesi bir hedef olarak belirlenmiştir.

1984-1989 döneminde belirlenen beşinci beş yıllık kalkınma planında Türkiye'de ilk kez alternatif turizm türlerine dönük kararlar alınmıştır. Türkiye, OECD ve OPEC ülkelerinin yanı sıra Balkan ülkeleri ve Üçüncü Dünya Ülkeleri ile de turizm ilişkileri kurmayı hedeflemiştir.

Altıncı ve yedinci beş yıllık kalkınma planında, turizmi her mevsim ve her bölgeye yaymak adına değişen tüketici tercihlerini inceleyerek yeni turistik alanlar belirlemek hedeflenmiştir. Üçüncü yaş turizmi, golf, kış, dağ, yayla, termal, sağlık, yat, karavan, kurvaziyer, kongre ve eğlence turizm türlerini geliştirme faaliyetlerinde bulunma kararı alınmıştır.

Sekizinci beş yıllık kalkınma planında, son yıllarda turizm sektöründe yatak kapasitesi artmış ve önemli bir endüstri haline gelmişken; tanıtım ve pazarlama konusunda kayda değer bir gelişme sağlanamadığı tespit edilmiştir. Bu konuya vurgu yapılarak tanıtım ve pazarlama konusuna eğilmek öngörülmüştür.

Dokuzuncu beş yıllık kalkınma planlarında yatak kapasitesindeki artışa paralel olarak pazarlama ve tanıtma faaliyetlerine devam edilmesine ve sürdürülebilir turizm kavramına vurgu yapılmıştır. Turizm eğitiminde ise mesleki belgelendirme sistemine geçilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Onuncu beş yıllık kalkınma planında ise turizmde işgücünün nitelikli hale gelmesi, tesislerin hizmet kalitesinin sağlanması ile daha üst gelir grubuna yönelik turistik ürün ve hizmetlerin çeşitlendirilmesi ve kalitenin sürdürülebilirlik ilkesine bağlı kalınarak arttırılması hedeflenmiştir. Alternatif turizm faaliyetlerine yönelik altyapı eksikliklerinin giderilerek çevreye duyarlı ve sorumlu turizm bakış açısıyla sürdürülebilir turizm endüstrisi oluşturmak amaçlanmıştır (DPT, 1-10. Beş Yıllık Kalkınma Planları, 1963-2018).

1982-1983 yılları, Türkiye'de turizm adına önemli kanuni düzenlemelerin yapıldığı yıllar olarak dikkati çekmektedir. 1982 yılında kabul edilen ''Turizm Teşvik Kanunu'' ile birlikte turizm adına planlama ve alt yapı çalışmaları yapılmaya başlanmıştır. Sağlanan teşvik kredileri turizm adına önemli bir yatırım desteği olmuştur.

Bütün bu destek ve teşviklere rağmen yatak kapasitesi yüksek seviyelere ulaşmamıştır. 1983 yılında çıkarılan bir yönetmelikle turizm bölgesi ilan edilen yerlerde kalan bazı arazilerin yerli ve yabancı turistlere verilmesi ya da 49 yıllığına kiralanması, turizme yatırım yapmak isteyen kişilere büyük bir fırsat oluşturmuştur. Verilen teşvik kredileri ile bu yıllarda konaklama tesisi inşaları hız kazanmıştır (Doğaner, 2001, s. 18).

Turizmdeki teşviklerle birlikte ilk kez turizm eğitiminin örgün eğitim içinde yer alması da önemli bir gelişmedir. Turizm ve Otelcilik alanında lise düzeyinde eğitim vermesi planlanan ilk mesleki okul 1961 yılında açılan Ankara Otelcilik ve Turizm Lisesi olmuştur. Daha Sonra İstanbul ve Kuşadası gibi yerleşimlerde okullar açılarak turizm eğitiminde de gelişmeler sağlanmıştır (Kozak, 2014, s.128). Son dönemde Dünya turizm trendlerine bakarak bir değerlendirme yapıldığında Türkiye'de 2007 yılında yayınlanmış olan ve günümüze kadar olan süreçte turizm adına en kapsamlı bir çalışmayı içeren ''Türkiye Turizm Stratejisi 2023'' içerisinde Turizmin çeşitlendirilmesi adına Türkiye'de bazı alternatif turizm türlerinin (sağlık ve termal turizm, kış turizmi, yayla turizmi, kongre ve fuar turizmi, ekoturizm, deniz turizmi) öncelikli olarak geliştirilmesine dikkati çekmekte ve bu yönde çalışmalar yapılacağı vurgulanmaktadır (Soyak, 2013, s. 16).

1.3. Turizm Türleri

Pek çok kaynakta turizmin çeşitleri hakkında birçok sınıflama yapılmıştır. Fakat bu sınıflamalar turizmin çeşitlerinin birbiri ile yakın ilişkisinden dolayı kesin çizgilerle ayrılamamıştır (Kozak, 2012, s. 19). Hem insanların çok çeşitli amaçlarla seyahat etmeleri hem de turizmin birden fazla sektörle iç içe oluşundan ötürü genel olarak kabul edilmiş bir sınıflama yoktur. Fakat fikir vermesi açısından çeşitli sınıflamalar yapılmışolup G. Blohberger'in sınıflaması buna örnek gösterilebilir. G. Blohberger turizmi üç ana sınıfa ayırmış ve buna bağlı alt sınıflar da belirlemiştir (Sayılan, 2007, s. 25).

Tablo 1. Turizm Faaliyetleri ve Çeşitleri

Turizm Faaliyetleri	
Doğa Turizmi	Dinlenme Spor Turizmi
Kültürel Turizm	Kültürel Toplantılar Tarihsel, kültürel ve eğitim merkezlerinin ziyareti
İlişki Kurma Turizmi	Ferdi ve kolektif turizm İç ve dış turizm Siyasal amaçlı seyahatler İş seyahatleri

Kaynak: Sayılan, 2007, s:25.

Turizmin ve turizmle ilgili bağlantıların yer-mekân ile ilişkilendirilmesi konusunda çalışmalar yapan coğrafyacı Doğanay; başlıca turizm tipleri ve bu tipleri belirleyen kriterleri Tablo 2'de açıklamıştır (Doğanay, 2001, s. 11)

Tablo 2. Başlıca Turizm Tipleri ve Bunları Belirleyen Kriterler (Turistik Aktivite Tipleri)

Belirleyici Kriter	**Turistik Aktivite Tipi**
1) Dinlenme-Eğlenme-Tedavi	Klimatizm Termalizm Üvalizm Alpinizm (Yayla Turizmi) Kıyı Turizmi (Kumsal Turizmi)
2) Kültürel Turizm	Prehistorik yerleşme yerleri ziyareti Tarihi yerleşme yerleri ziyareti Tarihi eserler ziyareti Savaş alanlarını ziyaret Müzeleri ziyaret
3) Sportif Turizm	Su sporları turizmi (sörf, rafting ve kano) Dağ Turizmi; Kış sporları turizmi Dağcılık (Alpinizm) Kay-kay turizmi Buz pateni turizmi Mağara turizmi (Speleoloji)
4) Dini Turizm	Dini yerleri ziyaret Kutsal kentleri ziyaret Dini toplantılara katılmak

	Dini törenlere katılmak Dini anıları ziyaret
5) İktisadi Turizm	Karma fuarlara katılmak Sanayi fuarlarına katılmak Sergilere katılmak İş ve ticaret görüşmeleri yapmak
6) Politik Turizm	Tarihi antlaşmaların yapıldığı kent ve yerleri görmek Politik amaçlı antlaşmalar yapmak Siyasi görüşmelerde bulunmak
7) Kongre Turizmi	Kongre, konferans, seminer toplantıları
8) Aile Turizmi	Eş, dost ziyareti turizmi

Kaynak: Doğanay, 2013, s:6-7

Doğanay, turistlerin gezilere katılma şekillerini dikkate alarak bir sınıflama daha yapmıştır. Tablo 3 bu sıralamayı göstermektedir.

Tablo 3. Başlıca Turizm Şekilleri ve Bunları Belirleyen Kriterler (Turistik Aktivite Şekilleri)

Belirleyici Kriter	**Turizm Şekli (Turistik Aktivite Şekli)**
1) Milli sınırları (Turistin geldiği yere göre)	İç turizm, Dış turizm, Aktif turizm, Pasif turizm
2) Turistin sayısına göre turizm	Bireysel turizm, Kolektif turizm, Aile turizmi, Paket-tur turizmi
3) Seyahat sezonuna göre	Kış turizmi, Yaz turizmi
4) Konaklama tesislerine göre	Otel, motel, kamping, pansiyon, oberj, bungalov turizmi, çadır turizmi
5) Süresine göre turizm	Kısa süreli turizm, Uzun süreli turizm
6) Sosyal niteliklerine göre turizm	Yaş dilimlerine göre; Gençlik turizmi, Yaşlılık turizmi Gelir düzeyine göre; Lüks turizm, Geleneksel turizm, Sosyal turizm
7) Ulaştırma araçlarına göre turizm	Karavan turizmi, Gemi turizmi, Yat turizmi, Karayolu turizmi, Demiryolu turizmi, Charter seferleri turizmi
8) Organize şekline göre	Tur operatörleri aracılığıyla, Seyahat acenteleri aracılığıyla, Bireysel kararlarla

Kaynak: Doğanay, 2013, s:5

Kozak da turizm faaliyetlerinin sıralamasını turizme katılımın bir takım özelliklerini temel alarak sınıflandırma yapmıştır.

Tablo 4. Turizm Faaliyetlerinin Sınıflandırılması

Belirleyici Kriter	**Turizm Çeşidi**
Katılan kişi sayısına göre turizm	Bireysel (ferdi) turizm Kitle turizmi Grup turizmi
Ziyaret edilen yere göre turizm	İç turizm Dış turizm
Katılanların yaşlarına göre turizm	Gençlik turizmi Yetişkin (orta yaş) turizmi Üçüncü yaş turizmi
Katılanların sosyo-ekonomik durumlarına göre turizm	Sosyal turizm Lüks turizm
Dönemine göre turizm	Sezon turizmi Sezon dışı turizm
Katılanların amaçlarına göre turizm	Deniz turizmi Kongre turizmi Termal turizm Yat turizmi Mağara turizmi Dağ ve kış turizmi Av turizmi Golf turizmi İnanç turizmi Akarsu turizmi Kurvaziyer turizmi

Kaynak: Kozak, 2012, s:19-33

Turizmde çeşit ve şekillere göre kesin bir ayrım yapabilmek mümkün olmamaktadır (Kozak, 2012, s. 19). Ancak ortak noktalar dikkate alınarak aşağıdaki liste gibi bir sınıflamaya gidilebilir:

1. Ziyaret edilen yere göre turizm çeşitleri,
2. Katılanların amaçlarına göre turizm çeşitleri
3. Katılanların sosyo-ekonomik durumlarına göre turizm çeşitleri,
4. Katılanların yaslarına göre turizm çeşitleri,

5. Katılan kişi sayısına göre turizm çeşitleri olarak gruplanır.

1.3.1. Ziyaret Edilen Yere Göre Turizm Çeşitleri

Turizm faaliyetlerini turistlerin geldikleri ya da ziyaret ettikleri bölgelere göre iç ve dış turizm olarak iki ana gruba ayırmak mümkündür. Bu bağlamda turist hareketlerine bağlı olarak kendi ülkelerinde ya da ülke dışı yapılan seyahatlere ulusal ya da uluslararası turizm adı da verilebilir (Kozak, 2012, s. 20).

a. İç Turizm: Ülke sakinlerinin kendi ülkesi içinde turizm amacıyla yaptıkları turistik gezilere iç turizm denir (Sezgin, 2001, s. 14). Döviz getirme özelliği olmayan iç turizmde, pasaport, vize, yabacı dil bilgisi gerekli değildir. Ülke içinde ulusal para birimini tutan iç turizm, bu yönüyle enflasyonu önler. Mal ve hizmetlerin fiyatlarında yükseliş sağlar (Gutsul, 2011:24). Fakat milli gelirin bölgeler arasında dengeli dağılımında, turizme katılan kişilerin kendi ülkelerinin doğal ve kültürel değerlerini öğrenmelerinde, kültürel değerleri sevmelerinde ve iş yaşamındaki verimliği artırmada iç turizm toplumsal faydası yüksek olan bir turizm çeşididir. Bunların yanı sıra, iç turizm, turizmin öneminin ve turist psikolojisinin anlaşılması yönünden de oldukça önemli bir yere sahiptir. Turizme bu yönüyle bakıldığında, turistin geldiği bölgede olumlu olarak algılanması, onlara karsı olumsuz tutum geliştirilmemesi ve onların en az kendi bölgelerindeki kadar rahat ettirilmesi, iç turizmin geliştirilmesi ile ulaşabilecek hedefler arasındadır (Kozak; Kozak; Kozak, 2000, s. 14). İç turizm, Türkiye'nin daha az gelişmiş bölgeleri için iç ve dış faktörlerden kolay etkilenen kırılgan bir sektör olması sebebiyle temel ekonomik faaliyet olarak kabul edilmemektedir. Yine de sürdürülebilir sosyal, ekonomik ve bölgesel kalkınma ile desteklenerek kapsamlı yatırımlar gerektirmeyen bir uluslararası pazar olarak değerlendirilebilir (Seckelmann, 2002, s. 91).

b. Dış Turizm: Ülke sakinlerinin kendi ülkesinden turizm amacıyla başka bir ülkeye yaptıkları turistik gezilere dış turizm denir (Sezgin, 2001, s. 14). İç turizmin aksine pasaport, döviz, vize gibi işlemleri gerekli olduğu dış turizmde, dövizin getiriyor olması da oldukça önemli bir özelliktir. Bu özelliğinden dolayı dış turizm "**dış pasif turizm**" ve "**dış aktif turizm**" olarak iki alt gruba ayrılır (Kozak; Kozak; Kozak, 2000, s. 15). ***Dış aktif turizm***; "Bir ülkeye kendi ülke sınırları dışından yabancıların turistik amaçlarla yaptıkları seyahatlerin sonucu olarak ortaya çıkan olay ve ilişkiler örgüsüne''

denir. ***Dış pasif turizm*** ise; "Bir ülke vatandaşlarının kendi ülkeleri dışına turistik amaçla yaptıkları seyahatlerin oluşturduğu turizm türüdür.''(Sezgin, 2001, s. 14). Dış pasif turizm ödemeler dengesi üzerinde döviz çıktısı ya da ithalat etkisi olarak kendini gösterirken, dış aktif turizm, dış turizm ödemeler dengesi üzerine döviz kazandırıcı yönde etki ederek ekonomiye ihracat etkisi yapar (Kozak; Kozak; Kozak, 2000, s. 15).

1. 3.2. Katılanların Amaçlarına Göre Turizm Çeşitleri

Son yıllarda insanların turizme katılımlarının artması ve katılım amaçlarının farklılaşması turizmin çeşitlendirilmesi ile ilgili kavramların üzerinde durulmasını gerekli kılmıştır. Katılım amaçlarındaki farklılıklar turizmin çeşitlendirilmesi ve turizme katılımın planlanması açısından önemlidir (Kozak; Kozak; Kozak, 2000, s. 20). Deniz turizmi, kongre turizmi, termal turizm, mağara turizmi, dağ ve yayla turizmi, av turizmi, golf turizmi, akarsu turizmi vb. turizm türleri katılanların amaçlarına göre dâhil oldukları başlıca turizm çeşitleridir.

a. Deniz Turizmi: Denizin doğal güzelliği, kıyıları, kumsalları, koyları, çekici manzaraları ve de suyla ilgili çok çeşitli eğlenme-dinlenme faaliyetleri (yüzme, su topu, yelken, su kayağı, su paraşütü, windsurf, optimist, kürek çekme vb.) denizi çekici bir turizm alanı haline getirmektedir. Deniz turizmindeki bu yoğunluk ulaşım, konaklama, ağırlama tesisleri yapımını gerekli kılmış, böylece kıyılardaki yerleşim birimleri turizm merkezleri haline gelmiştir. Yapılaşmanın olmadığı kıyılara da bir yönelme başlamıştır (Doğaner, 2001, s. 1).

b. Yat Turizmi: Konaklama ve ağırlama hizmetlerinin yat adı verilen deniz aracında sunulduğu, bu deniz aracıyla etkinliklerin spor ve gezi amaçlı koy, körfez, barınaklar ve yat limanları arasında yapıldığı bir turizm çeşididir. Yat turizmi, özellikle kıyı bölgelerde gelişmekte olan bir sektördür. Yat turizminin başarısının belirgin bir biçimde artması ilgili iş bölümlerinde de olumlu ekonomik etki göstermiş ve yerel ekonomiye katkı sağlamıştır (Chen; Balomenou; Nijkamp vd. 2016, s. 42). Şu an kullanılmakta olan üç çeşit yat bulunmaktadır. Bunlardan ilki yük ve yolcu gemisi niteliğinde olmayan spor ve gezi amaçlı 150 gros tondan az, 33 m'den kısa ve yolcu sayısı 12'yi aşmayan deniz araçlarıdır. İkinci olarak 17-19 m'lik orta boy yatlar (medyan yatlar) ve son olarak 55 m'lik mega yatlar (lüks yatlar) yat turizmi amacıyla kullanılmaktadır. Yolcu gemileriyle yapılan gemi turizminden farklı olarak yat turizmi, daha küçük gruplarla,

gezi amacı dışında spor amaçlı olarak koy ve körfezlerde yapılmaktadır (Doğaner, 2001, s. 38). Limanlar arasında belirli rotalarla düzenli olarak yapılan bir seyahat türü olan kurvaziyer turizminden bu yönüyle ayrılır. Yat turizminde tüm altyapı hizmetini sunan marinalar kullanılır (Chen; Balomenou; Nijkamp vd. 2016, s. 43). Yat turizmi, genel ekonomi için yeni iş fırsatları yaratarak gelir artışına katkıda bulunmuş turist faaliyetlerinde önemli bir rol edinmiştir. Türkiye, aynı pazarda yer alan rakipleri ile kıyaslandığında yeterli potansiyele sahiptir ve son dönemde yat turizmi turistik faaliyetler içinde gelişme sağlamıştır (Sarıışık; Turkay; Akova, 2011, s.1015).

c. Kongre Turizmi: Tanımlamak gerekirse kongre, Fransızca kökenli bir kelime olup iki anlamda kullanılmaktadır. Bunlardan birincisi, devlet temsilcilerinin bir mesele hakkında karar vermek üzere toplanmasıdır. İkincisi ise, herhangi bir cemiyet, parti vb. gibi üyelerinin belirli bir süre içerisinde gerçekleştirdikleri toplantı anlamına gelmektedir. (Sezgin, 2001, s. 74). Kongre turizmi günümüzde en hızlı gelişen ve en kazançlı turizm türlerinden biridir. Dünya Turizm Örgütü'nün 2003 verilerine göre kongre turizminin toplam iş seyahatleri içerisindeki payı %10-12'dir (Silerova; Maneva; Hrebejkova, 2013, s. 79). Kongre turizmi katılımcılara yaratıcı potansiyellerini geliştirme, aktif katılım yoluyla öğrenme ve deneyim kazanma, mevcut bireysel potansiyeli geliştirme fırsatı sunar (Ficarelli; Sendra; Parra vd. 2013, p. 7).

Kongre organizasyonlarının her yıl giderek artması ve dünyada son yıllarda gelişmekte olması bu turizm türünün geleceğinin oldukça parlak olduğunu gösterir. Dünya pazarında büyük bir paya sahip olmayan ülkemiz özellikle İstanbul, İzmir, Antalya ve Ankara gibi yeterli alt ve üst yapıya sahip şehirleri ile dünya kongre pazarında adından söz ettirmektedir. Kongre turizmi, Avrupa ülkeleri başta olmak üzere Hong Kong, Tayland, Singapur gibi ülkelerin ana turizm kaynaklarını oluşturmakta ve turizm çeşitleri arasında % 20'nin üzerinde bir ciroya sahip olmasıyla dikkati çekmektedir (Kozak; Kozak; Kozak, 2000, s. 21).

d. Termal Turizm: Şifalı sular (medicinal springs) adını kimyasal-fiziksel bileşiminde, insan sağlığına yararlı ve bazı rahatsızlıklarına iyileştirici etkiler sahip olmasından alırken termalizm (thermalisme) ise şifalı sularda uygulanan kür (cure) yani tedavi (iyileştirme) uygulamalarından adını almaktadır (Doğanay, 2013, s. 258).Bugün üç temel bileşeni olan (bu bileşenler doğal kaynaklar veya termal tatil köyleri, yerel doğal bir kaynağa bağlı olmayan spa tesisleri ve talasoterapidir.) sağlık ve sıhhat turizmi adı

ile tarif edilen tür Avrupa'nın tüm gelişmiş ekonomilerinde son yıllarda büyümeye devam eden bir aktivitedir (Alvarez, 2012, s. 15).

Sağlık turizminin bir kolu olan termalizm, soğuk ve sıcak mineralli suların sağlık amacıyla içme ve suya temas yoluyla kullanımı için turistlerin ulaşım, konaklama, ağırlama gereksinimlerinin karşılanmasını kapsayan bir turizm çeşididir. Halk arasında "şifalı sular" olarak tanımlanan bu kaynaklardan içilenler içme ve içmece, dış tatbiklerle kullanılanlar ise ılıca, girme, çermik, hamam, kaynarca, ılısu gibi isimler alırlar. Turizmde ise "kaplıca merkezi" veya "termal merkez" olarak adlandırılırlar (Doğaner, 2001, s. 74).

Termal turizm son yirmi yılda yeni pazarlara uyarlanmıştır. Böylece saf tıbbi kaynağa indirgenmeden, hatta hastalık ortaya çıkmadan, daha sağlıklı yaşam boyutları ile ilişkilendirilmektedir. Hastalığı önleyici, eğlenceli, bazen yatılı- süreli türleri de içeren bu turistik aktivite tarihten gelen önemini modernist bakış açısıyla güçlendirmektedir (www.esade.edu.tr).

e. Mağara Turizm: Yeraltı ve yerüstü boşlukları olarak tanımlanan mağaralar karstik oyulma şekillerinin en belirgin olanlarından biridir. Aslında mağaralar büyük yeraltı oyukları olarak da adlandırılmaktadır (Doğanay, 2013, s. 94).

Aydınlatma, dolaşım düzenleme, giriş açılması gibi düzenlemelerle birçok kişiyi kendine çeken mağaralar, sahip olduğu sarkıt, dikit, traverten, göl ve yeraltı dereleriyle doğa turizminin, mikro kimyasıyla sağlık turizminin bir parçası konumundadır. Mağaraların görsel, sportif, sağlık ve kültür açısından sahip olduğu özellikler, turizme kaynak olarak mağara turizmini ortaya çıkarmıştır (Doğaner, 2001, s. 163).

f. Dağ ve Yayla Turizmi: İklim kürleri, klimaterapi ya da tıp iklimi olarak da adlandırabileceğimiz turizm çeşitlerinden biridir (Doğanay, 2013, s. 126). Dağcılık ve kayak gibi spor dalları dağların turizme açılmasını sağlamıştır. Dağların, kayak sporuna uygun yerlerin konaklama, ağırlama ve eğlence tesislerinin yapılmasıyla birlikte kayak merkezleri oluşturulması kış turizminin başlangıcını, dağcılara ulaşım, konaklama, rehberlik vb. hizmetlerin sunulması ile birlikte de alpinizm de denilen dağ turizminin başlangıcını oluşturmaktadır.

Turizmde dağlara olan ilginin artışında; şehirlerdeki yorucu ve sağlıksız yaşam koşullarından uzaklaşmak, kıyı bölgelerdeki yoğun tesis ve konutlarla betonlaşmanın artması, denizdeki kirliliğin artışı, sağlıklı yaşam bakış açısına sahip insanların sağlığa verebileceği zararı göz önüne alarak güneşlenmeye olan ilgide azalma ile doğal ve sağlıklı bir ortam sunuyor olması gibi faktörler etkili olmuştur (Doğaner, 2001:177). Buna bağlı olarak dağlık alanlar turizmde kıyılardan sonra çeşitli eğlenme-dinlenme aktivitelerine olanak sağladığı için bir çekim merkezi olarak görülmeye başlanmıştır. 18. Yüzyıldan bu yana Alp Dağları'nda ortaya çıkan dağ turizmi son zamanlarda en önemli alternatif turizm türlerinden biri olmuştur.

Yaylacılık yaz mevsiminde insanların hayvanlarını da alarak yayla adını verdikleri geçici yerleşmelere giderek, bir dönem orada yaşadıkları ve ekonomik faaliyetlerde bulundukları büyük ölçüde hayvancılığa dayalı mevsimlik bir etkinliktir (Doğanay, 2013, s. 161).

Yüksek düzlüklerde (plato) kurulan yaylaların turizm amacıyla kullanılmasına yayla turizmi denir. Yayla turizmi yüksek alanlarda kurulmuş olmasından dolayı yüksek sıcaklığı ılıman değerlere çekmesi açısından bir çekiciliğe sahiptir. İnsan sağlığına uygun olan sıcaklık ve basınç koşullarına sahip 800-2000 m yükselti aralığı yayla turizmi için en uygun yükselti aralığıdır. Yükseltisi düşük seviyedeki yaylalar daimi kırsal yaşam alanları gibi kırsal turizmin konusuna dâhil olurlar. 2000 m'nin üzerinde kurulmuş yaylaların eğlenme-dinlenme aktiviteleri için sadece günlük gezilmesi uygun görülürken, orta yükseltideki, dağlık alanlarda kurulmuş yaylalarda konaklama tesisleri tercih edilerek turizme katılım sağlanabilir (Doğaner, 2001, s. 203).

g. Av Turizmi: Avlanmak üzere seyahat eden insanlara yönelik hizmetleri içeren turizm çeşidine av turizmi denir. Önemli bir geleneksel turizm pazarı sayılan avcılık ve balıkçılık, günümüzde bir özel ilgi turizmi olarak büyümekte ve gelişmektedir. Ancak bu geleneksel faaliyet bazı av karşıtı gruplar tarafından tepkilere maruz kalmış değişim yaşamıştır (MacKay and Campbell, 2004, s. 443). Bazı durumlarda av turizmi yapabilmek adına avlanmaları için doğaya bırakılan hayvanlar önceden üretim çiftliklerinde beslenmektedir. Sadece avlanma şartlarına uygun olan hayvanların bilinçli ve belli bir eğitim alan avcılar tarafından, doğal çevreye zarar vermeden yapılan avlanma faaliyetine av turizmi denir (Kozak; Kozak; Kozak, 2000, s. 24). Avcılık günümüzde turistleri seyahate özendiren en önemli faktörlerden biridir. Avcı turistler

için düzenlenen bir seyahat için avlanma aktivitesi, yapılması planlan yere ve o yerin kültürel değerlerine uygun olarak planlanmalıdır (Komppula and Gartner, 2013, s. 178). Bölgenin veya arazilerin farklı alanları için avlanma sadece bazı türler için, bazı mevsimlerde veya bazı yıllarda izin verilebilir. Bu dönemlerin dışında kalan zamanlarda bölge veya arazi canlı türlerinin çoğalması ve korunması için kontrol altında tutulabilir ya da turistler fotoğraflama amaçlı ziyaret edilebilir (Buckley and Mossaz, 2015, s. 133). Binlerce avcı turist avlanma ve avcılık keyfini yaşamak için uzak bölgelere seyahat ederler. Özellikle Asya ve Afrika kıtalarında yer alan stepler, sahralar, balta girmemiş ormanlar dünya genelinde avcılar için bir çekim merkezi olarak sayılabilirler. Avrupa ve Amerika'daki seyahat acenteleri tarafından düzenlenen özel safariler Afrika'nın avcılık ile ilgili tanınmış bölgelerinde yapılmaktadır (Sezgin, 2001, s. 131).

h. Golf Turizmi: Toplumda gelir düzeyi yüksek kesim olan genellikle orta-ileri yaşlardaki insanlar tarafından katılım sağlanan bir turizm çeşididir. Golf turizmi golf sporuna katılmak, karşılaşmaları gözlemlemek ya da golf ile ilgili konumları ziyaret etmek amacıyla seyahat etmek olarak tanımlanabilir (Hudson, 2009, s.3). Golf endüstrisi dünya çapında büyümeye devam etmektedir. Katılımcı golfçular alışılmış standart kulüplerden farklı ortamda, genellikle daha ılımlı iklimlerin hâkim olduğu doğal ortamları tercih ederek seyahat etmeye başladılar (Barros; Butler; Correia, 2010, s. 14). Golf alanlarının belirlenmesinde etkili olan önemli faktörler toprağın niteliği, standartların yüksek oluşu, konaklama tesisleri, havaalanına yakınlık ve iklim koşulları sayılabilir. Özellikle üçüncü yaş turizminin geliştirilmesi için eğlenme-dinlenme alanları ile birlikte oluşturulacak golf sahalarının yapılması üzerinde çalışılması gereken bir konudur. (Kozak, 2012, s.31). Ülkemizde 2019 yılı itibariyle Antalya'da 26, İstanbul'da 4, Bodrum'da ve Ankara'da 2, Aydın, İzmir ve Samsun'da 1'er adet olmak üzere toplamda 37 adet saha bulunmaktadır (www.scoring-tr.datagolf.pt).

ı. Akarsu Turizmi: Turizm açısından su kaynakları, doğrusal ve kapatılmış, yaşayan bir kırsal ortam, görsel zevk veya doğrudan rekreasyon faaliyetlerini destekleyici unsurlardır (Sarmento; Henriques; Lousada, 2010, s. 14). Suyun ortaya çıkardığı estetik görünüm deniz ve göller gibi akarsuların da çekim merkezi olmasının başlıca sebeplerinden biridir. İnsanların akarsu kıyılarında oluşturdukları medeniyetlere ait kalıntılar kültür turizminin; yer şekilleri, bitki örtüsü ve şelale vb. coğrafi öğelerin oluşturduğu çekicilik ise doğa turizminin konusudur.

Akarsular insanlık tarihi boyunca hayatta kalma, kısa mesafe seyahatler, ticaret ve avcılığın önemli unsurlarından biri olmuştur. İnsan etkisiyle akarsuların çevresi cazibe merkezleri, estetik çekicilikler, çeşitli tarım ürünleri, çiçekler ve eğlence-dinlence fırsatları sunar. Özetle, akarsu sistemleri, turizm ve rekreasyon faaliyetlerinde belirgin bir biçimde yer alan, etkileyen ve etkilenen ekosistemlerdir (Prideaux; Cooper; Timothy, 2009, s. 18-23). Doğa turizminde akarsuların oluşturduğu derin kanyonlar, yoğun bitki örtüsü ve şelaleler çekim unsuru olurken, geçmiş medeniyetlerin akarsular boyunca oluşturdukları kültür kalıntıları ve kentler içinde yer alan tarihi yapılar akarsular boyunca kültür turizminin de içine girmektedir. Örneğin; Büyük Kanyon, Amazon ormanları, Niagara Şelalesi, Nil Nehri kıyısı, Budapeşte, Paris, St. Petersburg vb. şehirler gibi (Doğaner, 2001, s. 94).

Turizmde akarsular ulaşım kaynağı olarak kullanıma olanak verir. Dünya'nın önemli kültür merkezlerinden geçen akarsular üzerinde gemi turizmi de yapılmaktadır. Bilinmeyen akarsu yatakları boyunca yapılan keşif gezileriyle bu turizm çeşidinde gemi ulaşımına uygun olan akarsular turizme açılmıştır. Bilinmeyeni keşfetmek olan "rafting" sporu doğal engellerden oluşan eğimli akarsu yatakları botla geçmeye olanak sağladığı için Akarsu turizmi içinde değerlendirilir (Doğaner, 2001, s. 94).

1.3.3. Katılanların Sosyo-Ekonomik Durumlarına Göre Turizm Çeşitleri

Katılımcıların toplumsal statülerinin ve ekonomik durumlarının önemli olduğu bu turizm çeşidi "Sosyal Turizm" ve "Lüks (selektif) Turizm" olarak ikiye ayrılır.

a. Sosyal Turizm: Mali açıdan gücü zayıf olan kitlelerin bir takım özel önlemler ve teşvik uygulamaları yolu ile turizm etkinliklerine katılmalarının sağlanmasından ortaya çıkan bir turizm türüdür (Kozak; Kozak; Kozak, 2000, s. 17). Hunziker, sosyal turizmi; toplumdaki ekonomik açıdan zayıf ya da başka bir şekilde dezavantajlı unsurlarla seyahate katılımdan kaynaklanan turistik olay ve ilişkiler bütünü olarak tanımlar. Ticari olan ve ticari olmayan, kamu ya da özel sektörü farklı girişimleri de kapsayan bu turizm çeşidinin temel amacı başka türlü elde edemeyecekleri tatil deneyimini kazandırmaktır. Ayrıca turizme eklenen ahlaki katma değerle hem yerel halkın hem de ziyaretçilerin yararlanmasını amaçlayan bir turizm türü olarak tanımlanır (Minneart; Maitland; Miller, 2009, s. 5).

Küçük ticaret ve zanaat sahipleri, esnaf ve ücretli çalışanlar gibi maddi durumları elverişli olmayan insanların, gruplar ya da bireyler halinde tatil yaparak, turizm olayına katılmaları, sosyal turizmin temelini oluşturmaktadır (Sezgin, 2001, s. 77). Örneğin; Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesi (EESC), Barselona beyanında sosyal turizmi; refahın iyileştirilmesi, katılan bireylerin kişisel gelişimi, yerel halk, gelişmiş sağlık ve artan istihdam olanakları gibi birçok avantaj sağlamaktadır. Komite üye devletlerin hükümetlerini bu turizm türünde paydaş kabul etmektedir. 1936 yılında Uluslararası Çalışma Örgütü'nün ücretli izin konusunda uluslararası düzeyde ilkeler saptaması ile başlayan sosyal turizmde, düşük fiyat, kâr amacının bulunmaması ve toplu tüketimin olması temel özellikler olarak göze çarpar (Minneart; Maitland; Miller, 2009, s. 6).

b. Lüks (Selektif) Turizm: Ekonomik gücü ve geliri yüksek olan toplumlarda saygınlık kazanmış ve yüksek gelir elde etmiş kişilerin turistik etkinlikleri "lüks turizm" olarak adlandırılır. Bu kesimdeki insanların en çok tercih ettiği turizm türleri "av turizmi," "golf turizmi," "kurvaziyer turizmi" ve "kumar turizmi''dir (Sezgin, 2001, s. 77). Lüks turizm gibi tüketici hizmetlerinin küreselleşmesi, çevresel alanlarda yeni bölgesel ve sosyo-ekonomik modeller ortaya çıkarmıştır. Bu durum Meksika'nın Pasifik ve Karayip kıyıları boyunca yerleşim benzeri tüketici şehirleri için özellikle geçerlidir. Oluşturulan bu modeller yüksek kategoride lüks turizme dair altyapı, beş yıldızlı oteller vb. tesisleri sağlamak için tasarlanmış ve geliştirilmiştir (Brenner and Aguliar, 2010, s. 517).

1.3.4. Katılanların Yaslarına Göre Turizm Çeşitleri

İnsanların yaş durumu turizm hareketlerine katılmada etkili diğer bir unsurdur. Burada turizme katılımda yaş grubuna göre karşımıza çıkan üç ayrı turizm çeşitleri: "gençlik turizmi," "orta yaş (yetişkin) turizmi" ve "üçüncü yaş turizmi''dir (Kozak; Kozak; Kozak, 2000, s.15).

a. Gençlik Turizmi: 15-24 yaş aralığındaki bireylerin anne, baba veya diğer aile bireyleri olmaksızın turizme katılım göstermeleridir (Kozak; Kozak; Kozak, 2000, s. 15). Dünya Turizm Örgütü'ne göre ise gençlik turizmi; diğer kültürleri deneyimlemek, yaşam deneyimi kurmak ve/veya resmi ve gayri resmi öğrenme fırsatlarından faydalanmak isteyen, kısmen veya tamamen motive olmuş 16-29 yaş aralığındaki gençler tarafından bir yıl ya da daha az süreli tüm bağımsız gezileri içeren turizm türü olarak tanımlanır (Bizirgianni and Dionysopoulou, 2013, s. 654).

Genç nüfusun psikolojik yapıları gereği harekete, maceraya ve değişime açık olmaları, aile bağlarının, sorumluluklarının az olması ve konaklama yeri tercihlerinde çok titiz davranmamaları da bu yaş aralığındaki kişilerin seyahat eğilimlerini artırıcı etki yapmaktadır. Gençlik turizmine katılanların önemli bir bölümünün aile gelirine bağımlı olmaları ya da sınırlı öğrenci bütçesi ile seyahat etmeleri, bu turizm çeşidinin "sosyal turizm" olarak kabul edilmesini sağlamıştır (www.tursab.org.tr; www.turizmguncel.com.tr). Dünya'da seyahat pazarının beşte birini kapsayan gençlik turizmi, çeşitli kar amacı gütmeyen kuruluşlarla bağlantılı olan, ulusal ve uluslar arası kuruluşlar tarafından sunulan bir takım indirimlerden faydalanan gençlerin oluşturduğu bir segmenttir (Horak and Weber, 2000, s. 44).

b. Yetişkin (Orta Yaş) Turizmi: 25-60 yaş aralığındaki bireylerin katıldıkları turizm hareketlerine "yetişkin turizmi" denilmektedir. Henüz yoğun çalışma döneminde olan bu bireyler bir aile yapısına ya da aile düzenine sahiptirler. Bu yüzden bu kesim, gezi zamanı ve gezi biçimlerinden, çalışma koşullarından, sahip olduğu sorumluluklardan ve ekonomik koşullardan etkilenmektedir (Tufan; Köse; Ayan, 2017, s. 29).

c. Üçüncü Yaş Turizmi: 60 yaş ve üzeri bireylerin gerçekleştirdikleri turizm etkinliklerine "üçüncü yaş turizmi" denilmektedir. Özellikle gelişmiş ülkelerde görülen bu turizm çeşidine, sağlık koşullarının iyileştirilmesi ve teknolojinin gelişmesi ile birlikte daha fazla insan katılmaya başlamıştır.

Yeterli boş zaman ve gelire sahip olma yanında, aile sorumluluğunun da azaldığı bir dönem olan üçüncü yaş grubunda yer alan kişiler önemli bir turist potansiyeli oluştururlar. Bu pazarın harekete geçirilmesi ve pazarın değerlendirilmesi amacıyla birçok ülkede özellikle sağlık ve kültür turizmi kapsamında üçüncü yaş turizmi yapılmaktadır (Kozak; Kozak; Kozak, 2000, s. 17).

1.3.5. Katılan Kişi Sayısına Göre Turizm Çeşitleri

Katılımcıların sayısı dikkate alınarak yapılan bu sınıflamada, kişilerin tek tek turizme katılmalarına "bireysel", ortak niteliklere sahip olan bireylerin turizme katılmalarına "grup", birbirleriyle ilişkili olmayan büyük grupların gerçekleştirdiği turizme de "kitle turizmi" denir.

a. Bireysel (Ferdi) Turizm: Yeni yerler görme, macera arama veya buna benzer nedenlerle bireysel olarak turizme katılan kişileri toplumsal açıdan bir değerlendirmeye aldığımızda bunların genellikle üst gelir grubunda yer alan gençler, çoğu kez öğrenciler ya da okulu yeni bitirmiş kimseler olduğu görülmektedir. Bireysel olarak turizme katılanların büyük çoğunluğunu Batı Avrupa ülkeleri vatandaşları olmakla birlikte, Amerikalı, Kanadalı ve sayıları giderek artan Avustralyalıların olduğu görülmektedir. Başlangıçta, daha çok erkeklerin tercihi olan bireysel turizm, kadınların arasında da giderek yayılmaktadır (Kozak; Kozak; Kozak, 2000, s. 13).

b. Kitle Turizm: İnsanların büyük kitleler halinde katıldıkları ve 1950'li yıllardan sonra gözlenmeye başlayan bu turizm çeşidi, günümüzde turizm hareketlerini belirleyici bir rol oynamaktadır (Kozak; Kozak; Kozak, 2000, s. 14).

Paket turların tercih edilmesi kitle turizminin en belirgin özelliğidir. Kitle turizmi, kitlesel üretim ve tüketim, turistik destinasyonlara bağlı olarak diğer türlerden ayrılabilen bir turizm çeşididir. Turizm talebinin ve arzının daha bağımsız, aktif, bireysel ve esnek hale gelmesi ile kitlesel turizmin sonunun geldiği ya da bu turizm türünün farklı türlere dönüşmesine yön verdiği şeklinde yorumlanmıştır. Günümüzde kitle turizminin küresel ''mega'' turizme doğru hareket ettiği düşünülebilir. Dar bir tanımda hem tanıdık hem de egzotik sayılabilecek destinasyon ile ilgili sayısı belli olmayan kitleyi ilgilendiren sosyal bir ortamda inşa edilen her şey olarak tanımlanabilir (Vainikka, 2015, s. 269-279).

c. Grup Turizmi: Bireysel öğrenmeye kıyasla grup seyahatleri, sosyal etkileşim, yalnızlıktan kaçınma, arkadaşlık, aile ve arkadaşlarla vakit geçirme, güvenlik, güvenilir yabancılarla buluşma, destek, erişim, maliyetten tasarruf, uzman yönlendirmesi, meslektaş toplantıları, kendi kimliğini bulma, sıklıkla kendisi gibi düşünen kişilerle deneyimleri paylaşma ve nasıl gezgin olunacağını öğrenme gibi faydalı fırsatlar sunar (Regan; Carlson; Rosenberger, 2012, s. 187). Bu turizm çeşidinde kişi sayısı 11 ile 16 arasında olup dernek üyeleri, öğrenci ve meslek grupları, gibi toplumsal grupların katılmaları söz konusudur (Kozak; Kozak; Kozak, 2000, s. 14). Grup turizmi katılan kişi sayısının belli rakamlarla sınırlı olması ve grupların devamlılık arz etmemesi yönüyle kitle turizminden ayrılmaktadır.

1. 4. Turizm Coğrafyası

Turizmin bir çalışma alanı olarak sadece iktisat ve işletme biliminin konusu olarak düşünülmesi turizmin birçok farklı bilimle ortak ilerlediği ve geliştiği görüşüyle ters düşmektedir. Turizm birçok bilimsel alt disiplinle ortak çalışma alanlarını kullanır. Örneğin; Turistik alan ve bu alanların coğrafik yapısı, doğal kaynakların dağılımı, iklim, çevre v.b. öğeler turizm ve coğrafya biliminin ortak çalışma alanlarıdır.''. Coğrafyacılar tarafından turizm, zaman ve mekan boyunca insanların, malların ve hizmetlerin hareketine odaklanan doğal bir coğrafi fenomen olarak değerlendirilmiştir. Turizm coğrafyası, coğrafi yaklaşımların turizmin mekânsal dağılımı, etki analizi, turizm planlaması ve mekânsal modelleme da dâhil olmak üzere turizmin geniş yelpazede anlaşılmasına yardımcı olabilecek çeşitli çalışma alanlarını kapsar (Williams, 2003, s. 18-19).

İnsan ile doğal ortam arasında oluşan karşılıklı etkileşimleri, bu etkileşimler neticesinde gelişen durumları, olayları dağılım, karşılaştırma, ilişki kurma, nedensellik ilkelerine bağlı olarak; bilimsel araştırma yöntemlerini kullanarak; elde ettiği verilerden bir sentez oluşturan, araştırıp inceleyen ve kendisine bağlı birçok alt disiplinden oluşan Coğrafya biliminin, turizm alanında yoğun olarak yer aldığı söylenebilir (Özçağlar, 2011,s. 10). Turizmde turist alan- turist gönderen olarak ifade ettiğimiz yerler birer coğrafi alandır. Turistler ile karşılayan toplumun bir arada bulunduğu, turizmin birtakım sebeplerle etki ettiği, zamanla değiştirdiği yerler de birer coğrafi alandır. Farklı bir deyişle; turizmin insanların sürekli yaşadıkları alanlar dışına yaptıkları yer değişikliği olduğu düşünülürse turizmin temel öğeleri, turist gönderen yerler ile turist kabul eden yerlerdir.

Coğrafya bilimi turizmi, sosyal ve mekânsal unsurları ''hareketlilik'' yaklaşımı ile birleştirerek inceler. Bu durumda turizmi, kalıcı göçten günlük alışverişe kadar uzanan boyutta ev ile ilgili gönüllü geçici hareketlilik biçimi olarak ele alır. Başka bir deyişle hareketlilik yaklaşımı, birçok farklı bölgeler arasında değişen, dünyayla kurulan bağlantıların bir boyutu olarak turizmi ele almaktır (Boniface; Cooper; Cooper, 2016, s. 5-9).

Turizm adına talebin oluştuğu yerler ülke, bölge, yöre, kent gibi coğrafi yer öğeleridir. Turistlerin isteklerini karşılamak için gittikleri, turist akınına uğrayan yerler ise bir ülke, bölge ya da turizm merkezi diye adlandırılan belirli bir coğrafi kimliği oluşmuş

alanlardır. Bu yerlerde doğal ve kültürel çekicilikler, yerel halk, turizm örgütleri, tesisler ve hizmetler turistik öğeleri oluşturur. Turizm içerisinde coğrafya bilimini değerlendirecek olursak, turizme dair bu bilimin bazı özelliklerini bilmekte fayda vardır (Soykan, 2000, s. 42).

1. Coğrafya'nın bir yer ve ilişki bilimi olarak konusu yeryüzüdür ve yeryüzünde oluşan değişimleri neden sonuç ilişkisine dayanarak inceler. Coğrafi alanda; fiziksel coğrafi öğelerin ve olayların birbiri ile ilişkileri, fiziksel alan – insan ilişkileri ve insanların birbirleri ile olan ilişkilerinin tamamı coğrafya biliminin çalışma konularıdır.

2. Güncel olaylar ve problemlerin yer-mekân ile ilgili boyutları coğrafya biliminin inceleme alanıdır. Coğrafi çalışmaların topluma yararlı hale gelmesinde uygulanabilir olmaları, perspektif vermesi, varsayım ve çözüm önerileri sunması etkili olmuştur. Bu nedenle coğrafya biliminde çeşitli alt disiplinler ve uzmanlık alanları ortaya çıkmıştır. Turizm coğrafyası da bu alt disiplinlerden bir tanesidir.

3. Coğrafi çalışmalarda yaklaşım yeryüzünü bölgesel ya da faaliyet açısından veya sistematik-konusal olarak araştırmak şeklindedir. Sonuç olarak dağılım şekli belirlenir ve neden sonuç ilişkisi ortaya konulur (Hudman, 1995, s. 1-2). Coğrafya bilimi ve turizmin temelde şu iki şeklide birbirine etki ettiği söylenmektedir. Bunlardan ilki; turizm için mekânlardaki farklılık bir çekiciliktir. İkincisi ise; turizm mekânsal farklılığı ortaya çıkaran değiştirici bir öğedir. Turizmin coğrafi görünümü değiştirme özelliği olumlu ve olumsuz olmak üzere ikiye ayrılır. Olumsuz yönünde turizm için ihtiyaç duyulan otel ve benzer yapılar mekânsal değişiklik yaratır. Diğer taraftan yine turistik amaçla oluşturulan "milli parklar", "doğal koruma alanları" gibi yöntemlerle belirli alanların korunması da coğrafyanın mekân üzerindeki olumlu etkisini ortaya koyar (Akova, 2012, s. 7).

Turizm belirli bir coğrafi alanda meydana geldiğine, bu coğrafi alanı kullandığına ve bu coğrafi alanda bir takım değişiklikler yaptığına göre ayrıca turizmin güncel bir konu ve problemleri de var olduğuna göre coğrafya biliminin turizm alanında çalışması doğal bir sonuçtur. Ayrıca turizmin bir bölgeyi toplumsal, ekonomik ve coğrafi yönden nasıl etkileyebileceği de coğrafya biliminin çalışma alanlarından birini oluşturur. Yeryüzünde farklı ve özgün, doğal ve kültürel peyzajların varlığı turizmin var oluş nedenlerindendir (Özgüç, 2015, s. 22).

Turizm ve seyahat coğrafyası için üç anahtar kavram önemlidir:

1. Turizm, turist gönderen, turist kabul eden yerleri ve geçiş güzergâhlarını kapsayan bir sistemdir.

2. Turizm gereken detaylara bağlı kalarak küreselden bölgesel düzeylere kadar birçok yönde ele alınabilir.

3. Turist akınları, turizm endüstrisine bağlı bileşenler arasında değişen ölçeklerde yaşanan mekânsal etkileşimdir. Bu turist akınlarının turizm coğrafyası için önemlidir ve turizmde itme-çekme öğelerini, turizmi ölçme yöntemlerini içerir (Boniface; Cooper; Cooper, 2016, s. 19).

En kısa ifadeyle konusu "Dünya" olan iki bin yıldan beri varlığını sürdüren coğrafya, daima doğa tarafından yaratılmış ve insanlar tarafından değiştirilen ''Dünya'' konusuna eğilmiştir. İnsan-doğa ilişkilerinin hem doğa hem de insanların zararına olacak şekilde bozulmasının günümüzde coğrafya biliminin hızla önem kazanmasında büyük etkisi bulunmaktadır. Nitekim fiziki coğrafyada; doğal ortam oluşmasındaki bağlamlar dışında insan yaşam alanlarına yönelik çalışmalar artmakta, beşeri coğrafyada ise yaşama dair sosyo-ekonomik bağlamlar ağırlıklı olarak incelenmektedir. Özetle coğrafyanın her disiplini günümüzde insan etkenini daha da ön planda tutmaktadır (Tümertekin ve Özgüç, 2016, s. 18). Coğrafi araştırmalarda insan faktörünün ağırlıklı ele alınması turizme çeşitli yollardan katkı sağlar. Bir alandaki çeşitli coğrafi kaynakların turizm açısından incelenmesi ve değerlendirilmesi bu katkının büyük parçasıdır. Bu kaynaklara göre; işlevsel turizm bölgelerini belirleyen, bu bölgelere turist hareketini sağlayan, turistik geçitleri inceleyen bir coğrafi araştırma turizme temel oluşturur ve turizmle ilgili olan diğer sosyal bilim alanlarına önemli bir katkı yapar (Özgüç, 2015, s. 17).

Coğrafi değişkenler turizmin gelişebilmesi için oldukça geniş bir alan sağlar. Turizm etkinlikleri, bir ülkenin doğal ve kültürel coğrafyasının sağladığı fırsatlar ve sınırlılıklar ile doğrudan bağlantılıdır. Fiziki coğrafya özellikleri, bir bölgedeki turistik çekiciliklerin türlerini, kalitesini ve dağılımını belirlemekle birlikte aynı zamanda bölgenin ulaşılabilirliği, bölge içi ulaşım şartlarını da belirler. Özetle bir bölgede turizmin ortaya çıkışı ve gelişiminde coğrafi konum oldukça önemli bir etkendir. Aynı şekilde iklim ile turizm arasından kuvvetli bir bağ vardır. İklim turizm türlerinin bölgesel dağılımını etkileyen ve mevsimlik turizm göçünü yönlendiren; böylece kitle turizmini oluşturan başlıca etkenlerdendir (Soykan, 2000, s. 42).

Günümüzde insanların yerleşme ve çalışma yeri gibi boş zamanlarını geçirme yerlerine de duydukları gereksinim coğrafi alanlarda arazi kullanımının çeşitlenmesini sağlamıştır. Bir arazinin tatil turizmine uygunluğunun belirlenmesi için kullanılan ölçütlerin tamamı coğrafi şartlara bağlıdır. Böyle bir çalışmada coğrafya turistik arzı incelemektedir. Ayrıca coğrafya arz ve talebi bütünleyerek sadece arzı değil turistik talebi de incelemektedir. Dinlenme ve tatil amacıyla kırsal alandaki arazilerde fazla, düzensiz ve kontrolsüz kullanımlar kirlenme, tahribat ve bozulmalara neden olmaktadır. Bu nedenle doğal çevrenin turizm etkisiyle bozulmaması konusunda önlem almak, çözümler üretmek uygulamalı coğrafyanın konularındandır (Williams, 2003, p. 3). Böylece görüldüğü gibi ortak yönler ve benzerlikler nedeniyle turizm ve coğrafyanın birleşmesiyle "Turizm Coğrafyası" ortaya çıkmıştır. Coğrafyanın bu alt disiplini içinde yer alan çeşitli konularla ilgili Dünya'da 1930'lu yıllardan beri yayınlar bulunmaktadır (Soykan, 2000, s. 43).

Turizm coğrafyasında ele alınan başlıca konular ve bazı örneklerle turizm ve coğrafya ilişkisini daha iyi açıklayabiliriz (Soykan, 2000, s. 43).

a. Turizmin belirli bir coğrafi alanda (dünya, ülke, bölge, havza, yöre v.b.) zaman-mekan bağlamında gelişimi ve gelişiminde rol oynayan unsurlar. Örneğin; Ege Bölgesi'nde turizmin ne zaman ve nerede ortaya çıktığı, geliştiği ve yayıldığının sebepleriyle birlikte incelenmesi,

b. Var olan turistik alanların (ülke, bölge, yöre, merkez, istasyon vb) incelenmesi. Örneğin Antalya'nın bugünkü turistik arz ve talebinin değerlendirilmesi,

c. Var olan turistik kaynakların ve turizm alanlarının coğrafi dağılımı,

d. Coğrafik alanın turizm potansiyelinin saptanması. Örneğin; Turizmde öncelikli alanların belirlenmesi, koruma altına alınacak alanların belirlenmesi, turizme uygunluğun belirlenmesi,

e. Turizme dayalı yatırımlar için fizibilite yapılması.

f. Turizmin çevresel ve kültürel etkileri

g. Turizmin ekonomik, sosyo-kültürel ve coğrafi yerle ilişkisi

h. Uluslararası turizm ve turistik güzergahlar

ı. Turist ve coğrafi alan ilişkisi

Yukarıda belirtilen konular turizm coğrafyasının turizm için oldukça önemli iki işlevini ortaya koymaktadır. İlki var olan turistik destinasyonların doğal, kültürel ve ekonomik

kaynaklarının ne olduğunu, nerede bulunduğunu sebepleri ile değerlendirmesi ve coğrafi bir dağılım ile ortaya koymasıdır. Bu açıdan bakıldığında turizm coğrafyası turizmin en etkili tanıtım ve pazarlama yöntemlerinden biridir (Gürdal, 2015, s.182). İkincisi ise turizmin gelişebileceği alanların turizm potansiyelini belirleyerek ileriye dönük analizler yapabilmek için planlama çalışmalarına destek olmasıdır. Yerle ilgili planların ülkesel, bölgesel, yerel vb. ölçeklerinde turistik destinasyonların belirlenmesinde ve öncelikli alanların seçiminde, turizm türlerinin planlanmasında(deniz turizmi, inanç turizmi, kongre turizmi, kültür turizmi, termal turizm, yayla turizmi, av turizmi vb.) ilk adımlar sınırların ve coğrafi konumun belirlenmesi ile atılır (Soykan, 2000, s. 43). Williams turizm coğrafyası çalışmalarına temel oluşturacak konuları açıklamıştır. Bu konular;

1. Turizmin gelişimi hangi durum ve şartlarda sağlanır?
2. Turizm nerede ve hangi şartlarda gelişim gösterir?
3. Turizmin gelişim yapısı ve ilerleme boyutu ne durumdadır?
4. Turistlerin profilleri, sayısı, yapısı ve seyahat şekillerinin belirlenmesi ve turizme yönlendiren faktörler hangileridir?
5. Turist kabul eden yerlerde turizmin çevresel etkileri ne olabilir?

Yukarıda açıklanan maddelere ve belirtilen sorulara dayanarak yapılacak turizm coğrafyası çalışmalarından elde edilecek veriler turizm ve turizm ile bağlantılı çalışan birçok sosyal bilimler alanı için de yol gösterici bir role sahip olacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM: SİVAS'IN GENEL YAPISI VE TURİSTİK ARZ POTANSİYELİ

Tarihsel süreçte birçok devletin egemenliğinde kalan, sahip olduğu tarihi, kültürel, milli ve doğal turistik değerleriyle Sivas Anadolu'nun merkezinde konumlanmış birçok turizm çeşidinin aktif olarak yapılabileceği önemli bir çekim merkezidir. Son yıllarda turizmde çeşitliliğin önem kazanmasıyla birlikte farklı destinasyonların keşfi ve turizme kazandırılma çabaları artmıştır. Bu bağlamda, çalışmanın ikinci bölümünü Sivas'ın genel yapısı ve turistik arz potansiyeli oluşturmaktadır.

2.1. Sivas'ın Tarihi

Anadolu'nun ortasında geniş yüzölçümüyle ilk çağlardan günümüze kadar her daim önemli bir yerleşim yeri olmayı başarmış Sivas ili, sırasıyla Hititler, Medler, Persler, Makedonya Krallığı, Romalılar, Bizanslılar ve Sasanilerin yönetimine girmiştir. 26 Ağustos 1071 Malazgirt Zaferiyle de bölgenin hâkimiyeti tamamen Türklere geçmiştir. Türklerin hâkimiyeti 1000 yıla yakın zamandır devam etmekte olup Sivas'a hâkim olan Türk devletleri sırasıyla şunlardır: Danişmentliler, Selçuklular, Kadı Burhanettin Devleti ve Osmanlı Devleti. Sivas, Milli Mücadele döneminin de simge kentlerinden biridir.

Tarihte Şehre Verilen Adlar: Sivas'a yönetimine girdiği devletler tarafından farklı isimler ve unvanlar verilmiştir. Yazılı kaynaklarda Sivas'a verilen adlardan bazıları şunlardır; *Sebaste, Sipas, Kabira, Magolopolis, Diospolis, Talaurs, Danişment İli, Eyalet-i Rum, Eyalet-i Sivas ve Sivas.* Şehrin bugünkü isminin kaynaklarda sık karşılaşıldığı üzere ''Sebaste'' isminden Sivas şekline dönüştüğü düşünülmektedir. Pontus Kralı Polemon'un eşi Pitodoris'in Roma Kralı Augustus'un takdirini kazanmak ve sadakatini göstermek adına Yunancada Augustus'un şehri anlamına gelen ''Sebaste'' adını verdiği söylenmektedir.

Bir diğer görüşe göre de Sivas ismi ‘’Sipas’’ sözcüğünden türemiştir. Sivas ilk kurulduğunda şehrin bugünkü merkezinde büyük çınar ağaçları bulunmaktaydı. Bu çınar ağaçlarının altında ise üç adet göze(su kaynağı=Sipas) mevcuttur. Zamanla bu gözelerin suyu azalmış ve kurumuş. Su kaynağı anlamına gelen Sipas sözcüğünün zamanla Sivas’a dönüştüğü düşünülmektedir (Sivas Belediye Başkanlığı 2015-2019 Stratejik Planı, 2014).

2.1.1. İlk ve Ortaçağ’da Sivas

M.Ö. 2000 yıllarında Hititlerle başlayan şehrin yazılı tarihi Neolitik döneme (M.Ö. 8000 - M.Ö. 4500) kadar gitmektedir. Daha sonrasında ise Sivas M.Ö. 1200 yıllarında Friglerle, M.Ö. 7. yüzyılda Anadolu’ya gelen Kimmer ve İskitler, M.Ö. 590’larda Medler ve M.Ö. 550’lerde Persler ile ilişkilerini sürdürmüştür (Uzunçarşılı ve Edgüer, 2014, s.15–21).

Kabira, Megolopolis, Diospolis, Talaurs ve Karana gibi isimler verilen Sivas şehri tarihçiler tarafından Kapadokya bölgesinin içinde kabul edilmiş ve kent tarihinin bu bağlamda ele alınması gerektiğini savunmuşlardır (Uzunçarşılı ve Edgüer, 2014, s. 21). Kapadokya bölgesi coğrafi olarak Kayseri, Niğde, Nevşehir, Kırşehir, Aksaray, Malatya ve Sivas şehirlerini kapsar. Kapadokya bölgesinin bilinen ilk yerlileri Hititlerdir. Hititlerin (M.Ö. 1650-1200), merkezi Yozgat’tır ve Asur saldırılarına maruz kalmadan önce sınırlarını Karadeniz kıyılarına (Giresun, Sinop, Samsun, Kastamonu) ulaştırmışlardır (M.Ö. 8-7. yüzyıl). Asurlular, M.Ö. 813’de Kapadokya bölgesini ele geçirmiş ancak Lidyalılara yenilmiş ve Lidyalılar bu toprakları ele geçirmişlerdir. (Kaya, 2005, s. 16).

Dönemin önemli ticaret yolu olan ‘’Kral Yolu’’ Lidya Kralı Giges tarafından Sivas’tan geçirilmiştir. Kral Yolu olarak adlandırılan ticaret yolu o dönemde Efes, Sard, Uşak, Gordion, Ankara, Çorum, Mecitözü, Tokat, Zile, Sivas, Malatya, Harput, Diyarbakır, Ninova, Erbil, Suda gibi önemli şehirlerden oluşuyordu. İran’daki Medler Kimmer-İskit akınlarını fırsat bilerek Anadolu’ya girip Lidyalılar ile M.Ö. 585’te antlaşma imzaladılar. Antlaşma sonucunda, Sivas ve çevresi Medlerin hâkimiyetine girdi. Pers Devleti’nin kurulması ile Kral I. Darsios (M.Ö. 522-485) sahip olduğu toprakları satraplıklara böldü ve Sivas’ı Kapadokya satraplığına bağladı.

Büyük İskender ile Persler M.Ö. 334 ve 332'de iki kez karşı karşıya geldiler. Bunun sonucunda Persler yenildi ve Kapadokya bölgesi Makedonya Krallığı'nın yönetimine girdi. M.Ö. 17'de Roma İmparatorluğu'nun hâkimiyetine giren Sivas Roma ve Bizanslılar dönemlerinde önemli bir ticaret merkeziydi ve uzun bir süre prenslik olarak yönetildi. 7. yüzyılın ilk yarısında Sasaniler Sivas'a hâkim oldular. Daha sonra 1021 yılında Ermeniler tarafından işgal edilen şehir 1071 yılından itibaren Türk yönetimine girmiştir (www.sivasder.org.tr).

2.1.2. Anadolu Beylikleri ve Selçuklu Döneminde Sivas

1072 yılında Danişmentlilerin egemenliğinde olan Sivas'ın 1473 Otlukbeli Savaşı ile Osmanlı hakimiyetine girene kadar geçirdiği süreç aşağıda açıklanmıştır. 400 yıldan uzun süren bu dönemde Sivas'ta birçok devlet ve beylik kurulmuştur.

a. Danişmentliler (1072-1174): 1071 yılında Alparslan'ın Romanos Diogenes'i Malazgirt ovasında mağlup etmesiyle Bizanslılar Türklere karşı toprak kaybetmiş ve Anadolu'nun batısına kadar çekilmek zorunda kalmışlardır. Bizanslıların bırakmak zorunda kaldıkları topraklardan biri olan Sivas ve çevresinde İran Selçuklularından biri olan Danişment Gazi tarafından bir devlet kurulmuştur. Danişmentlilerin Anadolu'da elde ettikleri ilk büyük toprak Sivas'tır. Danişmentliler; Sivas, Niksar, Kayseri, Kastamonu ve Malatya gibi birçok toprağı fethederek bu şehirleri Türkleştirmek için çabalamışlardır (Kayhan 2006, 97).

Emir Danişment döneminde Sivas kültür ve ticaretin merkezi olmuş ve önem kazanmıştır. Danişmentliler özellikle Bizanslılarla girdikleri mücadeleler sonucunda sınırlarını genişleterek Kayseri, Tokat, Amasya, Çorum, Çankırı, Kastamonu, Sinop ve Malatya'yı topraklarına katmışlardır. 1097 yılındaki Haçlı seferlerine karşı 1. Kılıçaslan'ın çağrısına icabet edip Eskişehir'deki yapılan savaşta Selçuklu Devleti'ne yardım etmişlerdir (www.turkiyeselcuklutarihi.wordpress.com). Melik Muhammed (1134-1143) döneminden sonra yıkılış sürecine giren ve üç kola ayrılan Danişmentliler, Anadolu siyasal birliğini kurmaya çalışan Selçuklu Sultanı II. Kılıçarslan (1155-1192)'a karşı direnememiştir (www.tarihiolaylar.com.tr). 1169'da Elbistan'ı, 1175'te başkenti Sivas'ı ve 1178'de Malatya'yı kaybeden Türk beyliğinin egemenliği tamamen sona ermiştir (www.turkiyeselcuklutarihi.wordpress.com).

II. Kılıçarslan yaşı oldukça ilerlediğinden artık savaşlara katılamıyordu ve hükümdarlığının sonuna doğru 1188 yılında topraklarını on bir çocuğu arasında bölmüştür. Bu bölümlendirmeye göre Sivas ve Aksaray Kudbettin Melikşah' a verilmiştir (Turan, 2014, s. 173; Cahen, 2014, s. 32).

b. Selçuklular ve İlhanlılar: Sivas, Selçukluların egemenliğine girince önceleri II. Kılıçarslan'ın oğlu Kudbettin Melikşah daha sonraları Rükneddin Süleyman (1106-1204) ve I. İzzeddin Keykavus tarafından yönetilmiştir. I. İzzeddin Keykavus döneminde (1211-1219) Sivas çağın kültür merkezlerinden biri olarak kabul edilirdi. Danişmentlilere başkentlik yapan Sivas 1175 yılından itibaren Selçuklu egemenliğine girmesiyle Anadolu ile birlikte önemli değişme ve gelişmeler yaşamıştır.

Selçukluların hâkim olduğu topraklarda oluşturdukları huzurlu ve güvenli yaşam şartları, ticarete verilen değerle birlikte dünyanın önemli ticaret yollarının Anadolu üzerinden geçmesi Sivas'ın Anadolu'da sahip olduğu merkezi konumunun gelişmesinde ve ilerlemesinde etkili olmuştur. Bu dönemde Sivas şehri iç ve dış ticaretin merkezine konumlanmıştı. Irak, İran, Suriye, İstanbul, Konya, Kayseri, Tokat ve Malatya gibi yoğun ticari ilişkilerin kurulduğu şehir ve bölge yolları üzerinde inşa edilen hanlar şehrin Selçuklular dönemi sahip olduğu önemini ortaya koymaktadır. 12. yüzyılda Sivas farklı uluslardan tacirlerin ikamet ettiği ve dünyanın birçok noktasından ticaret yapmak üzere malların ve kervanların hazırlandığı bir ticaret odağı haline gelmiştir (Turan, 2014, s.236; Akbulut, 2009, s. 214-215).

Kardeşinin ölümü üzerine tahta I. Alaaddin Keykubad (1220-1237) çıkmıştır. Anadolu'da Türk birliğini büyük ölçüde sağlamayı başaran hükümdar, savaşlarına ve fetihlerine devam etmiş, doğu sınırını korumak adına kaleleri onarmış ve Moğollarla anlaşma yaparak Moğol saldırısının önüne geçmeyi başarmıştır (www.kulturportali.gov.tr).

1240 yılında Babai İsyanı Anadolu'nun büyük bir kısmında etkili olmuş ve Selçuklu Devleti bu isyandan darbe almıştır. İsyanın bastırılmasından kısa bir süre sonra 1243 yılında Kösedağ Savaşı'nın kaybedilmesinin birçok yönden sarsıcı etkileri olmuştur (Erdem, 2006, s.74).

Moğol istilası ile Sivas da dâhil olmak üzere Anadolu'nun büyük bir bölümü istila ve yağmaya maruz kalmıştır. Akabinde de oluşan iktidar boşluğunda İlhanlılar kendi

valilerini atamış ve idareyi ele almışlardır (Dartma, 2006, s. 223). Sivas'a kültürel değerler yükleyen, geliştiren Selçuklu Devleti'nin bu etkisini Moğollar yok etmiştir. 1343 yılında İlhanlı egemenliği sona ermiş ve Sivas'ta Eretna Beyliği kurulmuştur (Aydın, 2015, s. 15).

c. Eretna Beyliği: Sivas 1327-1352 yılları arasında soyu Uygur Türklerine dayanan Eretna Bey tarafından yönetilmiştir. İlhanlılar tarafından Sivas'ta vali olarak görevlendirilen Alaaddin Eretna Bey Moğollara sadakat göstererek bulunduğu konumu muhafaza etmiştir. İlhanlıların arasında yaşanan saltanat kavgaları sırsında Eretna Bey kendini güçlendirmeyi başarmış ve topraklarını genişletmiştir. Eretna Beyliği Erzurum, Tokat, Sivas, Amasya, Kayseri, Ankara, Aksaray ve çevrelerini içine alan bölgeye hâkim olmuşlardır (www.tarihin.com.tr). Başkenti olan Sivas ve bir sonraki başkenti olan Kayseri'de çeşitli mimari eser ve yapılar bırakmışlardır (Aydın, 2015, s. 15). 1352 yılında Eretna Bey vefat edince yerine oğlu sonrasında ise torunu geçti. Fakat ülkeyi Eretna Bey kadar iyi idare etmekte zorlandılar. 1380 yılında Eretna Bey'in torununun vefatı üzerine oğlu tahta çıkmıştır. Yaşça küçük olduğu için ona vekâlet eden Kadı Burhaneddin dönemin güçlü devlet adamları ile girdiği mücadeleyi kazanmış ve kendisini hükümdar ilan etmiştir (www.tarihin.com.tr).

Köprülü'nün aktardığı bilgilere dayanarak; Kızılırmak vadisi içinde zengin bir tarımsal alanda kurulmuş olan Sivas, İlkçağlardan itibaren önemli bir ticaret merkezi olmuştur. 14 ve 15. Yüzyıllarda kaleme alınan kaynaklarda Sivas şöyle tasvir edilmiştir: Sivas, etrafı surlarla çevrili, görkemli bir şehir görünümünde olup tahıl ürünleri, meyve, sebze, pamuk ve dokumacılık gibi üretimleri ile bilinirdi. Sivas'ta yirmi dört tane han, büyük cami ve mescitler, medreseler, tekkeler, saraylar ve mimari açıdan estetik binalar vardı. Geniş sokakları ve kalabalık çarşıları olan Sivas'ta Anadolu'nun Suriye, El-Cezire ve Batı'dan gelen tüccarların bir araya gelirdi. Şehirde refah seviyesi yüksektir. Toplum menfaati için birçok vakıf bulunmaktadır. Bu dönemde Bizanslı Tarihçi Khalkokondyle Sivas'ın nüfusunu 120.000 olarak göstermektedir. Kazvini şehrin halkının Türkmenlerden oluşmuş olduğunu belirtmiştir (Köprülü, 1991, s.59).

d. Kadı Burhaneddin Devleti (1380-1398): 1381 yılında Eretna Devleti'nin güç kaybetmesiyle Kadı Burhaneddin Sivas'ta kendi devletini kurmuştur. Kendisi adına para bastırmış ve hutbe okutarak bağımsızlığını ilan etmiştir. Bu paralardan bazıları günümüze ulaşmıştır. Kadı Burhaneddin Malatya'yı topraklarına kattıktan sonra

1389'da Memlükler'in Sivas'ı kuşatmasına karşı direnmiştir. Akkoyunlular ve Osmanlılar ile de ciddi mücadelelere giren devlet, Eretna sülalesi, Amasya Beyi, Tokat Beyi, Karamanoğulları, Erzincan Hâkimi, Kayseri'deki öz yeğeninin kendisine isyanı ile de aynı anda uğraşmak zorunda kalmıştır (www.enfal.de). Bu devletin komutanlarından Kara Yülük Osman Bey, bir müddet Sivas-Kayseri hükümdarı Kadı Burhaneddin'in hizmetinde bulunarak birtakım başarılar kazanmış ve bu devletin kuvvetlenmesine yardımcı olmuştur. Daha sonra Kadı Burhaneddin ile anlaşmazlık yaşayan Kara Yülük Osman Bey, Sivas yakınlarında Karabel mevkiinde yapılan savaşta galip gelerek Kadı Burhaneddin'in hayatına son vermiştir (Esterabadi, 2014. s. 369). Bu devlet Kadı Burhaneddin ile başlayıp kendisinin vefatı ile son bulmuştur (www.enfal.de).

e. Timur İstilası: Kadı Burhaneddin öldürüldüğünde Bağdat'ta bulunan Timur, ordularını Anadolu topraklarına yöneltmişti. Kadı Burhaneddin öldürüldükten sonra yerine oğlu tahta geçirilse de toplu görüşmelerin sonucunda halkın isteği üzerine Sivas Yıldırım Bayezid'e bırakılmıştır. Yıldırım Bayezid o dönemde Amasya'da bulunmaktaydı. Bu nedenle kendisi yerine askeri bir birlik ile beraber oğlu Süleyman Çelebi'yi Sivas'a göndermiştir. Kadı Burhaneddin'i öldürerek Sivas'ı kuşatan Osman Bey ile mücadele eden Süleyman Çelebi Sivas'ı ele geçirmiştir (Uzunçarşılı, 2014, s. 299).

Selçuklulardan sonra küçük beylikler ve devletler şeklinde bölünmüş olan Anadolu'ya yönelen Emir Timur birçok beyliği ve devleti topraklarına katmıştır. Osmanlı topraklarını da ele geçirmek isteyen Emir Timur 1400 yılında Osmanlı'ya ait topraklara yaptığı ilk sefer ile Sivas sınırına kadar gelmiş ve bu toprakları ele geçirmiştir. Emir Timur'un Sivas'ı kuşatmasının sadece yönetimsel anlamda değil ekonomik, coğrafik ve demografik açılardan sarsıcı etkileri olmuştur. Bu kuşatma yaşanan kayıplarla yeniden şekillenen nüfusun yanında kuşatıldığı esnada mevcut olan birçok ticari yapıya verilen zararlar ile birlikte şehrin genel görünümünde de ciddi değişiklikler oluşturmuştur (Demirel, 2006, s. 17). Emir Timur ile Yıldırım Bayezid Han arasında gerçekleşen tehditler, mektuplaşmalar ve meydan okumalar tarafları 28 Temmuz 1402'de savaş meydanına taşımıştır. Yıldırım Bayezid Han ve sayıca az olan ordusu, Emir Timur'un ordusunda bulundurduğu daha önce savaş meydanında hiç karşılaşmadıkları savaşçı filleriyle mücadele etmekte zorlanmıştır. Savaş devam ederken kaybettikleri cepheden

çekilen Osmanlılar çok sayıda kayıp vermişlerdir. Yıldırım Bayezid Han'ın esir düşmesi ile savaşı Emir Timur kazanmıştır. Yıldırım Bayezid Han'ın oğulları arasında başlayan taht kavgaları Anadolu'nun siyasi birliğini sağlama çabalarına ağır bir darbe vurmuştur (www.turktarihim.com.tr). Bu süreçte Türkmen Mezit Bey Sivas'ın yönetimini almıştır. Bu sebeple Çelebi Mehmet bir birlik göndererek Sivas'ı ele geçirmiştir. Şehre Mezit Beyi vali olarak atamıştır. 1407 yılına kadar valilik yapan Mezit Bey daha sonra görevinden alınmış ancak 1415 yılında tekrar valilik verilmiştir. Tarihsel olarak incelendiğinde Sivas'ın Selçuklular döneminde ekonomik, ticari ve sosyal yapısına dair Prof. Dr. Osman Turan'ın aktardığı bilgilere göre Sivas ekonomik ve ticari yönden İslam kaynaklarında Anadolu'nun en büyük şehirlerinden biri olarak geçer. Şehir halkının eğlenceye düşkün, zengin ve refah içinde olduğunu anlatılır. İbn Arabşah Sivas'ı şehirlerin en gösterişlisi, eski ve yeni eserleriyle, hayrat ve ibadethaneleriyle ünlü olarak anlatır (Turan, 1980, s. 211).

2.1.3. Osmanlı Döneminde Sivas

Osmanlı Devleti'nin yönetimine girdikten sonra 15. yüzyılın yarısından itibaren Sivas şehzadelerin ikamet ettiği bir sancak merkezi haline gelmiştir. Akkoyunluların 1472 yılında kısa süreli şehre hâkimiyet kurması ile birlikte Osmanlı'ya karşı yaptığı saldırıların sonucunda gerçekleşen Otlukbeli savaşından itibaren Sivas uzun bir dönem Osmanlı hâkimiyetinde kalmıştır. Evliya Çelebi Seyahatnamesinde zamanının önemli eyalet merkezi olan Sivas'ta 40 ilkokul, 1000 dükkân, 18 han, 40 kadar çeşme bulunduğunu anlatır (www.sivas.gov.tr).

Birçok Osmanlı padişahı Anadolu'nun merkezi sayılabilecek konumundan dolayı doğuya yapılan seferlerde Sivas üzerinden hareket etmişlerdir. Artan Safevi tehlikesi 1512'de tahta geçen Yavuz Sultan Selim Han'ı doğu seferlerine yöneltmiştir. 1514 yılında Çaldıran Savaşı ile Safevilerin varlığına son vermiş ve Amasya, Yozgat, Kayseri, Tokat, Çorum, Divriği, Arapkir'i sancak ilan ederek Eyalet-i Rum olarak adlandırılan Sivas'a bağlamıştır (Arslanoğlu, 1979, s. 28).

16. yüzyıl Sivas ve çevresi için isyan ve iç karışıklıklarla geçen bir dönem olmuştur. II. Bayezid ve kardeşi Cem Sultan'ın Sultan II. Mehmed'in tahtı için verdileri mücadelede kazanan taraf II. Bayezid olmuştur. Büyük bir köylü isyanı olan Şah kulu ayaklanmasını bastırmak için Şehzade Mehmet ve Ali Paşa Kayseri-Sivas arasında Çubuk ovasında

isyancılarla karşı karşıya gelmişlerdir. Ancak önemli isyan liderlerinden biri olan Hasan Halefi'nin ölümü ile isyancıların bir kısmı İran'a kaçmışlardır. Bu isyanla beraber Şah yani efendi kabul ettikleri Şah İsmail'in fetih ve zaferlerle yaşadığı yükseliş Osmanlı'nın doğu sınırında yaşanan hareketliliği gösteriyordu. Bu hareketlilik dikkate alınarak doğu sınırı için Osmanlı Devleti farklı bir siyaset izlemeye başlamıştır (Jorga, 2005, s.709).

Doğuya yönelik başlayan sefer hareketlerinde Sivas askeri birlikler için toplanma, kalış yeri veya bir geçiş noktası özelliği göstermekteydi. Sivas ticari anlamda taşıdığı önemin yanında bir askeri merkez olma özelliği de taşımaktaydı. Yavuz Sultan Selim Şah İsmail üzerine sefere çıktığında ordunun bir bölümünü Sivas ile Kayseri arasında bekletmiş ve Suşehri'nden geçerek Safevi topraklarına yürümüştür. Safevilerin destekleriyle başlayan vergi uygulamalarında yapılan usulsüzlükler üzerine artan Celali isyanlarının 16 ve 17. Yüzyıllar boyunca devam ettiği ve Sivas'ın gelişiminde ve ilerlemesinde etkili olduğu bilinmektedir (Demirel, 2006, s. 13).

18. ve 19. Yüzyıllarda isyan ve karışıklıklar yerini eşkıyalıklara bıraktı. Artan yağma, hırsızlık ve talan şehirdeki sosyal yapıyı ve huzuru etkilemiştir. Toplumda haksızlık, hırsızlık, ahlaksızlık ve zulüm artmıştı. 18. yüzyılın sonuna doğru bir ayan ailesi olan Çapanoğulları etkisinde kalan Sivas'ta valiler ve yöneticiler devlete karşı giriştikleri isyanlardan şehir sadece ekonomik değil demografik olarak da zararlı çıkmış ve nüfusta azalma yaşanmıştır (Aydın, 2015, s. 18-19).

19. yüzyılın başlarında II. Mahmut değişim ve yenilenme hareketlerine başlamış ve bu hareketlerin Sivas ve çevresinde de etkileri olmuştur. Eşkıyalık yapılanması ile mücadele edilmiş büyük ölçüde başarı sağlanmıştır. 1831 yılında sadece erkekler sayılarak ilk nüfus sayımı gerçekleştirilmiştir. Halil Rıfat Paşa 1881-1886 yılları arasında Sivas'ta bugünkü sınırlara göre Amasya, Tokat ve Giresun'un bir bölümünü de kapsayan coğrafyada valilik yapmıştır. Görevine başlamadan önce şehirde yapacağı işleri anlatmak ve halktan destek almak için ''Tenbihnameler'' yazmış ve halka dağıtmıştır. Karayollarının yapımına önem vermiştir. Sivas'ta ilk eczane yine Halil Rıfat Paşa döneminde açılmıştır. Çeşitli imar faaliyetlerinde bulunarak hükümet binası, adliye, hapishane gibi yapılar inşa ettirmiştir. Sivas'ın kuzeyinde bir mesire alanı oluşturmuştur. 1884'te Askeri ve Mülki Rüştiyesi açarak eğitime katkıda bulunmuştur. Böylece Halil Rıfat Paşa'nın ardından Vali Reşit Akif Paşa (1901-1908) da çalışmalara

devam etmiş ve şehir sosyal, idari, ekonomik açılardan bir yenilenme süreci geçirmiştir (Mercan, 2004. s. 205-206).

Sivas Osmanlı Devleti yapılanmasında bir eyalet merkezi yapılmıştı ve bu eyaletin sınırları doğuda Erzurum ve Diyarbakır, güneyde Maraş ve Karaman, batıda Karaman ve Anadolu Eyaletleri ile kuzeyde Karadeniz olarak belirlenmişti (Uzunçarşılı ve Edgüer, 2014, s. 15). Sivas eyaleti ise 16. Yüzyılda zamanla sınırları değişiklik göstermiş olsa bile idari olarak; Amasya, Tokat, Bozok, Canik, Çorum, Karahisar-ı Şarki ve merkez olmak üzere yedi adet sancaktan oluşmaktaydı (Şen ve Eken, 2016, s. 49).

2.1.4. Milli Mücadele Dönemi ve Cumhuriyet Dönemi Sivas

Gerileme dönemindeki Osmanlı İmparatorluğu çeşitli değişim ve yenileme hareketlerinde bulunsa da Fransız İhtilali sonucunda yayılan milliyetçilik akımları, güçlenen diğer milletlerin mevcut azınlıkları kışkırtması ile toprak kayıpları yaşanmaya başlamıştır. Osmanlı Devleti, devlet bütünlüğünün bozulması ve I. Dünya Savaşı'nda ortak hareket ettiği Almanya ile birlikte savaşı kaybetmesi üzerine Mondros Ateşkes Anlaşması'nı imzalamak zorunda kalmıştır. Bu anlaşmayla birlikte Anadolu'nun birçok bölgesi itilaf devletleri tarafından işgal edilmiştir.

13 Kasım 1918'de İtilaf devletlerine ait donanmalar İstanbul'a demirlediğinde aynı gün Mustafa Kemal Atatürk de İstanbul'a geldi. İstanbul'da bulunduğu zaman zarfında ülkenin içinde bulunduğu durumdan kurtulması için çeşitli çalışmalar yapmıştır. Dönemin önde gelen devlet adamları ile görüşmüş ancak bir sonuç elde edememiştir. Minber Gazetesi'ni çıkartmış gerek basın yoluyla gerekse de arkadaşları ile yaptığı görüşmelerde işgalden kurtuluş için bir yol aramıştır. 6 ay kadar kaldığı İstanbul'da çabaları sonuç vermeyen Mustafa Kemal ordu müfettişi olmaya karar vermiştir. Dönemin siyasi ve askeri makamları ordu müfettişlerine geniş yetkiler vermişlerdi. Müfettişlerin görevleri; gittikleri bölgenin huzur ve güvenini sağlamak, Mondros hükümleri gereği silah ve askeri araç gerecin toplanmasını ve merkeze gönderilmesini sağlamak, hükümet karşıtı gösterileri durdurmaktı. Mustafa Kemal gerekli görüşmeleri yaparak müfettişlik görevini istemiştir (Sivas Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı, 2014, s. 20).

Mustafa Kemal 9. Ordu Müfettişi olarak 16 Mayıs 1919'da Samsun'a doğru yolu çıktı. 19 Mayıs 1919'da Samsun'a ulaşan Mustafa Kemal ve beraberindeki 18 subay daha sonra Amasya'ya ilerlediler. 6 Haziran 1919'da Karadeniz'deki İngiliz Deniz Kuvvetleri Komutanı General Milne (Amiral Calthorpe) Harbiye Nezareti'ne Mustafa Kemal ile ilgili bir şikâyet yazısı gönderir ve görevden geri çekilmesini talep ederler. Harbiye Nezareti'nden Mustafa Kemal'e görevden ayrılması emredilir. Bu emir Mustafa Kemal'e ulaşmadan Mustafa Kemal ordu müfettişliği görevinden istifa ettiğini İstanbul'a bildirir. 28 Mayıs 1919'da Havza'da ve 21-22 Haziran'da Amasya'da tüm ülkeye genelge yayımlatmış ve ülkenin bütünlüğünü sağlamak için ülke olarak tepki göstermenin ve bu tepkiyi sürekli tutmanın öneminden bahsetmiş ve Milli mücadeleyi başlatmıştır (Özüçetin, 2004, s. 70-71).

Ülke genelinde direniş için gönüllü birlikler kurulması desteklenmiş, şehir ve bölgelerdeki ileri gelenler kurtuluş çareleri düşünmeye başlamışlardı. Amasya'da yapılan bir toplantıda ülkenin tüm şehir ve bölgelerinin temsilcilerinden oluşan bir kongre yapılması istendi. 10 Temmuz'da toplanması kararlaştırılan kongre bir takım eksikliklere bağlı olarak 23 Temmuz 1919'da Erzurum'da toplanmıştır. İstanbul Hükümetinin tüm itirazlarına rağmen 16 gün süren kongreden vatanın birlik ve bütünlüğünün korunacağı kararı çıkmıştır. Çalışmalarını tamamlayan Mustafa Kemal 29 Ağustos 1919'da Erzurum'dan ayrılarak 2 Eylül 1919'da Sivas'a gelmiştir.

Kongre için Sivas'ın seçilmesinin sebebi Amasya Genelgesi'nde belirtildiği üzere kongrenin Anadolu'nun her bakımdan en güvenli noktasında yapılması gerektiği fikridir. Sivas Anadolu'nun ortasında işgal edilmesi diğer bölgelere göre zorlu, çevresi yüksek dağlarla çevrili bir konumdadır. Tek tehlikeli noktası Samsun bölgesinden gelecek bir saldırı olan Sivas'ta, Samsun'da görevli olan II. Kolordu'ya bağlı iki tümen ve o tümenin ordu komutanları Mustafa Kemal'e bağlı olduklarını bildirmişlerdi. Kongre hazırlıkları devam ederken kongre üyelerini karşılamak ve onları ağırlamak görevi Müdafaa-i Hukuk-u Milliye Cemiyeti'ne verilmiştir. İstanbul hükümeti tarafından görevlendirilen dönemin Elazığ Valisi Ali Galip Bey Sivas Valisi Reşit Paşa ile görüşerek artık askeri görevinden azledildiği için Mustafa Kemal'in Sivas'a ayak bastığında tutuklanmasını önerir. İtilaf Devletleri'nin ve İstanbul Hükümetinin tüm engelleme çabalarına rağmen Mustafa Kemal Sivas'ta coşkuyla karşılanmıştır (Tosun, 1996, s. 75-76).

Sivas Kongresi 3 Eylül 1919 günü kongre gündeminin belirlenmesi ve son hazırlıkların kontrol edilmesinden sonra 4 Eylül 1919 günü saat 14.00 'da Sivas Lisesi binasının müsamere salonunda toplandı. Bu kongreye 31'i Batı ve Orta Anadolu illerinden 7'si Doğu illerinden toplamda 38 temsilci katılmıştır. Ülkenin farklı şehirlerinden gelen temsilcilerle yapılması kongrenin ülke çapında genişlik ve bütünlük kazanmasını sağlamış, Erzurum Kongresi'nde alınan kararlarla birlikte yeni alınan kararların tüm vatanı kapsayan bir biçimde yeniden düzenlenmesini gerekli kılmıştır (Özcan, 2013, 80-81).

Kongre toplantılarına başlamadan önce Milli mücadelenin esaslarının açıklanacağı haftalık bir gazetenin yayınlanması düşüncesi Mustafa Kemal ve temsilciler tarafından kabul görmüştür. Ülkenin içinde bulunduğu durumu millet bakış açısıyla halka anlatıp halkın desteğini alabilmek için bu gazetenin çıkarılması gerekliydi. Gazete için yapılan ön hazırlıklar kongre tutanaklarında yer almıştır. İrade-i Milliye gazetesinin yayınlanmasına kongrede karar verilmiş ve 14 Eylül 1919'da ilk sayısı çıkarılmıştır (Dervişoğlu, 2009, s. 160-161).

Sivas Kongresi sonucunda Erzurum kongresinin aldığı bölgesel kararlar ülke çapında genişletilerek kabul edilmiştir. Ortak amaçla ve milli duygularla bölgesel olarak faaliyet gösteren Müdafaa-i hukuk cemiyetleri ''Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'' adıyla tek bir merkezde toplanmıştır. Böylece tek noktadan kontrol edilerek kuvvetlerin yönetimi kolaylaştırılmıştır. Kongrede İstanbul Hükümetinin halkın milli çıkarlarına ters düşen bir karar alması ya da uygulamaya koyması halinde tamamen milli iradeye dayalı bir hükümet kurulacağı kararı verilmiştir. Manda ve himaye konusu Sivas Kongresi'nde kesin bir dille reddedilmiş ve milli iradenin temel alınacağı belirtilmiştir (Özcan, 2013, s. 80).

Sivas Kongresi'nde alınan kararları uygulamak ve çalışmaları devam ettirebilmek için Heyet-i Temsiliye adı verilen bir ekip oluşturulmuş ve 16 temsilci seçilmiştir. Heyet-i Temsiliye'ye seçilen kongre üyelerinin adları şöyledir: Mustafa Kemal, Hüseyin Rauf, Hoca Raif, İzzet Efendi, Servet Bey, Sadullah Bey, Hacı Musa Efendi, Rafet Bey, Kara Vasıf Bey, Mazhar Müfit Bey, Ömer Mümtaz, Hüsrev Sami, Hakkı Behiç, Hatipzade Mustafa, Hacı Fevzi ve Bekir Sami'dir. Heyet- Temsiliye üyeleri kongreden sonra üç buçuk ay Sivas'ta kalarak çalışmalarına devam ettiler. Ancak sonrasında görevlerine Ankara'da devam etmişlerdir (www.sivas.gov.tr).

Milli Mücadele'den zaferle çıkan Türk milleti Anadolu'da Osmanlı Devleti'nin yerine yeni devletini Türkiye Cumhuriyeti'ni kurdu. Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte tüm Türkiye'de olduğu gibi Sivas'ta birçok alanda değişim ve yenilenme yaşandı. Cumhuriyet'in temellerinin atıldığı Sivas'ta sanayinin gelişmesi için adımlar atan Atatürk, kamu ağırlıklı yatırımlar yapmıştır. 1924'te Numune Hastanesi, 1925'de Türk Hava Kurumu Şubesi, 1928'de İş Bankası Şubesi, 1930'da Sivas-Ankara Demiryolu Hattı, 1932'de Sivas-Samsun Demiryolu Hattı açılmıştır. Yine 1932'de Elektrik şebekesi ve Halkevi hizmete sunuldu. 1938'de Divriği Demir Madenleri ve 1939'da Devlet Demiryolları Cer Atölyesi işletmeleri açıldı. 1943 yılında Çimento Fabrikası ve 1934'de Tavra deresinde elektrik santrali yapılmıştır (Sivas Belediye Başkanlığı Stratejik Planı, 2014, s. 22). 1955 yılında Sosyal sigortalar hastanesi ve belediye kitaplığı hizmete açılmıştır. 1958 yılında çocuk bakım yurdu, 1973 yılında Cumhuriyet Üniversitesine bağlı Tıp Fakültesi ve 1979 yılında beton travers fabrikası kurulmuştur. Cumhuriyet'in ilk yıllarından başlayan bu yatırımlar Sivas'ın tarihten gelen fiziki, sosyal, ekonomik öneminin bir yansıması sayılabilir (Kaya, 2005, s. 26).

2.2. Sivas'ın Coğrafik Yapısı

Sivas İç Anadolu Bölgesi'nin doğusunda Yukarı Kızılırmak bölümünde tarihi Kral ve İpek Yolu gibi önemli ticaret yolları üzerinde kesişim noktasında yer alır. (www.sivas.gov.tr). Topraklarının büyük bir bölümü Kızılırmak havzası içerisinde kalan Sivas 36°-39° doğu meridyenleri ile 38°- 41° kuzey paralelleri arasında konumlanır. Toplamda biri merkez olmak üzere 17 ilçesi vardır. Sivas kuzeyde Giresun, Ordu, Tokat; doğudan Erzincan, Güneydoğudan Malatya; Güneyden Kahramanmaraş ve Kayseri; batıdan ise Yozgat ile komşudur. Yüzölçümü 28.488 km^2'dir ve Konya'dan sonra yüzölçümü bakımından Türkiye'nin ikinci büyük şehirdir (Koç ve Sağdıç, 2010, s. 279).

2.2.1. Jeolojik Yapı

Sivas'ta toprak yapısı yeryüzünde ve yeryüzüne yakın katmanda kaya ve minerallerin atmosfer, su, canlılar gibi faktörlerin ayrıştırması ile fiziksel olarak parçalanma, ufalanma ya da kimyasal olarak çözülme, erime biçiminde oluşmuştur. Sağlam kayalardan bu etkiler sonucu yumuşak yapılı-taneli bir yer ve toprak yapısı ortaya çıkmıştır.

Toprağın oluşumu ve yapısında iklim, organizmalar, kayanın yapısı ve arazinin yapısı gibi birçok etmen etkili olur. Örneğin; granit, ılıman bir bölgede gri renkli toprak, tropik bölgede kırmızı renkli toprak oluşturur. Araziler tarıma uygunluğuna göre birden sekize kadar kategoriye ayrılır. Birinci sınıf, tarım için hiçbir engelleyici özellik taşımayan en elverişli topraktır. Sekiz ise tarım yapılamayan elverişsiz toprak yapısıdır. Sivas'ın 158.906 hektarlık arazisi birinci sınıf tarıma elverişli arazidir (Sivas Valiliği Çevre Durum Raporu, 2011, s. 182-183).

Şehir arazisi farklı jeolojik dönemlerde oluşmuştur. Yıldızeli-Hafik ilçeleri arasında birinci jeolojik zamandan kalma araziler bulunmaktadır. Yıldızeli-Şarkışla arasında bulunan ana arazi yapısı ikinci jeolojik zamana tarihlenir. Şehrin etrafında yer alan dağlar Alp orojenezi ile oluşmuştur ve Gemerek-Şarkışla ilçelerindeki akarsuların etrafındaki birikintilerde ise dördüncü jeolojik zaman oluşumlarıdır. Sivas'ın kuzeyinde yer alan Kelkit vadisi birinci derece deprem bölgesidir. Zara ve İmranlı hattının kuzey noktası ikinci ve üçüncü derece deprem bölgesi kabul edilirken diğer bölümler deprem tehlikesi olmayan alanlardır (www.sivaskulturenvanteri.com.tr).

2.2.2. Yeryüzü Şekilleri

Sivas bin metrenin üzerinde bir yükseltide dağlık bir bölgede kurulmuştur. Sahip olduğu yükseltiye bağlı olarak Sivas'ta platolar, dağlar ve derin vadiler hâkim yeryüzü şekilleridir. Türkiye'nin coğrafi yapısına bağlı olarak Sivas'ta da doğuya gidildikçe yükselti artar (Sivas Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı, 2014, s. 22).

a. Dağlar: Sivas ve çevresinde bulunan sıradağlar ve dağlar şunlardır; Kuzey Sıradağları(Köse Dağlar), Akdağlar, Tecer Dağları, Yama dağları sıradağ gruplarıdır. Köse Dağlar dağ grubu Kuzey-Doğu Anadolu sıradağları olup batıdan doğuya doğru yükselir. Toros dağlarının kuzeye yönelen kolu Tecer sıradağlarıdır. Bu dağlar merkez ilçe ile Kangal arasında Kılmaç Dağları olarak adlandırılır. Kılmaç dağları grubundaki dağlar, Gürlevik Dağı, Tecer Dağı, Beydağ, Karayüce ve Yücepınar olarak tek tek isimlendirilir. Bu dağ grubunda yer alan dağlarda seyrek karaçam, kızılçam, ardıç ve meşe ağaçları görülür. Sivas sınırından itibaren Yıldızdağı ile başlayan Asmalıdağ, Tekelidağ, Kızıldağ olarak devam eden dağlar Güney Anadolu'da batıdan doğuya doğru yükselen Torosların bir koludur (www.sivasbulteni.com.tr).

b. Akarsular: Sivas ve çevresinde bulunan akarsular ve çaylar Kızılırmak, Yıldız ırmağı, Kalın ırmağı, Mısmıl ırmak, Fadlım ırmağı, Tecer ırmağı, Acı ırmak, Acısu ırmağı, Kelkit çayı, Tozanlı ırmağı, Çaltı çayı, Yılanlı çayı, Balıklı tohma çayı, Tohma çayı ve Hurman çayı olarak sayılabilir (Sivas Valiliği Çevre Durum Raporu, 2011, 106)

Kızılırmak: Kızılırmak Türkiye'nin en uzun akarsuyudur. İmranlı-Suşehri arasında yer alan Kızıldağ'dan üç ayrı koldan doğar ancak İmranlı'ya yaklaştıkça tek kolda birleşir. Sivas içindeki çeşitli dere ve ırmakları içine alarak şehrin sınırları dışına çıkar uzun bir yoldan geçerek Karadeniz'e dökülür. Zara yakınlarına gelene kadar suyu tatlıdır. Toplam uzunluğu 1.151 km olan Kızılırmak'ın 250 km'si Sivas'tan geçmektedir. Akış hızı yüksek ancak rejimi düzensizdir.

Kelkit Çayı: Gümüşhane'de doğan Kelkit Çayı Suşehri ilçesinden Sivas sınırlarına girer ve genellikle dar ve dik bir vadide akmaktadır. Koyulhisar ilçesinden şehrin dışına çıkmaktadır. Karadeniz ikliminin etkilerine açık olan Kelkit Çayı rejimi düzenli olduğu için ulaşım açısından kullanılma fırsatı sunmaktadır.

Tozanlı Çayı: Köse Dağları'nın batı yamaçlarından doğar ve birkaç kol ile birleşerek dar ve derin bir vadi içinde hızlı akar. Rejimi düzenlidir ve üzerinde Almus barajı kurulmuştur. Sivas içinde kalan kısmı fazla uzun değildir (Sivas Doğa Turizmi Master Planı, 2012, s. 27).

c. Göller: İki büyük sıradağ hattı olan Kuzey Anadolu Dağları ve Güney Anadolu Dağları'nın birbirine yakın oldukları bir nokta konumda olan Sivas'ta tektonik kıvrılma ve yükselme hareketlerine bağlı olarak bazı alanlarda çökmeler görülmektedir. Çöküntülerin bulunduğu bu alanların bir kısmında sürekli bir kısmında ise geçici özellik gösteren göller oluşmuştur (www.sivas.gov.tr). Coğrafik yapıya bakarak Sivas'ta çok sayıda göl bulunmaktadır. Ancak bu göllerin bir kısmı devamlılığı ve yapısı bakımından pek önemli görülmemektedir. Önemli göllerden bazıları şunlardır; Hafik Gölü, Gürün Gökpınar Gölü, Lota Gölleri, Tödürge Gölü (Sivas Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı, 2014, s. 23).

Gürün Gökpınar Gölü: Doğal bir akvaryum görünümünde olan Gökpınar Gölü 3000 m^2'lik alana sahip ve suyu tatlıdır. Duru ve temiz görüntüsü, günün her saatinde değişen mavinin birçok tonuna sahip rengi ve balık bolluğu ile dikkat çekmektedir. Adını gökteki mavi rengine benzeyen suyundan almıştır.

Zara Tödürge Gölü: Gerek dipten gelen kaynak suları gerekse de yöredeki farklı kaynaklarla beslenen Tödürge Gölü'nün alanı 5 km^2, derinliği ise 20 metre civarındadır. Gölde miktar olarak bolca balık bulunmaktadır. Gölün doğu tarafında iki adet adacık bulunmaktadır.

Hafik Gölü: Dipten gelen kaynak sularıyla beslenen Hafik Gölü'nün alanı 1 km^2 ve derinliği yaklaşık 6 metredir. Gölün ortasında bir adacık vardır ve balık miktarı boldur (Sivas Valiliği Çevre Durum Raporu, 2011, s. 24).

Sivas'ta yukarıda anlatılanlardan daha fazla sayıda göl bulunmaktadır. Fakat bu göllerin birçoğu mevsimlik ya da dönemseldir. Bu göllerden bazıları; Bostankaya, Şuşehri yakınlarındaki Gölova, Gürün yakınlarında Aygur Gölü, merkez ilçede Acıgöl vb. sayılabilir (www.sivasbulteni.com.tr).

d. Ovalar ve Platolar: Sivas'ta şehrin kuzeydoğusu ve batısından akan akarsular özellikle batı ve güney yönünde ilerleyerek bir yol çizerler. Akarsuyun hızlı akması vadinin derin oluklardan oluşmasına sebep olmuştur. Akarsuların alüvyonlarından beslenen topraklar tarıma elverişli ovaları oluşturur. Sivas'ın vadileri dağ ve platolarla örülü bu alanda alternatif bir ulaşım yolu sağlar. Yerleşim yerleri ile kara ve demiryolu ulaşımı, sıralı ve belli bir düzene oturmuş bu zorlu yapıyı bölen ayıran vadiler sayesinde yapılabilmektedir (www.sivas.tarim.gov.tr).

Sivas engebeli bir arazide kurulmuştur. Şehrin % 94'ü dağlardan, platolardan ve yaylalardan oluşur. Ovaları % 6'lık bir orandadır. Sivas'ta Orta Anadolu'nun önemli platolarından Uzunyayla platosu geniş bir yer tutar. 1500-2100 m yükseklikte yer alan Uzunyayla platosu ve şehrin kuzey tarafında bulunan 1500 m yükseklikteki Merakum platosu önemli platolardandır. Bu platolar dışında çok sayıda plato bulunmaktadır. Ovaların büyük bir kısmı vadinin genişlemesi sonucunda oluşmuş olup Kızılırmak havzası içinde yer alır. Yıldız ovası Yıldızeli çayının yatağının genişlemesi ile oluşmuş bir ovadır ve tahıl yetiştirilmesine olanak sağlar. Suşehri ovası ise Kelkit çayının yatağının genişlemesi sonucunda oluşmuştur ve çeşitli tarım ürünlerinin üretimi yapılır (www.cografya.gen.tr). Şarkışla-Gemerek ovası, Kızılırmak havzasına bağlanan Acısu ve Kasımbey deresinin çöküntü oluğunda genişleyen tabanda oluşmuş bir ovadır. Ancak bu ova için Acısu ve Kasımbey derelerinden sulamada fazlaca faydalanılamamaktadır. Ağırlıklı olarak kuru tarım yapılan bu ovada arpa, buğday,

çavdar gibi birkaç tahıl türünün üretimi yapılmaktadır (www.sivas.tarim.gov.tr). Şehrin doğu, güneydoğu ve kuzeyinde yer alan Hafik, Zara, Koyulhisar, İmranlı, Gürün, Divriği ve Suşehri'nde sarp sıradağlar ve akarsuların bu dağlar arasında açtığı derin uzun vadiler bulunmaktadır. Kızılırmak boylarınca oluşan Polanga düzlüğü dışında bölgede önemli bir düzlük yer almamaktadır (www.sivasbulteni.com.tr).

2.2.3. İklim

Sivas'ta karasal iklim görülür. Yaz mevsimi oldukça kısa olup sıcak ve kurak geçer. Kış mevsimi ise sert, soğuk ve kar yağışlıdır. Sivas'ın çevre illere göre iklimsel farklılıklara sahip olmasında, yükseltisinin çevresinde yer alan şehirlerden fazla olması, kuzey rüzgârlarına açık olan konumu, basınç farkının yıl içindeki değişimi, şehrin topraklarının farklı coğrafik bölümlere geçiş yapması gibi faktörler etkili olmuştur (Koç ve Sağdıç, 2010, s. 299). İç Anadolu'nun en soğuk ili Sivas'tır. Kış aylarının ortalama sıcaklığı 0°C'dir. Genellikle dondurucu geçen kış mevsiminde en soğuk ay için sıcaklık ortalama -4°C olup yaz mevsiminde sıcaklık genellikle 19°C'nin üzerinde ölçülmektedir. Karasal iklimin etkilerinden ortaya çıkan sıcaklık farkı yüksektir. Yılda ortalama 132 gün sıcaklığın 0°C'nin altına düştüğü gün sayısıdır (www.sivaskulturenvanteri.com.tr).

Karasal iklimin yaşandığı Sivas'ta iklimsel verilere göre yılın en sıcak ayı ortalama 21.6^{O}C ile Temmuz ayı, yılın en soğuk ayı ise ortalama -3.2^{o}C ile Ocak ayıdır. Sivas'ın sıcaklık ortalaması 9.3^{o}C'dir. En fazla yağış Mayıs ayında düşer ve etkin rüzgar yönü genellikle kuzeybatı olmakla birlikte kışları doğu, diğer aylarda ise batı yönlü rüzgarların etkili olduğu görülmüştür (Bozkurt, 2016, s. 321). Sivas'ta yağışlar genellikle kış, ilkbahar ve sonbahar mevsiminde düşer, yaz mevsimi ise kurak geçer. Düşen yıllık yağış 420 mm.dir. Sıcaklığın düşmesine bağlı olarak yağışlar genelde kış mevsiminde kar şeklinde, ilkbahar ve sonbahar mevsiminde ise yağmur olarak yağar. Toplam yağışlı gün sayısı 105 gündür. (www.sivas.gov.tr).

2.2.4. Bitki Örtüsü

İklim ve arazi yapısına bağlı olarak Sivas'ın yaygın bitki örtüsü bozkır (step)'dır. Bozkır; özellikle İlkbahar aylarında artan yağışlarla büyüyüp canlanan boyu 20-25 cm civarında olan ancak yaz ayları boyunca yağışın azlığı sebebiyle kuruyan bitki

topluluklarıdır. Yeryüzü şekilleri ve iklimin etkisi ile Sivas'ın orman varlığının yüksek olması beklenirken yüzölçümüne göre oldukça azdır. Şehrin %11'lik arazisinde ormanlar yer alır. İki yüz bin hektar ormanlık ve yüz bin hektar fundalık vardır. Şehrin ormanları 1200 ile 2600 metrelik rakımlarda yer almaktadır ve en üst rakımlarda ardıç ağaçları bulunurken, yaygın olarak karşılan ağaç türü de meşedir. (Doğa Turizmi Master Planı, 2012, s. 30).

Sivas şehri Karadeniz ikliminden İç Anadolu'nun karasal iklimine geçiş hattı üzerinde konumlanır. Buna bağlı olarak da yağışın azalması, nemin az olması, sıcaklığın düşmesi, ormanların hızlı artışının ve sağlıklı bir biçimde yayılmasının önünde engel teşkil etmektedir. Şehrin sınırları içinde kalan orman varlığı genellikle kuzey bölümlerde (Koyulhisar, Suşehri) yoğunlaşmıştır. Koyulhisar ve Suşehri çam ormanı bakımından zengindir aynı zamanda orman varlığı genellikle yaprak dökmeyen ağaçlardan oluşur. Karasal iklimin daha etkili hüküm sürdüğü Zara ve çevresinde Sarıçam, Ardıç, Meşe, Yaban Kavağı; Yıldızeli ve çevresinde Sarıçam, Ardıç, Meşe; Divriği ve çevresinde Meşe, Ardıç; Kangal ve çevresinde Ardıç ağaçlarından oluşan ormanlar yer almaktadır. ''Türkiye Bitkileri Kırmızı Kitabı'' adlı kitapta endemik bitki türleri sınıflandırılmıştır. Sadece Sivas il sınırları içinde 57 tür endemik bitki türünden söz edilmiştir (Sivas Çevre Durum Raporu, 2011, s. 83-88).

Sivas'ın ikliminin İç Anadolu Bölgesi, Karadeniz Bölgesi ve Doğu Anadolu Bölgesi arasında bir geçiş merkezi olması, arazi yapısının engebeli olması ve bitki örtüsünün çeşitli olması yabanıl yaşamda tür sayısını arttırmıştır. Divriği, Zara, Yıldızeli, Suşehri ilçeleri ve köylerinde keklik ve tavşan, merkez ilçesi, Ulaş, Kangal, Hafik ilçesi ile Çukurbelen köyünde de şahin, bıldırcın yaşamaktadır. Hafik, Çukurbelen, Merkez ilçe, Seyfebeli beldelerinde sazlık ve bataklık alanlarında yaban ördeği, şehir sınırları içinde kalan tüm göllerde ise yaban kazlarının yaşam alanları bulunmaktadır. Tödürge Gölü'nde bulunan iki adacık turnaların yaşam alanıdır. Sivas'ta bulunan tüm akarsular ile birlikte Tödürge, Hafik, Lota ve Gürün Gökpınar gölleri de suları tatlı ve balık varlığı bakımından verimlidirler. Koyulhisar, Yıldızeli, Akdağlar, Zara ve Şerefiye gibi iğne yapraklı orman varlığının bol olduğu yerlerde yaban domuzu, tilki ve ayıya rastlamak mümkündür (www.sivas.gov.tr).

2.3. Sivas'ın Ekonomik Yapısı

Sivas kalkınma öncelikli bölgeler kapsamında yer almasına karşın Türkiye ekonomisinde etkinliği fazla olmayan şehirlerimizden biridir. Üretim sektörü olarak adlandırabileceğimiz tarım, hayvancılık, inşaat, sanayi gibi sektörler ve hizmet sektörü diyebileceğimiz ticaret, ulaştırma, haberleşme gibi sektörler tam anlamıyla gelişme gösterememişlerdir. Sivas'ın ekonomisi ağırlıklı olarak tarım, hayvancılık, dokuma, deri, madencilik ve küçük el sanatlarına dayanır. Tarım ve hayvancılığın şehrin ekonomisine katkısı fazla değildir. Gerek coğrafi konum gerekse doğal, beşeri, ekonomik kaynakların kısıtlı olması gibi birçok sebep sanayide şehrin ilerlemesini ve şehrin ekonomik büyümesini sınırlandırmaktadır (Doğan, 2007, s. 42).

2.3.1. Tarım

2000 yılı 755.091 olan şehir nüfusu 2015 yılında sayıca gerilemiş ve 618.617 olmuştur. 27.202 km^2'lik geniş bir coğrafyası olan Sivas 17 ilçe, 17 belde, 1238 köy ve 766 mezraya sahip ve Türkiye'nin yerleşim alanı bakımından birinci büyük şehridir.

Sivas'ta en büyük ekonomik faaliyet tarım ve hayvancılıktır. Şehirdeki ekonomik olarak aktif olan nüfusun %66,5'i tarım sektöründe çalışmaktadır. %54,7'si kadınlardan, %45,3'ü erkeklerden oluşan tarımda çalışan nüfusun %91,6'sı kırsal kesimde yaşamaktadır. 2.720.279 hektar olan Sivas topraklarının %41'i tarıma elverişli arazi, %27'si mera, %13'ü orman ve fundalık, %19'u tarım dışı alanlardan oluşmaktadır (www.sivas.tarimorman.gov.tr).

Geniş tarım arazilerinin bulunması, mikro klima özelliği taşıyan havzalara sahip olması Sivas'ın tarımsal ürün çeşitliliğini barındıran önemli bir tarımsal üretim merkezi olmasını sağlamıştır. Sivas'ta tarımsal üretim kapsamında üretilen en önemli ürünler tahıllar, yem bitkileri, endüstri bitkileri ve yemeklik baklagil olmak üzere 4 gruba ayrılabilir. Üretim miktarı ve ekim alanı temel alındığında en fazla tahıl üretimi yapılmaktadır. Kangal ilçesi tahıl üretimi en fazla yapılan ilçedir (Sivas Doğa Turizmi Master Planı, 2012, s. 30).

TÜİK 2015 verilerine bakılacak olursa Sivas'ın; korunga ve yulaf üretiminde Türkiye birincisi, buğday üretiminde Türkiye dördüncüsü, yonca ve tritikale üretiminde Türkiye beşincisi, şekerpancarı, yemeklik patates, arpa ve aspir üretiminde Türkiye yedincisi,

kayısı üretiminde Türkiye sekizincisi, mürdümük üretiminde Türkiye on birincisi, çavdar ve fiğde üretiminde Türkiye on beşincisi olduğu görülmektedir (www.sivas.tarim.gov.tr).

Tablo 5. Türkiye'de Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürünlerin Üretim Miktarları

Türkiye **Toplam (Ton)**		**Parfümeri eczacılık vb.bitkiler, şekerpan-carı ve yem bitkileri tohumları**	**Patates, kuru baklagiller, yenilebilir kök ve yumrular**	**Saman ve ot (yem bitkileri)**	**Tahıllar**	**Yağlı tohumlar**	**Şeker imalatında kullanılan bitkiler (şeker pancarı)**
2009	80.368.121	174.836	5.527.685	20.698.423	33.577.151	2.396.044	17.274.674
2010	90.579.900	167.554	5.784.562	30.073.909	32.772.550	2.969.477	17.942.112
2011	93.293.082	151.426	5.780.950	31.804.501	35.202.073	3.227.588	16.126.489
2012	92.921.409	123.970	6.013.514	34.416.503	33.377.430	3.138.361	14.919.940
2013	102.419.445	150.263	5.103.865	38.912.277	37.489.268	3.312.965	16.483.306

Kaynak: TÜİK, 2013, s. 141.

Türkiye'de ve Sivas'ta toplam tahıl ve diğer bitkisel üretim miktarları göz önüne alındığında 2009-2013 yılları arasında yaklaşık %19 oranında artış gözlenmiştir. 2013 yılında ise saman ve ot üretim miktarı toplam tahıl ve bitkisel üretim miktarının %35'ine ulaşmıştır (TÜİK, 2013, s. 141).

Tablo 6. Sivas'ta Tahıllar ve Bitkisel Ürünlerin Üretim Miktarları

Sivas **Toplam (Ton)**		**Parfümeri, eczacılık vb. bitkiler, şekerpan-carı ve yem bitkileri tohumları**	**Patates, baklagille r, yenilene-bilir kök ve yumrular**	**Saman ve ot (yem bitkileri)**	**Tahıllar**	**Yağlı Tohumlar**	**Şeker İmalatında kullanılan bitkiler (şeker pancarı)**
2009	1.913.776	-	200.763	597.085	647.736	324	467.868
2010	2.953.429	-	167.458	1.592.955	617.441	178	575.397
2011	2.603.334	-	175.874	1.142.119	828.439	898	456.004
2012	2.174.571	-	173.999	832.797	718.808	596	448.371
2013	2.284.601	-	146.487	802.268	878.489	1.012	456.345

Kaynak: TÜİK, 2013, s. 141.

Tarım Kredi Kooperatifleri Sivas Bölge Birliği'nin katılımıyla, 24-27 Ağustos 2017 tarihleri arasında Sivas Fuar Alanında Sivas 4. Gıda Tarım ve Hayvancılık Fuarı düzenlenmiştir (www.tarimkredi.org.tr).

2.3.2. Hayvancılık

Sivas tarım ve hayvancılık kapsamında ticari faaliyetin yapıldığı bir şehirdir. Tarımda verimliliğin olduğu dönemlerde üretimin artmasına bağlı olarak ticari hayat daha aktif hale gelir. Sivas'ta tahıl üretimi, canlı hayvan ve hayvan türleri ticari faaliyetlerin temelini oluşturur. İklim yapısı, geniş mera alanlarına sahip oluşu Sivas'ta hayvancılığın yapılmasında ve gelişmesinde etkili olmuştur (Ökmen, 2001, s. 245).

2015 yılı TÜİK verilerine bakıldığında Sivas'ın mevcut arıcılık işletme sayısı bakımından Türkiye ikincisi, balmumu üretiminde Türkiye üçüncüsü, alabalık üretiminde Türkiye beşincisi, bal üretiminde Türkiye altıncısı, süt üretiminde Türkiye yedincisi, kovan sayısı bakımından Türkiye sekizincisi, manda sayısı bakımından Türkiye dokuzuncusu, sığır sayısı bakımından Türkiye on beşincisi, yumurta tavuğu

sayısında Türkiye yirmi yedincisi ve koyun sayısı bakımından ise Türkiye yirmi dokuzuncusu konumundadır (www.sivas.tarim.gov.tr).

Tablo 7. Sivas'ta Hayvan Varlığı

HAYVAN TÜRLERİ			**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**
Büyükbaş	**Sığır**	**Kültür**	48.770	58.330	60.663	95.160	98.350	108.383
		Melez	190.145	146.742	202.372	220.919	224.531	233.234
		Yerli	72.333	49.468	72.751	23.797	13.371	7.015
	Manda		2.801	1.807	1.548	3.011	3.591	3.595
	Toplam		**314.049**	**256.347**	**337.334**	**342.887**	**339.843**	**352.227**
Küçükbaş	**Koyun**		347.851	244.577	267.927	420.189	437.250	444.400
	Keçi		37.407	36.095	54.458	50.715	49.325	62.357
	Toplam		**385.258**	**280.672**	**322.385**	**470.894**	**486.575**	**506.757**
Tek tırnaklı	**At**		1.338	975	865	735	751	643
	Katır		202	167	77	90	67	95
	Eşek		3.062	2.902	2.521	2390	2486	2.839
	Toplam		**4.602**	**4.044**	**3.463**	**3.215**	**3.304**	**3.577**
Kanatlı	**Tavuk**		333.206	388.806	314.133	313.566	420.712	481.371
	Hindi		16.609	14.858	12.154	12.105	12.191	11.946
	Kaz		7.192	4.772	3.700	3.935	3.318	4.307
	Ördek		1.736	1.289	1.129	1.143	1.634	2.211
	Toplam		**398.265**	**411.495**	**331.616**	**331.254**	**437.855**	**499.835**
Arı (Kovan)	**İlkel Kovan**		222	148	242	1.434	1.599	476
	Fenni Kovan		133.905	159.306	158.374	188.372	200.930	189.814
	Toplam		**134.127**	**159.454**	**158.616**	**189.806**	**202.529**	**190.290**

Kaynak: www.sivas.tarim.gov.tr

Sivas'ta yapılan hayvancılık faaliyetleri ile ilgili tablo incelendiğinde büyükbaş ve küçükbaş hayvanların daha fazla olduğu ancak tek tırnaklı hayvanların ise en az olduğu gözlenmektedir.

Tablo 8. Sivas'ta Balıkçılık ve Yavru Balık Üretim

Yıllar	İşletme Sayısı	Alabalık (Ton/Yıl)	Avcılık (Ton/Yıl)	Yavru Balık (Adet)
2009	36	1.071,35	20,96	5.063.000
2010	43	2.767,96	39,45	13.839.800
2011	45	5.089,50	38,98	14.108.000
2012	49	5.577,50	39,70	14.217.110
2013	47	5.544,00	51,47	15.904.000

Kaynak: www.sivas.tarim.gov.tr

Sivas'ın su ürünleri ile ilgili hazırlanan tabloya bakıldığında mevcut potansiyelin ve işletme sayısının arttığı dikkat çekmektedir (www.sivas.tarim.gov.tr).

2.3.3. Sanayi

Sivas, sanayi bakımından Türkiye'nin geri kalmış şehirlerinden biridir. Cumhuriyetin ilk yıllarında yapılan yoğun kamu yatırımları ile birlikte son yıllarda da sanayide gelişmeler yaşanmaya başlanmıştır. Sivas cumhuriyetin ilk yıllarında yapılan yatırımların ardından 1970'li yıllara kadar geri planda kalmıştır. Sivas'ta bulunan kamu yatırımlarının bazıları 1992 yılından sonra özelleştirilmiştir (Ökmen, 2001, s. 247).

Zengin maden rezervi olan Sivas için küçük sanayi de oldukça önemlidir. Metal eşya, makine imalatı, dokuma ve gıda üretimleri konusunda gelişim göstermektedir Küçük sanayi genellikle şehir merkezine yakın konumlanmıştır. Dokuma, giyim ve deri eşya üretimi küçük sanayinin ağırlıklı çalışma alanlarıdır. Küçük sanayi işletmelerinin büyük bir bölümü tarımsal üretimde kullanılan makinelerin imalatı ya da tamiratı ile ilgilidir. Son yıllarda küçük sanayide %26'lık bir pay elde ederek gelişim gösteren iş kolu orman ürünleri işleme ve mobilya yapımıdır. Tarih boyunca birçok ticaret yolu üzerinde bulunan Sivas günümüzde de kara ve demir yollarının önemli bir bağlantı noktası olmasına rağmen sanayi sektörü için ilerleme kaydedememiştir (Sivas Doğa Turizmi Master Planı, 2012, s. 124).

2.4. Sivas'ın Alt ve Üst Yapısı

Bir destinasyonun turistleri çekmesi için birçok öğenin bir araya gelmiş olması ve birbiri ile ilişki içinde olmaları gerekmektedir. Bu öğeler; turistik çekicilikler, turizm üst

yapısı ve kentsel altyapı olarak sayılabilir. Turizm; tanıtım, ulaştırma, iletişim, konaklama tesisleri, kentsel hizmet alanları ve bu alanların tamamlayıcıları ile ilerleyen bütünleşik bir sistemdir. Her biri ayrı ayrı önemli olmakla birlikte turizm altyapısı ve kentsel altyapı turizm sisteminin esas belirleyici öğeleridir. Özetle dünyada ünik bir çekiciliğe sahip bir destinasyon olsa bile turizm altyapısı ve kentsel altyapı yok ise orada turizmi tam anlamıyla yaşatmak mümkün değildir (Alaeddinoğlu, 2008, s. 4).

2.4.1. Konaklama İmkânları

Konaklama işletmeleri; en üst seviye turistik işletmeler arasında bulunan, turistik mal ve hizmet oluşturan ve sunan, varlığı turizme bağlı olarak oluşan ve gelişen turizm öğesidir (Usta, 2016, s. 41). Seyahate çıkan insanların en temel gereksinimlerinden biri konaklama işletmeleridir. Buna bağlı olarak gidilecek destinasyonun seçiminde konaklama işletmelerinin varlığı ve durumu etkili olmaktadır. Böylece bir destinasyonda turizmin varlığı ve gelişiminin orada bulunan konaklama işletmelerinin kapasite ve koşullarına bağlı olduğu söylenebilir (Alaeddinoğlu, 2008, s. 314).

Sivas ilinde bulunan bazı konaklama tesisleri ve yatak kapasiteleri aşağıdaki tablolarda verilmiştir. Sivas'ta yer alan turizm işletme belgeli oteller aşağıdaki gibidir;

Tablo 9. Sivas İli 2017 Yılı Turizm İşletme Belgeli Oteller

Tesis Adı	**Yer**	**Oda Sayısı**	**Yatak Sayısı**	**Restoran Kapasitesi**
1. Sivas Büyük Otel (****)	Sivas/Merkez	114	222	270
2. Hilton Garden Inn (****)	Sivas/Merkez	148	296	280
3. Buruciye Otel (****)	Sivas/Merkez	46	92	140
4. Köşk Otel (***)	Sivas/Merkez	66	144	70
5. Sultan Otel (***)	Sivas/Merkez	27	57	50
6. Nevv Otel (***)	Sivas/Merkez	33	63	50
7. Paşabey Otel (***)	Sivas/Merkez	36	69	160
8. Royal Sivas (***)	Sivas/Merkez	61	119	150
9. Otel Zara 2000 (***)	Sivas/Zara	20	40	-

10. Eretna Otel (butik otel)	Sivas/Merkez	53	106	120
11. Garden Za-Ra Otel (***)	Sivas/Zara	25	50	80
12. Turan Apart Otel	Sivas/Zara	16	32	120
13. Zara Palas Apart Otel	Sivas/Zara	25	50	-
14. Savona Otel	Sivas/Merkez	53	106	240
TOPLAM		723	1446	1730

Kaynak: www.sivaskulturturizm.gov.tr

Turizm yatırım belgeli tesisler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir;

Tablo 10. Sivas İli Turizm Yatırım Belgeli Tesisler

Tesisin Adı	**Yeri**	**Oda Sayısı**	**Yatak Sayısı**
1. Çermik Resort Otel	Sivas/Yıldızeli	268	616
2. Grand Borr Otel	Sivas/Merkez	92	142
3. Behrampaşa Han Otel	Sivas/Merkez	48	96
4. Otel Classi	Sivas/Merkez	50	100
5. Sivas Otel Alaaddin	Sivas/Merkez	49	104
6. Kangal Divalin Otel	Sivas/Kangal	83	166
TOPLAM		**590**	**1224**

Kaynak: www.sivaskulturturizm.gov.tr

Belediye işletme belgeli tesisler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir;

Tablo 11. Sivas İli Belediye İşletme Belgeli Tesisler

Tesisin Adı	Yeri	Türü	Sınıfı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
1. 4 Eylül Otel	Merkez	Otel	1. sınıf	35	47
2. Akgül Otel	Merkez	Otel	1. sınıf	40	70
3. Fatih Otel	Merkez	Otel	1. sınıf	38	60
4. Divan Otel	Merkez	Otel	1. sınıf	47	70
5. Revag Otel	Merkez	Otel	1. sınıf	45	100
6. Yenihan Otel	Yıldızeli	Otel	Sıhhi Müssese	38	100
7.Sivas Termal Yaşam Merkezi	Kalın Beldesi	Otel	1. sınıf	229	520
8.Papatya Otel (Grand Paşabey)	Merkez	Otel	1. sınıf	56	106
9.Balıklı Kaplıca (Ünsallar A.Ş.)	Kangal	Kaplıca	1. sınıf	75	150
10. Divriği Otel	Divriği	Otel	1. sınıf	42	75
11. Suvadi Otel	Suşehri	Otel	1. sınıf	72	125
12. Karabulut Otel	Şarkışla	Otel	2. sınıf	40	80
13.Zara Belediye Otel	Zara	Otel	2. sınıf	19	39
14. Osmanlı Otel	Yıldızeli	Otel	3. sınıf	27	53
15. Sefa Otel	Yıldızeli	Otel	Yok	34	96
16.Fırat Otel	Koyulhisar	Otel	Yok	8	20
TOPLAM				**845**	**1711**

Kaynak: www.sivaskulturturizm.gov.tr

Sivas'ta 1990 yılında 8 konaklama tesisi bulunmaktaydı. 2000 yılı verilerine göre tesis sayısı 8 olarak kalmıştır. 2004 yılında ise iki tesis kapanmış ve toplam sayı 6 olmuştur

(Alaeddinoğlu, 2008, s. 315). Yukarıda tablo şeklinde verilen tesis sayılarına bakıldığında 2004-2017 yılları arasında tesis sayısı bakımından belirgin bir gelişme yaşandığı görülmektedir.

2.4.2. Yeme-İçme mekânı açısından İmkânlar

Bir destinasyon ve o destinasyonda turizmin yapılabilmesi için yeme içme yerleri ve hediyelik eşya satan işletmeler kritik bir öneme sahiptir. Sivas'ta turizm endüstrisi adına mal ve hizmet sunan işletmelerin birçoğu şehir merkezinde en yoğun yerleri olan Atatürk Caddesi, İstasyon Caddesi ve Hikmet Işık Caddesi'nde bulunmaktadır. Sivas'ta yeme içme ile ilgili birtakım sıkıntılar görülmektedir. Turizm işletme belgeli lokanta sayısı 4'tür. Şehirde mevcut lokanta sayısı ve bu lokantaların fiziksel yapısı, malzemeleri, hizmetin kalitesi, personelin nitelikleri, hijyen ve diğer olanaklar bakımından büyük ölçüde eksiklikleri vardır (Alaeddinoğlu, 2008, s. 316).

Tablo 12. Sivas İli Turizm İşletme Belgeli Lokanta ve Kafeteryalar

Tesisin Adı	**Kapasitesi**
1. Sarayhan Restaurant	120
2. Kangalağası Konağı	200
3. Divriği Konak Restaurant	80
4. Hayal Kahvesi	-
TOPLAM	**400**

Kaynak: Sivas'ta Kültürel Mirasın Korunması ve Turizmin Geliştirilmesi İçin Hazırlanan Rapor, 2011, s.25; www.sivaskulturturizm.gov.tr).

Sivas'a ait lezzetler ilerleyen bölümde anlatılacaktır. Tanınmış lezzetler arasında Sivas köftesi, Sebzeli Sivas kebabı, Kazan simidi, Madımak aşı ve Peskütan sayılabilir.

2.4.3. Ulaşım İmkânları

Konum olarak Sivas Türkiye'nin kuzey-güney ve doğu-batı yönünde uzanmış karayollarının kavşak noktasındadır. Günümüzde Sivas'a hava, kara ve demiryolları ile kolaylıkla ulaşılabilmektedir. Havaalanı ve bölünmüş yollar Sivas'ı ulaşım konusunda

geliştirmiştir. Çalışmaları devam eden yüksek hızlı trenin Sivas'a gelmesi ile ulaşımın daha nitelikli olması beklenmektedir (www.oran.org.tr).

a. Karayolları: Sivas Anadolu'nun merkezinde doğu, batı, kuzey ve güney yönlerden geçen yolların kavşak noktasında ve günümüzde hava, kara ve demiryolları ile daha rahat ve nitelikli bir ulaşımı imkan veren bir konumda bulunmaktadır. Karayolu ulaşımına bakıldığında 2014 yılına ait verilerde şehir yolu 1050 km ve 968 km'si ise devlet yolu olmak üzere toplam karayolları ağı uzunluğu 2018 km olarak belirlenmiştir. Bu yollardan devlet yolunun 636 km'si ve şehir yolunun 28 km'si bölünmüş yoldur. Ayrıca 653 km'lik Kuzey-Güney Avrupa Otoyolu Projesi'nin bir bölümü de Sivas'tan geçer. Gerek yolcu gerekse de yük taşımacılığı adına Sivas'tan Anadolu'nun tüm şehirlerine ulaşmak mümkündür. İstanbul, Ankara, Kayseri gibi şehirler başta olmak üzere Sivas'tan belli güzergâhlar için günlük seferler yapılmaktadır (Sivas Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı, 2014, s. 30).

b. Demiryolları: Sivas'ta demiryolları 1930 yılından beri aktif bir biçimde yük ve yolcu taşımacılığında kullanılmaktadır. Ankara-Yozgat ve Sivas demiryolu hattının uzunluğu toplam 442 km ve Sivas'taki toplam demiryolu uzunluğu Türkiye'nin %6.1'idir. Doğu Ekspresi ile her gün Kars ve İstanbul yönüne, Güney Ekspresi ile Tatvan, Kurtalan ve İstanbul yönüne, Mavi Tren ile Malatya, Kayseri ve Ankara yönüne seferler düzenlenmektedir (Sivas İl Turizm Master Planı, 2016, s. 13).

Yapımı devam eden yüksek hızlı ve hızlı tren hattı projeleri ile Ankara- Sivas arası 12 saatten 2 saate; Sivas-İstanbul(Haydarpaşa) arası 21 saatten 5,5 saate düşmesi planlanmaktadır (www.tcddtasimacilik.gov.tr).

c. Havayolları: Sivas'ta havaalanı ilk kez NATO tarafından 1957 yılında kurulmuştur. 2010 yılında mevcut havaalanında pist büyütülmüş, yeni bir terminal binası yapılmış neredeyse yeniden inşa edilmiştir. Bugün Nuri Demirağ Havaalanı adıyla Sivas'ta hizmete sunulmuştur. Bakanlar Kurulu kararı ile 31.01.2002'de hava trafiğine kapatılmıştır. 17.10.2003'de tekrar hava trafiğine açılan havaalanı pistinin 30 metrelik genişliği 45 metreye çıkarılmış, piste özel aydınlatmalar döşenmiş ve asfalt ile kaplanmıştır. 3811 x 45 ile Türkiye'nin en uzun piste sahip ikinci havaalanı olmuştur.

Yıllık 8760 uçak kapasiteli, 120 x 240 metre boyutlarında 5 uçağın durabildiği yeni apronu ve eklenen terminal binası 2010 yılında hizmet vermeye başlamıştır. Yılda 3

milyon yolcu kapasitesi ile hizmet veren havaalanında 2014 yılının ilk yarısında 240 bin iç hat ve 4500 dış hat olmak üzere yaklaşık 245 bin kişi yolculuk yapmıştır. Şehir merkezine uzaklığı 25 km olan havaalanında iç ve dış hat uçuşları yapılabilmektedir (Sivas Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı, 2014, s. 30).

2.5. Sivas'ın Turistik Değerleri

Tarih boyunca birçok medeniyetin yaşadığı Sivas kültürel doku bakımından oldukça zengindir. Sivas Anadolu'nun kültür coğrafyasında yerini dönemin değişen koşullarına bakmaksızın sürdürdüğü yaşam şekli, gelenek ve görenekleriyle korumaktadır. Taşınmaz kültür varlıkları, tarihi eserleri, kültürel değerleri, doğal güzellikleri, kaplıcaları, birçok alternatif turizm çeşidi, korumaya devam ettiği sanatsal eserleriyle Sivas gelecek nesillere aktarmak üzere zengin bir mirasın sahibidir (Sivas Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı, 2014, s. 31).

2.5.1. Tarihi Turistik Değerler

Sivas tarih boyunca birçok beylik ve devletin egemenliği altında kalmıştır. Ticaret ve kültür merkezlerinden biri olan Sivas her dönem çeşitli beylik ve devletler tarafından birtakım eserler yapılmıştır. Tarihi Kral yolu Sivas'tan geçmiştir. Bu dönemden itibaren ticaretin önemli merkezlerinden biri, kervanların uğrak noktası olmuştur. Sivas'ta yer alan bazı tarihi eserler hakkında bilgiler açıklanmıştır;

a. Kuşaklı (Sarissa) Örenyeri: Sivas ile Altınyayla ilçesinin Başören mevkiinde 1993 yılında arkeolojik kazılar yapılmış ve Hitit döneminden kalma önemli bir kent kalıntısı keşfedilmiştir. Sarissa Hititlerin önemli şehirlerinden biridir. Dünyanın bilinen devletlerarası ilk yazılı anlaşması olan Mısırlılar ve Hititler arasında yapılan Kadeş Savaşı (M.Ö. 1285) sonucunda yapılan anlaşma metninde Sarissa'nın Fırtına Tanrısı'nın şahitliğinden bahseder. M.Ö. 1500 ve 1400'lü yıllarda Hititlerin önemli bir yerleşim yeri olan Sarissa, Boğazköy'den gelerek yazlık olarak kullandıkları bir yerdir. Kuşaklı yerleşimi ülkemizde tablet bulunan beşinci yerleşim yeridir (www.deliilyas.bel.tr).

b. Köse Süleyman Tarihi Sit Alanı: Aksu Köyü Suşehri ilçesinde yer alan Köse Dağı üzerinde bulunmaktadır. 3.050 metre yükseklikte taşlık araziden oluşan geniş bir düzlüktür. Alanın tarihi sit olmasının nedeni; Türk tarihi için önemli sonuçlar doğuran bir savaşın burada gerçekleşmiş olmasıdır. 1243 yılında Selçuklular ile Moğollar

arasında gerçekleşen Kösedağ Savaşı Selçukluların mağlubiyeti ile sonuçlanmıştır. Her yıl Temmuz ayının ilk haftası burada etkinlik düzenlenmektedir (Sivas İl Turizm Master Planı, 2016, s. 20).

c. Kayalıpınar Harabe Örenyeri: Bir Hitit yerleşimi olan, Ülkemizde Hitit Tableti veren 6. Merkezdir. Hititlerin başkenti Hattuşaş ile Sarissa arasında yer alır. Ek olarak Roma ve Bizans dönemine ait kalıntılar da bulunmuştur (Sivas Gezi Rehberi, 2013, s. 29).

d. Sivas Kalesi: Kazıları Arkeolog Prof. Dr. Tahsin Özgüç tarafından 1946 yılında yapılan ve şehrin tarihi bakımından önemli bir yere sahip olan kaleye (Topraktepe) M.Ö. 2000'lerin başlarından itibaren yerleşilmiştir. Selçuklular döneminde Alaaddin Keykubat yaklaşan Moğol tehlikesine karşın Sivas Kalesini ve surlarını tamir ettirmiştir. 1243 yılında Selçuklu ve Moğollar arasında yapılan Kösedağ Savaşı öncesinde yapılan bu onarım kale kitabesinde anlatılmıştır. Bu kitabe Sivas Müzesi'nde korunmaya alınmıştır. Şehri tamamen saran dış surların beş ya da yedi kapısı vardır. Kapı sayısındaki değişiklik onarım sırasında yeni kapıların açılması ve ya kapatılması ile ilgilidir. Bu kapıların; Kayseri Kapısı, Dolap Kapı, Tokmak Kapı, Cancun Kapısı, Salpur Kapısı, Bağdat Kapısı, Tokat Kapısı gibi adları vardır (Sivas Gezi Rehberi, 2013, s. 5).

e. Şifahiye Medresesi ve Darüşşifası: Selçuklu Sultanı I. İzzettin Keykavus tarafından 1217 yılında yaptırılan Şifahiye Medresesi Anadolu Selçuklu tıp okullarının ve hastanelerinin en büyüklerinden biridir. Önceleri hastane olarak, taş ve tuğla malzemeden yapılan eser 1768 yılında ilan edilen bir ferman ile medreseye dönüştürülmüştür. Vakıflar Bölge Müdürlüğü restorasyonu üstlenmiştir ve yapmıştır (Sivas İl Master Planı, 2016, s. 21).

f. Gök Medrese: Sivas Kalesi'nin güneydoğu eteğinde 1271 yılında III. Gıyaseddin Keyhüsrev döneminde etkili bir vezir olan Sahip Ata Fahrettin Ali tarafından inşa ettirildi. Medrese ilk inşasında iki katlı olarak yapılmıştır. Ancak üst kat günümüze ulaşamamıştır. Girişte bir taç kapısı, iki minaresi olan ve dikdörtgen planlı bir yapı olan Gökmedrese'nin bahçesindeki avluda bulunan havuz yapıdan daha eski tarihlidir (Şahin, 2006, s. 146-148).

g. Çifte Minareli Medrese: İlhanlı veziri Şemseddin Mehmet Cüveyni 1271 yılında yaptırmıştır. Medresede Hadis ilimleri eğitimi verilmekteydi. Günümüze medresenin iki minaresi ve doğu cephesindeki girişi gelebilmiştir (Sivas'ta Kültürel Mirasın Korunması ve Turizmin Geliştirilmesi İçin Hazırlanan Rapor, 2011, s. 17).

h. Buruciye Medresesi: III. Gıyaseddin Keyhüsrev döneminde 1271 yılında Muzaffer Bürucirdi tarafından inşa ettirilmiştir. Çinilerle süslenmiş olan yapı iki katlı ve dört eyvanlıdır. 1965-1966 yılları arasında restore edilen medrese günümüzde müze olarak hizmet vermektedir (Sivas İlinde Doğa Turizmi Master Planı, 2012, s. 77).

ı. Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası: Türklerin Anadolu'da yaptıkları en görkemli eserlerden biridir. Mengücek oğullarından Hükümdar Süleyman Şah'ın oğlu Ahmet Şah tarafından 1228 yılında inşa ettirilmiştir. 1280 metrekarelik bir alana yapılan camiye kuzey, güney ve batı yönlerde ihtişamlı üç farklı kapı ile giriş yapılır. Doğuda bulunan kapının geometrik, kuzeydeki kapının barok tarzda iri süslemeli ve batıdaki kapının ise daha ince işçilikle bezendiği görülmektedir (Acun, 1987, s. 193). Camiye bitişik olan Darüşşifa yine aynı yılda Behram Şah'ın kızı Melike Turan Melek tarafından inşa ettirilmiştir. 768 metrekarelik bir alanda yapılmış olan eserin taç kapsındaki süslemeler taş oymacılığının ender örneklerinden birini oluşturur ve oldukça ihtişamlıdır.

Divriği Ulu Cami ve Darüşşifası UNESCO tarafından 1985 yılında ''Dünya Kültür Mirası'' listesine eklenmiştir. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından Röleve ve Restorasyon projeleri oluşturulan yapının bir yandan da teknolojik ortamlarda takibi yapılmaktadır (Sivas'ta Kültür ve Turizmi Geliştirme Strateji Planı, 2013, s. 18).

i. Ulu Cami: Bir Danişmentli mimari özellikleri taşıyan ana yapısı kesme taştan ve mimarisi tuğladan olan cami Sultan Alaaddin tarafından vakfedilmiştir. Güney duvarına dik uzanan ibadet alanında toplam 50 yığma ayak vardır. Minaresi tuğla örgülü, silindir şeklindedir ve toplam 116 basamak ile şerefeye ulaşılır. Minare kaidesi üzerinde kufi yazılar bulunmaktadır ve bu yazı şeritleri firuze renginde renkli sırlı tuğla ile yapılmıştır (Sivas Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı, 2014, s. 34).

j. Behram Paşa Hanı: 1576 yılında Sağır Behram Paşa tarafından kesme taştan inşa ettirilen yapı iki katlı ve ortası açık avluludur. Etrafına odaların yerleştirildiği handa bir de ahır vardır. Güneyde dışa çıkıntılı, sivri bir kemerin bulunduğu girişi ve bu girişin üç

gözlü kemere sahip iki penceresi vardır. Bu pencerelerin iki yanında aslan motifi bulunmaktadır (Sivas 2011 Çevre Durum Raporu, 2011, s. 290).

k. Taşhan: Kesme taştan, açık avlulu ve iki katlı inşa edilen yapı 19. Yüzyılın ikinci yarısında inşa edilmiştir. Dikdörtgen planlı, doğu, güney ve kuzey olmak üzere demir kanatlı ve kemerli 3 adet girişi bulunmaktadır. Avlu blok taş döşemeli olup avlunun ortasında elips biçiminde bir havuz vardır. Dışarıdan ise yapının üzeri kırma çatılıdır ve kiremit döşenmiştir. Günümüzde iş merkezi olarak kullanılmaya devam edilen yapının giriş ve üst kısımlarında kafeteryalar mevcuttur (www.kulturportali.gov.tr).

l. Atatürk Kongre Ve Etnografya Müzesi Binası: 1892 yılında Sivas Valisi Memduh Paşa tarafından yaptırılan ve o zamanki ismiyle ''Mülki İdadi'' olarak hizmete sunulan yapıdır. 1924 yılında Sivas Lisesi adını alan yapı 1981'e kadar okul olarak kullanılmıştır. 4-11 Eylül 1919'da Sivas Kongresinin oturumlarına ev sahipliği yapan eser 1990 yılı itibariyle müze olarak ziyarete açılmıştır. Müzede tarihi kongre salonu, Atatürk'ün çalışma odası ve yatak odası kullanıldığı dönemdeki gibi korunmuş ve sergilenmeye başlanmıştır (Sivas 2011 Çevre Durum Raporu, 2011, s. 293).

Diğer Eserler: Sivas'ta yukarıda bahsedilen tarihi eserler dışında birçok eser bulunmaktadır. Bazıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 13. Sivas'ta Bulunan Diğer Tarihi Yapı ve Eserler

Tarihi Kalıntılar	Zara Tödürge Kaya Mezarları Havuz Karaseki Mevki Sit Alanı Maltepe Höyüğü
Kaleler	Divriği Kalesi Emirhan Kalesi Hevük Kalesi
Camiler	Ali Baba Camisi Ali Ağa Camisi Kale Cami Meydan Cami Osman Paşa Camisi Sait Paşa Camisi Büyük Kazancılar Camisi Yeni Cami Divriği Kale (Hisar) Cami

	İmaret Cami (Dar'ür Reha)
Köprüler	Yıldız Köprüsü Kesik Köprü Eğri Köprü
Türbeler	Güdük Minare (Şeyh Hasan Türbesi) Şemseddin Sivasi Türbesi Kadı Burhanettin Türbesi Abdülvahabi Gazi Türbesi Şeyh Çoban Türbesi
Kümbetler	Sitte Melik Kümbeti Kemareddin Kümbeti Kemenkeş (Nurettin Salih) Kümbeti Naip (Gazezler) Kümbeti Sinaniye Hatun Türbesi
Hanlar	Subaşı Hanı Çorapçı Hanı Sultan Murat Hanı
Hamamlar	Kurşunlu Hamamı Meydan Hamamı Eski Paşa Hamamı Kale (Mahmut Paşa) Hamamı Mehmet Ali Hamamı
Kervansaray	Alacahan Kervansarayı
Kiliseler	Merkez Rum Kilisesi Tuzhisar Köyü Kilisesi Gürün Kilisesi Çataloluk Köyü Kilisesi Çepni Kilisesi Yukarı Kilise Aşağı Kilise Kayaburun Köyü Kilisesi Kaya Yakup Kilisesi Erşün Kilisesi Uzunkaya (Pargam) Kilisesi Aziz Hagop Ermeni Manastırı
Sivil Mimari Eserler	Jandarma Binası Hükümet Konağı Dar'ül Muallimin Okulu İnönü Müzesi

	Eski Göğüs Hastanesi (Çevre Kültür Sanat Evi) Osmanağa Konağı Akaylar Konağı Feridun Kangal Konağı Susamışlar Konağı

Kaynak: Sivas İl Turizm Master Planı, 2016, s. 16.

2.5.2. Doğal Turistik Değerler

Sivas tarihi değerleri ile olduğu kadar doğal güzellikleriyle de önemli bir turizm potansiyeline sahip şehirlerden biridir. Yayla, dağ, göl ve kaplıcalarıyla zengin bir potansiyele sahip olan Sivas'ta kuş gözlemciliği, trekking, dağcılık, yayla turizmi, av turizmi, sportif olta balıkçılığı, rafting, akarsu turizmi, atlı doğa yürüyüşü, bisiklet turizmi, yaban hayat gözlemciliği, foto safari, agro turizm (tarım ve çiftlik turizmi), kamp karavan turizmi gibi turizm türlerinin yapılabileceği birçok alan mevcuttur. Özellikle 2015 yılında hizmete açılan Yıldız Dağı Kayak merkezi önemli bir kış turizmi merkezlerinden biri olma yolundadır (Sivas İl Turizm Master Planı, 2016, s. 17).

a. Yıldız Dağı Kış Sporları Merkezi: 2006 yılında dönemin Kültür ve Turizm Bakanı Atilla Koç tarafından Sivas ve Bitlis'te güzel ve kolay ulaşılabilir bir kış turizm merkezi oluşturma fikri ortaya atılmış ve bu merkezin oluşturulması hedeflenmiştir. Belirlenen bu hedef doğrultusunda Yıldız Dağı kayak merkezi olma potansiyeli için projelendirme çalışmalarına başlanmıştır. 2010 yılında bu çalışmalara hız verilmiş Bakanlar Kurulu'nun 26.07.2010 tarihli resmi gazetede yayınlanan kararı ile Yıldız Dağı ''Kış Sporları Turizm Merkezi'' unvanını almıştır.

Yıldız Dağı Kış Sporları Turizm Merkezi kar kalış süresi, pist eğimi, yükseklik, pist çeşitleri, yeni pistler oluşturma imkânı, kar kalitesi gibi ölçütlere bakılarak ülkemiz adına önemli bir merkez olma kapasitesine sahiptir. Uluslar arası Kayak Federasyonu'nun kayak pistleri için belirlediği ölçütlere uygun olan Yıldız Dağı Kış Sporları Merkezi büyük organizasyonlara ev sahipliği yapabilecek teknik kapasiteye sahiptir (www.yildizdagikayakmerkezi.com.tr).

b. Sıcak Çermik: Suyunun sıcaklığı 46-50°C olarak değişen kaplıcanın şehir merkezine uzaklığı 31 km'dir. Kaplıca suyu, sodyumlu, sülfatlı, hidrokarbonatlı, magnezyumlu ve karbonatlı bir kimyasal bileşimden oluşur. Romatizma, sinir sistemi, solunum yolu,

metabolizma bozuklukları, böbrek ve idrar yolları, dolaşım sistemi ve kalp hastalıklarının tedavisinde etkilidir. Turizm merkezi olarak kabul edilen kaplıcada konaklama işletmeleri hizmet vermektedir. Kaplıcada Cumhuriyet Üniversitesi'ne bağlı bir rehabilitasyon merkezi de mevcuttur (Sivas Gezi Rehberi, 2013, s. 24).

c. Soğuk Çermik: Şehir merkezine 20 km uzaklıkta olan kaplıcanın su sıcaklığı 28°C'dir. Suyu bikarbonatlı, kalsiyumlu, magnezyumlu, klorürlü, florürlü bir bileşimdir. İltihaplı hastalıklarda, yumuşak doku yaralanmalarında, genel stres bozukluklarında doktor kontrolünde banyo uygulanması şeklinde, mide, bağırsak ve safra kesesi hastalıklarının da tedavisinde kullanılmaktadır. Suyu kokusuz, normal ve içilebilirdir. İçme kürleri olarak da tedavi amaçlı uygulanmaktadır (Sivas İl Turizm Master Planı, 2016, s. 19).

d. Balıklı Kaplıcaları: Sivas'a 96 km Kangal ilçesine ise 13 km mesafede Kavak deresi vadisinde bulunur. Suyunun sıcaklığı 36-37°C ve ph derecesi 7.40'tır. Kaplıca suyunun içinde en büyük boyu 10 cm'ye ulaşabilen binlerce küçük balıklar vardır. Türü sazan ve kayabalığı olan balıklar havuza giren kişilere yaklaşarak ciltte hastalık belirtisi olan noktalardaki deri parçalarını yemeye başlarlar. Dişleri olmayan bu balıklar cilt pürüzsüz hale gelene kadar mineralli suyun içinde kabarıp kalkan ya da kopan yara kabuklarını ve deri parçalarını yerler. Balıklı kaplıca özellikle sedef hastalığı olmak üzere birçok dermatolojik rahatsızlığın tedavisinde kullanılır. Tedavinin etkisinin görülebilmesi için üç hafta boyunca günde üç kez havuza girmek ve en az iki saati havuzda geçirmek önerilmektedir (Sivas 2011 Çevre Durum Raporu, 2011, s. 300).

Doktor balıklar olarak adlandırılan bu balıkları ve mineral bakımından zengin suyu ile balıklı kaplıca dünya markası olma yolunda önemli bir güce sahiptir. Kangal yöresindeki Selenyum bakımından zengin olan su içerisinde yaşayan bu balıkların farklı bir fizikokimyasal ortamda yetiştirilmelerinin bir risk barındırdığı ve Türkiye'ye ait bir markanın kaybedilmesine neden olabileceği düşünülmektedir. Doktor balıkların içinde yaşadığı selenyumlu sularda bulunan selenyum, güçlü bir antioksidandır. Kansere karşı koruyucu olup mikrop öldürücü ve hücre koruyucudur (Ayaz, 2015, s. 51).

e. Eğriçimen Yaylası: Koyulhisar ilçesine 17 km mesafede bulanan Eğriçimen yaylası çam ormanların arasında batıdan kuzeye doğru uzanan bir vadi içerisinde yer almaktadır. Şaşalan Boğazı ve Yedigözeler'den çıkan kaynak sularının yayla içindeki

sularla birleşmesi sonucunda bir dere oluşmaktadır. Bu derenin yayla içinde menderes çizerek akması ve etrafının çayırlık olması nedeniyle halk bu yaylayı Eğriçimen diye adlandırmıştır. Soğuk kaynak suları, bol oksijenli havası ile Eğriçimen yaylası uzun yıllardır kullanılan bir yayladır. Alt yapı hizmetlerinin birçoğu sağlanmış modern bir yayla görünümüne sahip olan Eğriçimen yaylasında yükseklik 1800 metre civarındadır. 1980'li yıllardan itibaren turistik anlamda önem kazanan yaylacılık faaliyetleri kapsamında Eğriçimen yaylasında konaklama tesisleri mevcut yerleşim alanının güneybatısında bulunan çam ormanları içerisine yapılmıştır. Bakkal, fırın, manav ve kasap gibi sosyal hayat içerisinde ihtiyaçlarımızı giderdiğimiz işletmeler yaylanın merkezinde bulunmaktadır. Yaylanın kuzeybatısında ise turizm dönemleri boyunca sportif faaliyetlerin yapılmasına olanak sağlayan tesisler bulunmaktadır (www.koyulhisar.gov.tr).

g. Gürün Gökpınar Gölü: Sivas şehir merkezine 147 km Gürün ilçesine ise 10 km mesafede bulunan 3000 m^2'lik alanda bulunan Gökpınar Gölü'nün suyu soğuk ve tatlıdır. Gölün suyunun rengi günün her saatinde mavi ve yeşilin farklı tonlarında değişmektedir (Sivas İl Turizm Master Planı, 2016, s. 24). Gökpınar Gölü suyunun değişen rengi yanı sıra balık zenginliği ile de adından söz ettirmektedir. Doğal bir akvaryum görünümüne sahip olan Gökpınar Gölü çevresinde piknik, doğa yürüyüşleri, su ürünleri doğal yaşam gözlemleri, sportif aktiviteler, kamp v.b. aktiviteler yapılmasına olanak sağlar (Sivas İlinde Doğa Turizmi Master Planı, 2012, s. 45).

h. Zara Tödürge Gölü: Sivas şehrine 62 km, Zara ilçesine ise 8 km mesafede bulunan Tödürge Gölü çevreden akan sular ve dipten gelen kaynak suları ile beslenen karstik yapıda oluşmuş bir göldür. Balık çeşidi ve miktarı bakımından zengindir. Göl kenarında bir adet restoran bulunmaktadır. Gölün doğu tarafında 2 adet adacık bulunmaktadır. Bu adacıklar Turnaların yaşam alanlarıdır. Ayrıca Tödürge gölü ve çevresinde 9 takım, 11 familya ve 17 kuş türü kuluçka dönemlerini geçirmektedir. Bu türlerin çoğu Avrupa'nın Yaban Hayatı ve Yaşam Ortamlarını Koruma Sözleşmesi'ne göre yüksek derecede koruma statüsündedir. Tödürge Gölü burada çoğalan Netta Rufina (Macar Ördeği) popülâsyonu sebebiyle Önemli Kuş Alanları Statüsü'ne sahiptir. Orman ve Su işleri Bakanlığı tarafından Tödürge Gölü'nde ornitolojik gözlem (kuş gözlemi) yapılabilmesi için bir kuş gözlem kulesi inşa edilmiştir. Kule her doğaseverin kullanımına açıktır ve gözlem amaçlı kullanılmaktadır. Ayrıca Tödürge Gölü ve çevresinde doğal yaşam

gözlemleri, yaban hayat ve kuş gözlemlerinin yanı sıra piknik, doğa yürüyüşleri, olta balıkçılığı, sal ve tekne gezileri ile kamp aktiviteleri de yapılabilmektedir (Sivas İlinde Doğa Turizmi Master planı, 2012, s. 48).

Diğer Doğal Değerler: Sivas doğal değerler bakımından zengindir. Bu değerlerin bazıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 14. Sivas'ta Bulunan Diğer Doğal Alanlar ve Değerler

Termal Merkezler, Kaplıcalar, Ilıcalar	Ortabucak Çermiği Alaman Çermiği Akçaağıl Çermiği Ilıca İçmesi
Doğal Alanlar	Sızır Şelalesi Şuğul Vadisi Değirmenaltı Şelalesi ve Yerleşkesi
Göller	Hafik Gölü Ulaş Gölü Tecer Gölü Çimenyenice Gölü Akgöl-Karagöl Kurugöl Bingöl Lota Gölleri Göğdün Balıklıkaya
Mesire Yerleri	Fidanlık Mesire Yeri Kardeşler Ormanı Zara Şerefiye Sülüklü Göl Mesire Yeri Karaçayır Ormanı Oymalık Mesire Alanı Yukarı Kızılırmak Kültür ve Doğa Yolu Koyunkaya Mesiresi Paşabahçe (Paşa Fabrikası) Mesire Yeri
Yaylalar	Sarıçiçek Yaylası Söbüce Yaylası Dumanlıca Yaylası Kalınpınar Yaylası Arpacık Yaylası Kengercik Yaylası

	Topalan Yaylası Başyayla
Göletler	Şarkışla Göleti Mesire Alanı
Parklar	Kale Park Belediye Parkı (Ethembey Parkı) Kızılkavraz Tabiat Parkı Suşehri Karşıyaka Tabiat Parkı

Kaynak: Sivas Doğa Turizmi Master Planı, 2012, s. 40-75.

2.5.3. Kültürel Turistik Değerler

Sivas'ın yüzyıllardır tarihsel açıdan sahip olduğu kültürel değerleri bugüne taşıması ve korumasında yabancı kültürlerin etkisinde kalmamış olmasının etkisi büyüktür. Özellikle Selçuklu ve daha sonrasında da Osmanlı Devleti ile benzer kültürel birikimle küçük farklılıklarla yaşamına devam etmiştir. Sivas el sanatları işçiliği, estetik görünümü ve karakteristik özellikleri ile diğer yörelerden ayrılır. Ancak yüzyıllar boyu sahip çıkılmış olsa da nesilden nesile aktarılarak yaşatılan çorapçılık, yemenicilik, bıçakçılık, bakırcılık, çubukçuluk, dokumacılık (halı-kilim), saraçlık gibi sanat ve zanaatlar günümüzde turistik bir kimlik kazanarak varlık göstermektedir (Kaya, 2005, s. 32).

a. Sivas Halıcılığı: Sivas halılarının ülkemizde olduğu kadar dünya'da da adından söz ettiriyor olması Selçuklulardan (13.yy) itibaren devam etmiş bir geleneğin sonucudur. Günümüzde Sivas halısı denildiğinde akla tek düğüm tekniğinin (Sine-İran) uygulandığı yuvarlak, madalyonlu, küçük çiçek desenlerinin olduğu halılar düşünülmektedir. Bu tür halılarda Selçuklu ve İran halılarının karakteristik desenleri dokunur. Desenine göre halılar ''lalezar'', ''çeşmibülbül'', ''yılanlı'' ve ''çamurlu'' v.b. gibi isimler alır. Sivas'ta Divriği, Gürün, Kangal, Şarkışla ve Zara'da dokunan halılarda Türk (Gördes) düğümü kullanılmıştır. Hereke desenli halı dokuması da yapılmaktadır. Sivas halılarının çözgü ipliği çok bükümlü ve oldukça ince olduğundan desimetrekareye denk gelen ilmek sayısı fazladır. Sivas'ta dokunan halıları diğerlerinden ayıran en önemli özellik kullanılan ipliğin inceliği ve iç boyamanın özgün oluşudur. Bunun yanında dokumadaki ustalık ve ilmek sayısının fazla olması da ayırt edici bir özelliktir. Dokunan motif, desen ve renklerde uyumu yakalamak önemlidir (MEB Modülü, 2012, s. 4-7).

Kilim dokumacılığı daha çok köylerde gelişmiştir ve Şarkışla ilçesinde dokunan kilimler adından söz ettirmeyi başarmıştır. Bu kilimler desenlidir ve motifler daha çok geometriktir. Sivas'ta dokunan kilimler dayanıklılık, görünüm, zariflik gibi yönlerden bölümlere ayrılırlar. Bunlar Risvan Kilimleri, Elbeyli Kilimleri ve Musabbahlı Kilimler'dir.

Sivas ve ilçelerinde geçmiş yıllarda bir geçim kaynağı olan ve çok fazla insanın uğraş verdiği halıcılık ve kilimcilik günümüzde bu özelliğini kaybetmiştir. Kırsal alandan kente ve hatta kentten daha büyük bir kente yaşanan göçler ve bu sanatı bilen insanların azalması, dokumacılığın eski önemini kaybetmesine sebep gösterilebilir. Günümüzde Sivas'ta halıcılık ve kilimcilik Valilik, Yarı Açık Cezaevi ve kısmen de Kaymakamlıkların uğraşları ile öğretilmeye çalışılmakta ve insanlara geçim kaynağı oluşturabilmek adına desteklenmektedir (www.sivas.gov.tr).

b. Çubukçuluk: Artık turistik değer kazanmış olan bu el sanatının başlangıcı 1800'lü yıllara kadar gider. Ağızlıkçılık da denilen bu sanat yapımında Tokat, Erzincan, Erzurum, Kars ve Ağrı gibi yörelerden elde edilen ''Germişek'' ya da ''karamuk'' adı verilen bir ağaç türü kullanılır (www.sivas.gov.tr). Bu çubuklar arzu edilen boyda kesilir, kabukları soyularak tornaya verilir. Keski ile dikey ve yatay olarak desenin dış çizgileri oluşturulur. Bu işleme ''nakış keskisi'' adı verilir. Bu işlemden sonra ağızlık ya da çubuk kezzaba batırıldıktan sonra ateşten geçirilir ve zımpara yapılır. Ağız bölümü matkap yardımıyla açılır ve yassılaştırma işlemi yapılır. Süsleme için ekin sapının üzerine ibrişim ya da ipek dolanır. Sivas çubuk ya da ağızlıkları ustalık gerektiren ürünlerdir. Son dönemde Sivas'ta çubukçu ustalar ağızlık dışında kalem, kalemlik, isimlik, şamdan, minare maketi v.b. hediyelik eşya üretimi yapmaya devam etmektedirler (www.kulturportali.gov.tr).

c. Bıçakçılık: İnsanlığın en eski zamanlardan beri vazgeçilmez aletlerinden biri olan bıçak ilk zamanlar ihtiyacı gidermek için yapılmış daha sonra sanatsal bir bakışla estetik boyutu ön plana alınarak üretilmiştir. Sapına işlenen nakışlar eklenen değerli taşlar v.b. gibi sanatsal figürlerle süslenmiştir. Sivas'ta bıçakçılık yüzyıllardır süregelen bir geleneğin devamı niteliğindedir. Eskiden aynı zamanda silah yapan demirci ustalarından aktarılan gelenekle bugün Sivas'ta bu üretim devam etmektedir. Sivas bıçaklarının ülke genelinde tanıtımının iyi yapılamaması sebebiyle ve bıçak ustası sayısında zamanla

yaşanan azalma Sivas dışında Sivas bıçaklarının pek tanınmama sebebidir. Bu yüzden satış ve pazarlama Sivas şehir sınırları ile kısıtlıdır (Kaya ve Mesci, 2002, s. 14).

Genellikle kılıç tipi bıçaklarla, bağ bıçakları, ekmek bıçakları, bir-iki ağızlı bıçaklar ve ustura tipi bıçaklar üretilmektedir. Bir takım işlemlerden geçen ''namlu'' adı verilen keskin metal bölüm hayvan boynuzundan yapılmış sapa monte edilir. Sivas bıçaklarının kalitesi bakımından Türkiye sıralamasında üçüncü sırada gelmektedir. Günümüzde bıçak üretimi genel olarak günlük kullanım için yapılmaktadır (www.sivas.gov.tr).

d. Gümüşçülük: Birtakım işlemlerden geçirilerek tel ve ince levha haline getirilen gümüşten ahşap malzemeler kaplanarak gümüş çekmeceler veya nalınlar (ıslak zeminlerde giyilen bir tür takunya) yapılır. Ayrıca telkari ve kalem işi savat da Sivas'ta bulunan gümüş el sanatlarındandır. Bu el sanatıyla gümüş kemerler, bilezikler, şamdan ve fincan kapları, çay tabakları, tepsiler, broşlar, ağızlıklar, tespih süsleri gibi eşyalar üretilmektedir (www.sivaskulturturizm.gov.tr).

e. Kemik Tarakçılık: Kemik tarak yapımında boynuz tercih edilmektedir. Unutulmaya yüz tutmuş bu el sanatının yapımında boynuz kullanılmasının nedeni ise insan teniyle en uyumlu organik ve en fazla keratin içeren materyal olması söylenebilir. Boynuzlar tarak yapımında kullanılmak üzere bir torbaya konur ve ağzı kurtlanması için sıkıca kapatılır. Birkaç gün sonrasında boynuzların içi kurtlanır ve boynuza vurarak içindeki kurtlar çıkartılır. Sonrasında ise boynuzlar açık havada rüzgâr yardımıyla kurutulur. Yaklaşık 2 yılda tam kurur. Kuruyan boynuz iki ucundan kesilir, boylu boyunca bir kesik açılır. Ateş ile yumuşatılan boynuz kâğıt gibi düz hale getirilir. Türlerine ve ya boyutlarına göre kesilir. Tarak dişlerinin yapılması için makineye gönderilir. Son aşamada zımparadan geçirilen tarak parlatılır ve satışa sunulur. İsteğe bağlı olarak süslenebilir, gümüş zarfa koyulabilir (Bulut, 2016, s. 41).

Saçlarda elektriklenme ve kepeklenme sorununa karşı iyileştirici etkisi olduğu düşünülmektedir. Boynuzlu tarak, oymalı tarak, bay ve bayan tarağı, sakal tarağı ve çanta tarağı gibi çeşitleri üretilmektedir. Tarak dışında kemikten küpe, isimlik, broş v.b. takı ve süs eşyaları da üretilebilmektedir (Çakmaktepe, 2011:8).

f. Bakırcılık: Sivas'ta mutfak eşyası üretiminde uzun yıllar varlık göstermiş olan bakırcılık sanatı günümüzde eski önemini koruyamamıştır. Bakırdan yapılan kaplar üzerine çeşitli desen ve motifler işleyen ustalar bu kapları birer sanat eserine

dönüştürmüşlerdir. Mutfakta günlük hayat içerisinde kullanılan sıradan eşyalar olsa bile göze hoş gelen bir görüntüye sahip olması, ustalar tarafından sanatsal zevkin yansıtılması Türk kültürünün dikkate değer bir yansımasıdır (Yasak, 2004, s. 90).

g. Kangal Çoban Köpeği Yetiştiriciliği: Kangal çoban köpeği Dünya'nın birçok yerinde ve Anadolu'da tanınan ve yetiştirilen bir cinstir. Birinci derecede saf Kangal köpeği temel olarak Sivas özellikle Kangal ilçesi ve köylerinde yetiştirilir (Oğrak, 2009, s. 674). Kangal ırkı köpeklerin Sivas ve ilçelerinde yaygın olarak bulunmasının nedeni olarak yörede meraya bağlı küçükbaş hayvancılığın yapılması, coğrafi yapıya bağlı olarak yerleşmelerin dağınık olması, uzun ve sert geçen kış mevsimleri ile kurt popülâsyonunun çok olması söylenebilir (Tepeli; Çetin; İnal vd. 2003, s. 1011).

Kangal ilçesinde geleneklerine bağlı bir şekilde yaşayan halk tarafından Kangal köpekleri korunarak yetiştirilmiş, halkın gösterdiği bu özen sayesinde Kangal ırkı köpeklerin karakteristik yapıları korunabilmiştir. Kangal köpekleri gelişmiş görme ve koku alma duyusuna sahiptirler. Bununla beraber kaslı iri vücut yapıları ile soğuk iklim şartlarına dayanıklı ve sahibine son derece sadıktırlar. Sürülerin yanında olup onları kurt, çakal vb. gibi vahşi hayvan türlerinden koruması ve bu görevi başarıyla yetiren getirebiliyor olması Kangallara tüm Dünya'da tanınırlık kazandırmıştır. Kangallar sahibine ve ev ahalisine karşı oluşacak her tehlike için koruma görevini üstlenir. Tehlikeye neden olabilecek durumları sezebilir. Karşılaştığı yabancı kişileri önce tanımaya çalışır ve tehlike unsuru sezmese sessiz kalır. Tehlike sezdiği an saldırır. Çocuk ve kadınlara karşı sakin ve sessizdir.

Sürüyü koruma görevi verilen Kangallar görev sırasında çobana bağlı hareket etmezler. Ortalama 300 adet koyundan oluşan bir sürü için iki dişi bir erkek kangal yeterlidir. Kangal köpeklerinin özelliklerinin korunarak günümüze ulaşmasında bu köpekler ile ilgili Sivas kültüründe dilden dile nesilden nesile aktarılan hikâyelerin önemi büyüktür. Anlatılan hikâyelerin konusu genellikle kurtları boğmaları, zeki ve cesur olmaları ile birlikte çok sadık olmalarıdır (Sinmez ve Yaşar, 2013, 195).

h. Sivas Mutfağı: Sivas'ta İç Anadolu yemeklerinin birçoğunu içine alan bir yemek kültürünün yanı sıra kendine has tatlarla oluşmuş bir mutfak kültürü göze çarpar. Yöre yemeklerinde çoğunlukla unlu gıdalar ön plandadır. Sivas'ta tarıma dayalı ekonomik yapıdan dolayı harman sonunda kışlık yiyecek hazırlıkları hızlanır. Un öğütülür, buğday

dövülerek ya da çekilerek bulgur yapılır, erişte, kadayıf ve kuskus kesilir, kışlık sebzeler kurutulur, kışlık kavurma ve ekmekler hazırlanır. Yöreye has bazı yemekler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir;

Tablo 15. Sivas Mutfağına Özgü Bazı Yemekler

Hamur İşleri	Belibak (Velibah) Çökelikli Patatesli Fırın Katmeri Hıngel Kırdök Kete Peksimet Sac Ekmeği Sac Katmeri Kazan Simidi
Pilavlar	Düğürcek Aşı Madımak Pilavı
Et Yemekleri	Sivas Köftesi Sebzeli Sivas Kebabı Karın ve Mumbar Dolması Fırında Kelle Kelecoş Kızartma Köftesi Sac Kebabı Tas Kebabı
Sebze Yemekleri	Madımak Yemeği Madımak Kavurması Pezik Mıhlaması Turşu Mıhlaması Etli Yaprak Sarması
Çorbalar	Keş Çorbası Madımak Çorbası Pezik Çorbası Peskütan Çorbası Sübüra Çorbası Düğülcek Çorbası

Kaynak: www.sivas.gov.tr / 16.09.2018

ı. Aşıklık-Ozanlık Geleneği: Halk Edebiyatı'nın en güzel örneklerinin verildiği bu gelenek Sivas'ta halen yaşatılmaktadır. Âşık sayısı ve bu geleneğin halen devam ettirilmesi bakımından Sivas ülkemizin sayılı şehirlerinden biridir. Âşık sayısının fazla olmasının birçok nedeni vardır. Bu nedenler; çıraklık geleneği, çevrede bulunan âşıkların etkisi, halk hikâyelerinin olması ve paylaşılması, manevi etkenler, milli duygular v.b. gibi. Usta bir âşık yanına bir çırak alarak onu âşıklık adına yetiştirir. Bu gelenek Sivas'ta halen uygulanır. Sivas'ta Ruhsati Kolu olarak tanınan içinde sayıca oldukça fazla kişinin bulunduğu bir âşıklık kolu dahi oluşmuştur. 15. Yüzyıldan itibaren Sivas'tan âşıklık geleneğine hizmet etmiş ve Âşık Edebiyatına eserler vermiş birçok âşık yetiştirmiştir (Kaya, 2008, s. 35).

Sivas Pir Sultan Abdal, Âşık Ruhsati ve Âşık Veysel gibi binlerce âşık yetiştirmiş bir şehirdir. Âşıklık geleneğinin halen yaşatıldığı, Âşıklar kahvesinin işletildiği Sivas'ta dönem dönem yapılan festival, şenlik, tören ve anmalar aracılığı ile âşıklar diğer insanlara ulaşıp kendilerini ve eserlerini halka tanıtma fırsatı bulmaktadırlar (www.sivaskulturenvanteri.com.tr).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: SİVAS'IN TURİSTİK ARZ POTANSİYELİNİN SWOT ANALİZİ YÖNTEMİYLE BELİRLENMESİ

Bu bölümde bu çalışmanın amacı, metodolojisi ve araştırma konusunun önemi açıklanmıştır. Ayrıca elde edilen verilerin analizleri, tabloları ve açıklamaları da bölüm içerisinde detaylı olarak yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Son yıllarda kitle turizmi yerini alternatif turizm türlerine bırakmaya başlamıştır. Bununla birlikte ülkemizde birçok bölge, kent, bir turistik değeri içinde barındıran özel alanlar kendi potansiyellerini ortaya koyma ve meraklılarını kendilerine çekme çabasındadır. Sivas hem tarihi açıdan hem sahip olduğu termal kaynaklar bakımından eşsiz çekiciliğe sahip kentlerimizdendir. Sivas'ın sahip olduğu turistik arzın ortaya konulması ve doğru pazarlama faaliyetleri ile ülke turizmine kazandırılması gerekmektedir.

Sivas'ın tarihine baktığımızda Anadolu'da kurulmuş birçok devlet için stratejik bir öneme sahip olduğu söylenebilir. Tarih sahnesinde taşıdığı önem ile günümüzde sahip olduğu tarihi, kültürel ve doğal değerler turizm sektörü açısından değerlendirildiğinde gelecekte turistler tarafından tercih edilen bir destinasyon olma potansiyeline sahip olabilecektir.

Araştırmanın amacı, Sivas şehrinin turizm potansiyelini SWOT analizi ile ortaya koymaktır. Böylece Sivas turizminin güçlü yönleri, zayıf yönleri, turizmin gelişmesine yönelik fırsatlar ve turizmi olumsuz yönde etkileyecek tehditlerin neler olduğunu tespit etmek amacı güdülmüştür. Genel anlamda konaklama işletmelerinin turizm alanındaki her olaydan etkilenmeleri ve aldıkları karar ve uygulamalarıyla turizmi etkilemelerinden dolayı, Sivas şehrinin turizm potansiyelinin belirlenmesi amacıyla konaklama işletmesi çalışanlarına anket uygulanmıştır.

3.2. Araştırmanın Sınır ve Sınırlılıkları

Çalışma mekânsal olarak Sivas ili ile sınırlanmıştır. Çalışmanın uygulama aşaması sadece ana kütle olarak belirlenen Sivas'ın turistik potansiyelini ortaya koymaktadır.

Anket çalışması sadece Sivas'ın güçlü ve zayıf yönleri ile fırsat ve tehdit unsurları belirlemeye yönelik olarak uygulanmıştır. Çalışma Sivas ilinin turistik arz potansiyelini, güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koyulmuş ve Sivas'ta turizmin gelişimi açısından kentin sahip olduğu fırsat ve tehdit unsurları belirlenmeye çalışılmıştır.

3.3. Literatür Değerlendirmesi

Konu ile ilgili literatür değerlendirmesine aşağıda yer verilmiştir.

Gökçe, F. (2006). ***Yerel Destinasyonlarda Turizm Potansiyelinin Belirlenmesinde SWOT(Fütz) Analizi Tekniği: Giresun Örneği.*** **Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm ve Otel İşletmeciliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Hatay.**

Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde tezin amacı, önemi, çalışmanın sınırlılıkları, çalışmanın problemleri açıklanmıştır. İkinci bölümde kavramsal çerçeve açıklanmıştır. Kavramsal çerçeve başlığı altında Giresun'un genel yapısı ve turistik değerleri hakkında bilgilere verilmiştir. Üçüncü bölümde ise çalışmanın uygulama bölümünden elde edilen verilere ve yorumlarına yer verilmiştir. Dördüncü bölümde ise yapılan SWOT analizinin sonuçlarına yer verilmiştir. Çalışmanın uygulama alanı olarak Giresun olarak belirlenmiştir. Veri toplama aracı olarak anket, mülakat, katılımcı gözlem ve merkezi grup tartışmaları yöntemleri kullanılmıştır. Yapılan bu çalışma, Sivas için yapılan çalışmada örnek oluşturmuştur.

Özgen, Ü. (2013). ***Termal Turizm Açısından Afyonkarahisar İlinin SWOT Analizi İle Değerlendirilmesi.*** **Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Afyon.**

Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde termal turizmle ilgili temel kavramlar ve Dünya'da termal turizm destinasyonları, ikici bölümde Türkiye'de ve Afyon'da termal turizm kaynaklarına dair bilgilere yer verilmiştir. Üçüncü bölümde

SWOT Analizi tekniği ile ilgili açıklamalar ve tanımlamalar yer almaktadır. Dördüncü bölümde ise çalışmanın uygulama aşamasının verileri ve bu verilere yorumlar yer almaktadır. Çalışmanın sonuç kısmında Afyonkarahisar'da termal turizmin güçlü ve zayıf yönleri, fırsat ve tehditler maddeler halinde sıralanmıştır. Zayıf yönleri ve tehditler ile ilgili olarak birtakım önerilere yer verilmiştir.

Yeşiltaş, M ve Öztürk İ, (2008).*''Bölgesel Kalkınma Çerçevesinde Alternatif Turizm Faaliyetlerine Yönelik Bir Değerlendirme: Sivas Örneği''*, Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 2, 1-18.

Makalede bölgesel kalkınmanın sadece sanayi ve diğer endüstriler için değil turizm içinde oldukça önemli bir faktör olduğu belirtilerek Sivas'a uygulanabilir birkaç bölgesel kalkınma stratejisi belirlenmiştir. Ayrıca turizmin bölgesel gelişmeye sağladığı katkının değerlendirmesi yapılarak Sivas'ın turizm istatistiklerine yer verilmiştir. Ayrıca deniz-güneş-kum turizmi dışında Sivas'ı turistik bir destinasyon haline getirebilecek alternatif turizm türleri ile ilgili değerlendirmeler yapılmıştır. Çalışmada Sivas'ın turizm istatistikleri ve alternatif turizm türlerinin açıklandığı bölümler yol gösterici olmuştur.

Alaeddinoğlu, F. (2008). *''Sivas Şehrinde Turizm Altyapısı ve Kentsel Altyapının Turizmi Destekleme Düzeyi''*, Doğu Coğrafya Dergisi, 13(20), 303-326.

Bu makalede birçok farklı turizm türü ile ilgili güçlü bir potansiyele sahip olan Sivas'ın turizmden sağladığı faydanın çok düşük olmasının nedenleri turizm altyapısı ve kentsel altyapı bağlamında ele alınmıştır. Yöntem olarak ise literatür taramasının yanı sıra Map Info programı ile şehrin haritası hazırlanmış ve altyapı sorunlarına odaklanılmış ve bir takım ölçümlere yer verilmiştir. Çalışma turizm altyapısı ve kentsel altyapının eksik kalan noktalarına vurgu yapmıştır. Genel olarak Sivas hakkında verdiği bilgiler, tablo ve istatistikler ile ulaştığı sonuçlar bakımından SWOT Analizinde çalışma destekleyici bilgi sağlamıştır.

Sinmez, Ç. Ç. Ve A. Yaşar. (2013) *''Sivas Folklorunda Türk Çoban Köpeği Kangal''*, Journal of World of Turks, 5 (2), 193-214.

Çalışmada Sivas folkloru kapsamında Kangal cinsi çoban köpeğinin yapıları, özellikleri, yaşam ve yetiştirilme biçimleri ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Literatür bağlamında ise yapılacak daha kapsamlı çalışmalara temel oluşturmak hedeflenmiştir.

Metot olarak ise; ‘’Bilgi Derleme Formu’’ adı verilen yazılı, sesli, görsel materyallerden elde edilen bilgiler kullanılarak değerlendirme yapılmıştır. Tez çalışması içinde Kangal köpekleri ile ilgili bilgilere ulaşmada bu çalışmadan faydalanılmıştır.

Ökmen, M. (2001). *‘’ Sivas’ta Kentsel Gelişme’’*, Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 2 (1), 239-264.

Sivas ile ilgili genel bilgiler veren bu çalışma Sivas’ın kentsel yapısı ve gelişim süreci incelenmiştir. Kentsel yapı ve kentsel sorunlar literatür taraması yapılarak değerlendirilmiştir. Sonuç olarak; Sivas’ın yaşadığı kentleşme süreci ve bu sürecin oluşturduğu problemler genel olarak ülkesel boyutta yaşanan süreçle benzerlik göstermektedir. Genelde yaşanan problemlere çözümler üretildiğinde Sivas gibi şehirlerde paralel, uyumlu ve etkili bir süreç yönetimiyle kentleşmenin sebep olduğu problemleri bertaraf edebilecektir. Çalışma genelinde Sivas ile ilgili verilen bilgilerle ve sonuç kısmında yer alan değerlendirmelerle yapılacak benzer türdeki çalışmalara temel oluşturacak türden bilgiler içermektedir.

Kaygın, E. ve Bülent G. (2015). *Adıyaman İli SWOT Analizi*, İstanbul: Veritas Yayıncılık.

Çalışma kapsamlı bir kent analizini içermektedir. Öncelikle SWOT analizi teorik olarak açıklanmıştır. Daha sonra Adıyaman ili ve ilçelerini kapsayacak biçimde sanayi, konum, ticaret, enerji, madenler, turizm, ekonomi ve sosyal yapı açısından kentin güçlü-zayıf yönleri, sahip olduğu fırsatlar ve olası tehditler değerlendirilmiştir. Değerlendirmeler; sivil toplum örgütleri, işadamları, yerel yöneticiler, kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcilerinden alınan cevaplarla yapılmıştır. Bu çalışma SWOT analizi ile ilgili aktardığı teorik bilgiler çalışma için destekleyici bir etki sağlamıştır.

3.4. Araştırmanın Metodolojisi

Çalışmanın ilk iki bölümü konu ile ilgili teorik bilgilerden oluşacaktır. Literatür taraması yapılmış, konuyla ilgili kaynaklar analiz edilmiş ve çalışmanın ilk iki bölümü tamamlanmıştır.

Uygulama kısmında ise veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Anket soruları Sivas merkezde bulunan konaklama işletmesi yöneticileri ve çalışanlarına sorulmuştur.

Elde edilen veriler istatistiksel olarak analiz edilmiş ve Sivas turizminin SWOT matrisi oluşturulmuştur.

3.4.1. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Sivas merkez ve ilçelerde yer alan konaklama işletmesi çalışanları oluşturmuştur. Sivas Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün hazırlamış olduğu 2019 yılı Sivas'ta yer alan otellerin listesi (www.sivas.ktb.gov.tr) referans olarak alınmış ve oteller tek tek telefonla aranarak toplam personel sayılarına ulaşılmaya çalışılmıştır. Merkez ilçe ve diğer ilçeler olmak üzere Turizm İşletme Belgeli ve Yatırım Belgeli 18 otel ve Belediye İşletme Belgeli 43 otelde toplam 698 kişinin çalıştığı bilgisi edinilmiştir. Altunışık vd. (2012)'nin belirli evrenlere uygun olarak kabul edilen örneklem büyüklüklerine dair hazırladıkları tablo referans alınmış ve bu tabloya göre 700 kişilik evren için 248 adet anket uygulanması önerilmektedir. (Altunışık; Coşkun; Bayraktaroğlu vd. 2012, s. 137). Bu çalışmada toplamda 350 adet anket dağıtılmış 298 adet anket değerlendirmeye alınmıştır.

3.4.2. Veri Toplama Tekniği

Çalışmada ''Turizmde SWOT Analizi Afyonkarahisar Örneği'' (Emir, 2011) adlı çalışmada kullanılan anket soruları referans alınmış ve Afyonkarahisar ile ilgili olan ifadeler değiştirilerek Sivas'a uyarlanmıştır. Anket, iki ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde 8 soru halinde bilgi soruları yer almaktadır. Gerek otellerin özellikleri gerekse otel çalışanlarının demografik özelliklerini tanımlamak için toplam 8 adet bilgi sorusu sorulmuştur. İkinci bölüm ise, Sivas turizminin güçlü-zayıf yönleri ve olası tehditleri ile potansiyel fırsatlarını belirlemeye yönelik 54 ifadeden oluşmaktadır. Ankette yer alan ifadelerde beşli likert tipi ölçek (1=kesinlikle katılmıyorum, 2=katılmıyorum, 3=ne katılıyorum ne katılmıyorum, 4=katılıyorum, 5=kesinlikle katılıyorum) kullanılarak değerlendirme yapılması istenmiştir. Anket uygulaması; şehir merkezinde yer alan konaklama işletmelerinde (Sıcak Çermik ve Yıldız Dağı Kayak Merkezi dâhil) kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak yüz yüze yapılmıştır.

3.5. Araştırmanın Bulguları

Araştırma adına elde edilen veriler ile frekans ve yüzdelerin yer aldığı tablolar, ankette bulunan ifadelerin ortalama tabloları, çapraz tablolar ile Ki-Kare analizine ait tablolar yer almaktadır. Devamında da Tek Yönlü ANOVA tablolarına yer verilmiştir.

3.5.1. Katılımcılarının Demografik Dağılımları ve İşletme Özellikleri

Tablo 16'dan de anlaşıldığı gibi araştırma, 25 otelde yapılmıştır. Bu otellerin %40'ı, turizm işletme belgeli, %12'si, turizm yatırım belgeli ve %48'i de belediye işletme belgeli otellerdir.

Tablo 16. Anket Uygulaması Yapılan Otellerin İşletme Belge Türüne Göre Dağılımı

İŞLETME TÜRÜ	**Sayı**	**Oran (%)**	**Birikimli Oran-%**
Turizm İşletme Belgeli Oteller	10	40,0	40,0
Turizm Yatırım Belgeli Oteller	3	12,0	52,0
Belediye İşletme Belgeli Oteller	12	48,0	100,0
Toplam	25	100,0	-

Otel çalışanlarını %59.7 gibi önemli bir çoğunluğunu, 16-34 yaş grubundaki genç insanlar oluşturmaktadır. 55 ve üzeri yaşta olanların oranı sadece,%1.7'dir. Dolayısıyla otelcilik sektörünün, öncelikle genç çalışanlara ihtiyaç duyduğu söylenebilir.

Tablo 17. Ankete Katılan Otel Çalışanlarının Yaşlarına Göre Dağılımı

YAŞ	**Sayı**	**Oran (%)**	**Birikimli Oran-%**
16-24	81	27,9	27,9
25-34	92	31,7	59,7
35-44	76	26,2	85,9
45-54	31	12,4	98,3
55 Ve Üzeri	5	1,7	100,0
Toplam	290	100,0	

Yapılan araştırmada otel çalışanlarının %39.1'inin kadın, %60.9'unun ise erkek olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 18. Ankete Katılan Otel Çalışanlarının Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

CİNSİYET	**Sayı**	**Oran (%)**	**Birikimli Oran-%**
Kadın	115	39,1	39,1
Erkek	179	60,9	100,0
Toplam	294	100,0	

Medeni durum açısından bekâr çalışanların oranının daha fazla (%51,2) olduğu görülmektedir. Bunun en önemli nedeni; çalışanların çoğunluğunun, genç işgücünden oluşmuş olmalarıdır.

Tablo 19. Ankete Katılan Otel Çalışanlarının Medeni Durumlarına Göre Dağılımı

MEDENİ HAL	**Sayı**	**Oran (%)**	**Birikimli Oran-%**
Evli	142	48,8	48,8
Bekâr	149	51,2	100,0
Toplam	291	100,0	

Otel çalışanlarının %87.1'i, 3000TL ve daha az ücret almaktadırlar. Ücretlerin düşük olması, kalifiye personel bulma sorunlarına yol açabilmektedir.

Tablo 20. Ankete Katılan Otel Çalışanlarının Gelir Düzeylerine Göre Dağılımı

GELİR	**Sayı**	**Oran (%)**	**Birikimli Oran-%**
0-2020 TL	161	57,9	57,9
2021-3000 TL	81	29,1	87,1
3001-4000 TL	21	7,6	94,6
4001 TL Ve Üzeri	15	5,4	100,0
Toplam	278	100,0	

Çalışanlardan lisans ve lisansüstü öğrenimi olanların oranı sadece, %16'dır. Bu oran, turizm çalışanları arasında kalifiye eleman sorunu olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 21. Ankete Katılan Otel Çalışanlarının Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı

ÖGRENİM DÜZEYİ	Sayı	Oran (%)	Birikimli Oran-%
İlköğretim	50	17,4	17,4
Lise	121	42,0	59,4
Ön lisans	71	24,7	84,0
Lisans	42	14,6	98,6
Yüksek Lisans/Doktora	4	1,4	100,0
Toplam	288	100,0	

Araştırma bulgularından oluşturulan Tablo 22, otel çalışanları arasında stratejik planlama yapabilecek ve uygulayabilecek eleman sayısının oldukça yetersiz olduğunu göstermektedir.

Tablo 22. Ankete Katılan Otel Çalışanlarının Görevlerine Göre Dağılımı

GÖREV	Sayı	Oran (%)	Birikimli Oran-%
Garson	34	11,4	11,4
Görevli	53	17,8	29,2
İnsan Kaynakları Ve Halkla İlişkiler	4	1,3	30,5
Kat Görevlisi	68	22,8	53,4
Mutfak - Kafe Görevlisi	26	8,7	62,1
Müdür - Genel Müdür	16	5,4	67,4
Ön Büro - Muhasebe	18	6,0	73,5
Resepsiyon	36	12,1	85,6
Vale	26	8,7	94,3
Yönetici	17	5,7	100,0
Toplam	298	100,0	

3.5.2. Sivas Turizminin SWOT Matrisi

Mevcut durum analizi SWOT Analizi planlama sürecinde geleceğe yönelik stratejiler geliştirmek için kullanılan bir tekniktir. Diğer bir ifadeyle SWOT Analizi iç ve dış çevreden gelebilecek talepleri karşılanıp karşılanamayacağını belirlemeye yönelik bir analizdir. SWOT Analizi işletmeler için yapılabildiği gibi bir ülkenin, bölgenin, yörenin turistik olarak güçlü-zayıf yönlerini, sağlanabilecek fırsatlarını ve karşı karşıya kalınabilecek tehditlerini ortaya koyarak hedeflere uygun stratejiler oluşturmak için de

kullanılabilir. Ayrıca bu analiz dönemsel olarak tekrarlandığında hataların görülmesine ve bu hataların düzeltilmesine olanak sağlar (Gökçe, 2006, s.17). SWOT Analizi ilk kez Prof. Dr. Heinz Weihrich tarafından ‘’Long Range Planning’’ adlı makalesi ile literatürde yer almış ve özellikle stratejik planlama kavramı ile birlikte günümüzde tercih edilen bir analiz çeşididir. SWOT kelimesi İngilizce sözcüklerin baş harfleri ile oluşmuştur.

S (Strenght): İşletme veya destinasyonun güçlü/üstün yönlerini ifade eder.
W (Weaknesses): İşletme veya destinasyonun güçsüz/zayıf yönlerini ifade eder.
O (Opportunities): İşletme veya destinasyonun sahip olduğu fırsatları ve imkanları ifade eder.
T (Threats): İşletme veya destinasyonun karşı karşıya kalabileceği olası tehditler ve sorunları ifade eder (Ersungur ve Aslan, 2013, s. 216).

Stratejik yönetim sürecinde kullanılan bir analiz olan SWOT analizi, stratejilerin belirlenmesi, uygulanması ve yapılan uygulamaların değerlendirilmesi için oldukça önemlidir. Bir turistik destinasyonun alternatif destinasyonlarla rekabet edebilirlik düzeyinin bilinmesi, iç ve dış çevrenin koşullarının ne olduğunun ortaya konulması mevcut durum analizi ile mümkündür. Turistik arz potansiyeli SWOT Analizi ile değerlendirildiğinde farklı alternatif turizm türlerinin keşfi, etkili planlama sürecinin oluşturulması, turistik amaç ve hedeflere uygun stratejiler oluşturmak, olası riskleri görmek, fırsatları fark etmek ve değerlendirmek mümkün olacaktır (Kaygın ve Güven, 2015, s.3-8).

Bir bölgenin ya da yörenin turizme açılma sürecinde, belirlenen turizm tipi, kapsamı, zamanlaması, doğru belirlenmiş ise, sonuçlar bölge ya da yöre için ekonomik, çevresel ve sosyal bakımdan olumlu etki yapar. Ancak, planlama ve uygulama sürecinde seçilen destinasyon ve bu unsurlar uyumsuz veya yanlışsa, o bölge ya da yöreyi, zarara uğratma, tahrip etme ve yozlaştırma gibi ihtimalleri de vardır. Sonuç olarak; bir ülke, bölge veya yörenin turistik arzı doğru bir biçimde ortaya konulmazsa, elimizdeki mevcut verileri, zamanı, yatırımları ve kaynakları kaybetme riski ile karşılaşmak mümkündür. Bu bağlamda, bir yörede turizmin geliştirilmesi ile ilgili adımlar atılmadan önce turistik arz potansiyelinin belirlenmesi oldukça önemlidir (Gökçe, 2006, s.9). Sivas’ın turistik arz potansiyelini ortaya koymak amacıyla hazırlanan çalışmada elde edilen verilere göre Sivas turizminin SWOT matrisi aşağıdaki gibidir;

Tablo 23. Sivas Turizminin SWOT Matrisi

SİVAS TURİZMİNİN GÜÇLÜ YÖNLERİ	**ZAYIF YÖNLERİ**
1.1-Sivas'ın, kara ve demiryolu ulaşım ağının kavşak noktasında olması 1.2-Havaalanının varlığı, 1.3-Birçok tarihi eserin varlığı, 1.4-Sahip olduğu kültür varlıklarının zenginliği, 1.5- ''Dünya Kültür Mirası Listesi''ne alınmış eserlerin varlığı 1.6-Sivas'ta göllerin bulunması, 1.7-Termal merkezlerin olması, 1.8- Kış Sporları Merkezi'nin bulunması, 1.9-Konaklama işletmelerinin sayıca yeterliliği, 1.10- Konaklama tesislerindeki otopark, engelli girişi, asansör vb. fiziksel özelliklerinin yeterli olması, 1.11-Sivas halkının turistlere karşı olumlu tutumları 1.12-Sivas'ın genç iş gücü nüfusuna sahip olması 1.13-Sivas'ta geleneksel el sanatlarının varlığının, 1.14-Sivas'ta yiyecek-içecek işletmelerinin gelişmiş olması 1.15-Şehrin üst yapısının gelişmiş olması, 1.16-Konaklama işletmelerinin hizmet kalitesinin yeterli olması 1.17-Sivas'ta turistik alanların temiz ve hijyenik olması. 1.18- Sivas'ta konaklama işletmelerinin temiz ve hijyenik olması 1.19-Sivas'ta turizm işletmelerinin (seyahat acentesi, hediyelik eşya mağazası vb.) sayıca yeterli olması 1.20- Sivas'ın sahip olduğu milli değer 1.21- Kültür varlıklarının korunması 1.21- Sivas halkının turizm olgusuna olumlu olarak bakması	2.1- Altyapı ve kent içi ulaşım yetersizliği 2.2- Sivas'ta Konaklama işletmelerinde yönetici ve personelin kariyer olarak yetersiz olmaları 2.3- Kamu kurumları ve yerel yönetimlerin turizme dönük faaliyetlerinin yetersizliği 2.4- Aktif olarak tercih edilen alternatif turizm çeşitliliğinin az olması 2.5-Şehir halkının turizm bilincinin gelişmemiş olması, 2.6-Sivas'ın popüler turizm bölgeleri arasında ulaşım bağlantılarının zayıf kalması, 2.7- Sivas'ın mevcut turizm imajının zayıf olması, 2.8-Turizme yönelik pazarlama ve tanıtma faaliyetlerindeki yetersizlik, 2.9-Sivas turizmini tanıtma amacıyla kullanılan internet sitelerinin sayıca ve nitelik olarak yetersiz olması. 2.10-Eğlence mekânlarının yetersiz olması, 2.11-Konaklama tesislerinin doluluk oranlarının düşük olması,

Tablo 24. (Devamı) Sivas Turizminin SWOT Matrisi

FIRSATLAR	**TEHDİTLER**
3.1- Merkezi Yönetimin Kararlarına olumlu yaklaşım ve alınan karar ve kuralların uygulanması 3.2-Alternatif turizm türlerine uygun doğal kaynaklar ve çevre yapısının bulunması 3.3-Sivas Turizminin Dünya Turizmiyle entegre olması, 3.4- İç turizme yönelik artan talep, 3.5-Sivas'ta turizmin gelişmesinin, bölgesel gelişmeyi desteklemesi 3.6-Turizmin gelişmesi istihdam olanaklarını arttırıcı bir etki yapabilir 3.7- Sivas Coğrafyasının doğa turizm türlerine (trekking, kış turizmi, dağcılık, kuş gözlemciliği vb.) uygunluğu, 3.8- Turizme yönelik yatırımların artması, 3.9- Sivas'ta turizmin gelişmesi diğer sektörler sağlayacağı katkı, 3.10- Turizmin Sivas ve çevresinin sosyo-kültürel gelişimine katkısı, 3.11- Koruma Altındaki Doğal ve Tarihi Değerler nadir bulunan alanların varlığı, 3.12- Turistlerin yaptığı alışverişlerin şehir esnafına olumlu katkısı, 3.13- YHT Projesi'nin tamamlanması ve aktif olarak ulaşımda kullanılması 3.14- Sivas'ta üniversitenin varlığı 3.15- Sivas dışında yaşayan ve sayıca fazla olan Sivaslıların, Şehrin turistik imajında ve tanıtımındaki olumlu 3.16- Tur operatörlerinin Sivas'ı tur güzergâhlarına eklemelerinin sağlayacağı katkı	4.1- Terörist faaliyetlerin Sivas turizmine olumsuz etkisi, 4.2- Gelecekte Doğal kaynaklar ve doğal çevredeki bozulmalar, 4.3-"Sürdürülebilir turizm geliştirme stratejilerinin olmaması ve uygulanmaması, 4.4-Kalifiye personelinin farklı turistik destinasyonlara göçü

3.6. Araştırmada Uygulanan Analizler

Çalışma kapsamında Sivas turizminin SWOT matrisi oluşturulmuştur. Ek olarak çalışmada anket uygulamasında yöneltilen sorular ve katılımcıların değerlendirmeleri ile ilgili analizler aşağıda tablolaştırılmış ve açıklanmıştır.

3.6.1. Katılımcılara Göre Sivas Turizminin Güçlü-Zayıf Yönleri, Fırsat ve Tehditlerine Yönelik Ortalamalar

Sivas'ın güçlü ve zayıf yönlerini belirlemeye yönelik ifadelerin otalamaları aşağıdaki tabloda verilmiştir;

Tablo 25. Ankette Güçlü-Zayıf Yönlere Yönelik Sorulan İfadelere Dair Ortalamalar

İFADELER	Sayı	X^2	Median	Variance	Ss
G8. Sivas'ta alternatif turizm çeşidi fazladır.	297	3,23	3,00	1,726	1,314
G9.Sivas'ta havaalanının bulunması turizmin gelişimine olumlu etki eder.	293	3,92	4,00	1,275	1,129
G13. UNESCO tarafından ''Divriği Ulu Cami ve Darüşşifası''nın Dünya Kültür Mirası Listesi'ne alınmış olması Sivas turizminin gelişimine olumlu katkı sağlar.	295	4,00	4,00	1,204	1,097
G16. Sivas'ın çeşitli alternatif turizm türlerine uygun doğal kaynakları ve çevre yapısı yöre turizminin gelişimini olumlu yönde etkiler.	293	3,84	4,00	1,247	1,117
G17.Sivas'ın turizm bilinci, şehirde turizmin gelişimi için yeterli ve uygundur.	292	3,20	3,00	1,704	1,305
G18.Sivas'taki konaklama işletmeleri sayıca yeterlidir.	289	3,42	4,00	1,452	1,205
G19.Sivas halkının geleneksel misafirperver yapısı turizmi olumlu etkiler.	295	3,80	4,00	1,104	1,051
G20. Sivas'ta bulunan tarihi varlıklar (Kale, cami, medrese, han, konaklar vb.) turizmi olumlu yönde etkiler.	293	3,97	4,00	1,013	1,006
G21. Turizme adapte olabilecek genç ve dinamik bir nüfusun varlığı Sivas turizmini olumlu yönde etkiler.	294	3,96	4,00	1,005	1,002
G22. Coğrafi özelliklere bağlı olarak yapılan doğa turizm türlerine (trekking, kış turizmi, dağcılık, kuş gözlemciliği vb.) uygunluğu turizmin gelişimini olumlu yönde etkiler.	294	3,96	4,00	0,917	0,957
G23. Çifte Minareli Medrese ve Şifahiye Medresesi önemli bir turistik çekim merkezidir.	294	1,92	4,00	1,072	1,035
G24. Zara Tödürge Gölü ve Gürün Gökpınar Gölü önemli bir çekim merkezidir.	291	3,97	4,00	0,994	0,989
G25. Sivas'a özgü geleneksel el sanatlarının var olması turizmi olumlu yönde etkiler.	295	3,87	4,00	1,027	1,054
G26. Sivas mutfağına ait lezzetler turizme olumlu katkı sağlar.	291	3,91	4,00	1,052	1,106
G31.Sivas'ın alt yapısı (yol, kanalizasyon, ulaşım, içme ve kullanım suyu vb.) turizmin gelişmesi için yeterlidir.	295	3,13	3,00	1,315	1,729
G32. Sivas'ın üst yapısı (Oteller, rekreasyon alanları, seyahat işletmeleri vb.) turizmin gelişmesi için yeterlidir.	295	3,38	4,00	1,25	1,582
G34. Sivas'taki konaklama işletmelerinin hizmet kalitesi yeterlidir.	288	3,40	4,00	1,170	1,369
G35. Turistik destinasyonlardaki temizlik ve hijyen Sivas'ta turizmin gelişmesinde olumlu yönde etki eder.	289	3,83	4,00	1,064	1,132

G36. Kamu kurumları ve yerel yönetimler Sivas'ta turizmin gelişimi için yeterli (Eğitim almış) ve isteklidirler.	292	3,05	3,00	1,278	1,633
G37. Sivas'ta konaklama işletmelerinde yönetici ve personeller kalifiye (Turizm eğitimi almış) kişilerdir.	292	3,23	3,00	1,228	1,509
G38. Sivas'ta turizm bilinci gelişmiştir.	286	3,07	3,00	1,289	1,662
G41. Sivas'ta bulunan turizm işletmelerinin (seyahat acentesi, hediyelik eşya dükkanı vb.) sayısı şehirde turizmin geliştirilmesi için yeterlidir.	286	3,29	4,00	1,272	1,617
G42. Doğu-Batı ve Kuzey-Güney yönlerde kavşak noktası olması Sivas'ta turizmin gelişimine katkı sağlar.	291	3,77	4,00	1,062	1,066
G43. Sivas'ın sahip olduğu milli değer ve önem turizmin gelişimine olumlu katkı sağlar.	288	3,84	4,00	1,014	1,029
G48. Yaşayan kültürel değerlerin sergilendiği Etnografya müzesi ve arkeolojik eserlerin sergilendiği arkeoloji müzesi Sivas'ta turizmin gelişimini olumlu yönde etkiler.	292	3,91	4,00	1,104	1,218
G49Sivas'ta bulunan termal merkezler (sıcak-soğuk çermik, balıklı kaplıca) turizmin gelişmesine olumlu katkı sağlar.	289	3,99	4,00	1,074	1,153
G51Konaklama işletmelerinin temizlik ve hijyen düzeyi yeterlidir.	291	3,54	4,00	1,127	1,270
G53.Sivas'taki konaklama tesislerinin fiziksel yapısı ve özellikleri (otopark, engelli girişi, asansör vb.) turistleri ağırlamak için yeterlidir.	292	3,36	4,00	1,246	1,552
G54Yıldız Dağı Kış Sporları Merkezi Sivas'ta turizmin gelişmesine katkı sağlar.	292	3,98	4,00	1,073	1,151
Z28 Sivas'ın turizm imajı zayıftır.	295	3,84	4,00	1,164	1,354
Z29 Sivas'ta turizme yönelik pazarlama ve tanıtma faaliyetlerinin yetersizdir.	293	3,89	4,00	1,143	1,307
Z30 Sivas'ın tanıtımı için mevcut internet siteleri yeterli ve uygundur.	293	3,03	3,00	1,316	1,732
Z33 Sivas ve çevresinde yer alan turistik yerlere ulaşım önemli bir problemdir.	293	3,50	4,00	1,318	1,737
Z39 Kalifiye turizm personelinin diğer turizm bölgelerine göçü Sivas turizmini olumsuz etkiler.	291	3,66	4,00	1,200	1,439
Z40 Turizm yöre halkının aile yapısının bozulmasına neden olur.	286	2,91	3,00	1,391	1,936
Z50 Sivas'ta eğlence mekânları yetersizdir.	288	3,82	4,00	1,184	1,403
Z52 Sivas'taki konaklama tesislerinin doluluk oranları düşüktür.	289	3,63	4,00	1,072	1,150

Güçlü-zayıf yönleri ölçmeye yönelik ifadelerin ortalamalarına bakıldığında cevaplar 4 ve 4'e yakın oldukları görülmüştür. Genel olarak katılımcıların cevaplarına bakıldığında turizm için kentin altyapısı, kamu kurum kuruluşları ile yerel yönetimlerin turizm alanında yeterli eğitimi almış ve turizmin geliştirilmesini destekleyen kişilerden oluştuğu konusunda kararsız kaldıkları görülmektedir. Ayrıca Sivas'ta bulunan konaklama işletmelerinin fiziksel yapı ve yeterlilikleri ile konaklama işletmelerinde yönetici pozisyonunda yer alan kişilerin turizm eğitimi almış kişilerden oluşması konusunda da kararsız kaldıkları görülmektedir. Cevapların ortalamalarına göre kentte turizm bilincinin gelişmiş olduğu ve turizmin aile yapısını bozduğu konusunda kararsız

kalınmıştır. Çifte Minareli Medrese ve Şifahiye Medresesi'nin ise katılımcıların çoğu tarafından bir çekim merkezi olarak algılanmadığı sonucuna varılmıştır.

Sivas'ın fırsat olarak değerlendirilebilecek unsurları ve turizmin geliştirilmesinde engel oluşturabilecek tehdit unsurlarını belirlemeye yönelik ifadelerin otalamaları aşağıdaki tabloda verilmiştir;

Tablo 26. Ankette Fırsat-Tehditlere Yönelik Sorulan İfadelere Dair Ortalamalar

İFADELER	Sayı	X^2	Median	Variance	Ss
F1 Turizm Bakanlığı'nın turizmi 12 aya yayma ve alternatif turizmi geliştirme politikaları yöre turizmini olumlu etkileyebilir.	298	3,69	4,00	1,533	1,238
F2 Dünya turizm hareketlerindeki değişimler(alternatif turizm hareketlerindeki artış) yöre turizmini olumlu yönde etkiler.	298	3,76	4,00	1,290	1,136
F3 Koruma altına alınan doğal ve tarihi değerler (sit alanlar, Dünya Miras Listesine dâhil eserler vb.) yöre turizmini olumlu etkileyebilir.	296	4,02	4,00	1,121	1,059
F4 Turizmin gelişmesi, yerli ve yabancı sermaye girişini sağlayarak bölgeye yönelik ekonomik gelişmeye olumlu katkı sağlar.	295	4,02	4,00	1,027	1,013
F5 Ulusal turizme yönelik artan talep yöre turizmini olumlu yönde etkiler.	295	3,93	4,00	1,063	1,031
F6 Sivas'ta turizmin gelişmesi yeni istihdam olanakları yaratır.	297	4,00	4,00	1,193	1,092
F7 Sivas'ta turizmin gelişmesi bölgeye yönelik turizm yatırımlarının artmasını sağlar.	296	4,04	4,00	1,192	1,092
F11 Sivas'ta turizmin gelişmesi diğer sektörlerin gelişimini de olumlu etkiler.	291	3,99	4,00	1,200	1,095
F12 Turizm Sivas ve çevresinin sosyo-kültürel gelişimine katkı sağlar.	290	3,85	4,00	1,255	1,120
F27 Sivas'a gelen turistlerin yaptığı alış verişler şehir esnafını olumlu etkiler.	294	4,05	4,00	1,010	1,021
F44 Yüksek Hızlı Tren Projesi'nin tamamlanması ve aktif olarak ulaşımda kullanılması Sivas'ta turizmin gelişmesine olumlu katkı sağlar	292	3,98	4,00	1,098	1,206
F45 Sivas'ta üniversitesinin varlığı şehirde turizmin gelişmesine katkı sağlar.	290	3,91	4,00	1,024	1,048
F46 Sivas dışında yaşayan ve sayıca fazla olan Sivaslıların şehrin turistik imajında ve tanıtımında olumlu etkisi vardır.	290	3,56	4,00	1,242	1,542
F47 Tur operatörlerinin Sivas'ı tur güzergâhlarına eklemeleri Sivas'ta turizmin gelişimine olumlu katkı sağlar.	287	3,94	4,00	1,056	1,115
T10 Gelecekte doğal kaynaklar ve doğal çevrenin tahrip olma riski vardır.	291	3,80	4,00	1,250	1,118
T14 Terörist faaliyetler Sivas turizmini olumsuz yönde etkiler.	292	3,74	4,00	1,588	1,260
T15 Sürdürülebilir turizm geliştirme stratejilerinin uygulanmaması Sivas için bir tehdit unsurudur.	291	3,82	4,00	1,133	1,065

Genel olarak fırsat ve tehditlere yönelik sorulan ifadelerin ortalamalarına bakıldığında cevapların 4 ve 4'e yakın olduğu görülmüş ve ankete katılan çalışanlar çoğunlukla bu ifadelere katıldıklarını ifade etmişlerdir.

3.6.2. Ankete Katılan Çalışanların Demografik Özelliklerine Yönelik Ki-Kare Analizleri

Tablo 27. Çalışanların Yaş Dağılımlarına Göre Görev/Pozisyonların Ki-Kare Analizi

Göreviniz/ Pozisyonunuz	Çalışanların Yaş Dağılımı										Toplam
	16-24		25-34		35-44		45-54		55 ve Üzeri		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Garson	16	19,8	11	12,0	3	3,9	1	2,8	2	40,0	33
Görevli	10	12,3	13	14,1	19	25,0	10	27,8	1	20,0	53
İnsan Kaynakları ve Halkla İlişkiler	0	0	3	3,3	0	0	1	2,8	0	0	4
Kat görevlisi	7	8,6	21	22,8	26	34,2	9	25,0	1	20,0	64
Mutfak - Kafe	9	11,1	9	9,8	4	5,3	2	5,6	1	20,0	25
Müdür - Genel Müdür	1	1,2	1	1,1	8	10,5	6	16,7	0	0	16
Önbüro-Muhasebe	7	8,6	4	4,3	3	3,9	3	8,3	0	0	17
Resepsiyon	15	18,5	16	17,4	2	2,6	2	5,6	0	0	35
Vale	13	16,0	7	7,6	5	6,6	1	2,8	0	0	26
Yönetici	3	3,7	7	7,6	6	7,9	1	2,8	0	0	17
Toplam	81	100,0	92	100,0	76	100,0	36	100,0	5	100,0	290

ki kare:83,110 sd:36 p:0,000

Tablo 26 incelendiğinde araştırmaya katılan otel çalışanlarının görev pozisyonlarına bakıldığında yaş dağılımına bağımlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki-kare analizi sonucunda değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (x^2=83,110; p<0,05). Çoğunlukta olan 25-34 yaş grubuna bakıldığında katılımcıların %22,8' i kat görevlisi olarak görev yaptığı görülmektedir.

Tablo 28. Çalışanların Cinsiyet Dağılımlarına Göre Görevlerin/Pozisyonların Ki-Kare Analizi

Göreviniz /Pozisyonunuz	Çalışanların Cinsiyet Dağılımı				Toplam
	Kadın		Erkek		
	Sayı	%	Sayı	%	
Garson	13	11,3	21	11,7	34
Görevli	32	27,8	21	11,7	53
İnsan Kaynakları ve Halkla İlişkiler	2	1,7	2	1,1	4
Kat Görevlisi	29	25,2	37	20,7	66
Mutfak-Kafe	10	8,7	16	8,9	26
Müdür-Genel Müdür	3	2,6	13	7,3	16
Ön Büro-Muhasebe	6	5,2	11	6,1	17
Resepsiyon	13	11,3	22	12,3	35
Vale	2	1,7	24	13,4	26
Yönetici	5	4,3	12	6,7	17
Toplam	115	100,0	179	100,0	294

ki kare:25,320 sd:9 p:0,003

Tablo 27'ye göre araştırmaya katılan otel çalışanlarının görev pozisyonlarına bakıldığında cinsiyet dağılımına bağımlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki-kare analizi sonucunda değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (x^2=25,320; p<0,05). Çoğunlukta olan erkek çalışanlara bakıldığında katılımcıların %20,7' si kat görevlisi olarak görev yaptığı görülmektedir.

Tablo 29. Çalışanların Medeni Durumuna Göre Görevlerin/Pozisyonların Ki-Kare Analizi

Göreviniz /Pozisyonunuz	Çalışanların Medeni Durumu				Toplam
	Evli		Bekâr		
	Sayı	%	Sayı	%	
Garson	9	6,3	25	16,8	34
Görevli	36	25,4	16	10,7	52
İnsan Kaynakları ve Halkla İlişkiler	2	1,4	2	1,3	4
Kat Görevlisi	38	26,8	27	18,1	65
Mutfak-Kafe	9	6,3	16	10,7	25
Müdür-Genel Müdür	13	9,2	3	2,0	16
Ön Büro-Muhasebe	8	5,6	10	6,7	18
Resepsiyon	5	3,5	29	19,5	34
Vale	8	5,6	18	12,1	26
Yönetici	14	9,9	3	2,0	17
Toplam	142	100,0	149	100,0	291

ki kare:53,283 sd:9 p:0,000

Tablo 28 incelendiğinde araştırmaya katılan otel çalışanlarının görev pozisyonlarına bakıldığında medeni durumuna bağımlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki-kare analizi sonucunda değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (x^2=53,283; p<0,05). Çoğunlukta olan bekâr çalışanlara bakıldığında katılımcıların %19,5' i resepsiyonist olarak istihdam edildiği görülmektedir.

Tablo 30. Çalışanların Eğitim Düzeylerine Göre Görevlerin/Pozisyonların Ki-Kare Analizi

Göreviniz/ Pozisyonunuz	Çalışanların Eğitim Düzeyi										Toplam
	İlköğretim		Lise		Önlisans		Lisans		Yüksek Lisans/ Doktora		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Garson	4	8,0	11	9,1	12	16,9	7	16,7	0	0	34
Görevli	16	32,0	30	24,8	7	9,9	0	0	0	0	53
İnsan Kaynakları ve Halkla İlişkiler	0	0	0	0	2	2,8	2	4,8	0	0	4
Kat Görevlisi	16	32,0	21	17,4	12	16,9	12	28,6	1	25,0	62
Mutfak-Kafe	3	6,0	13	10,7	4	5,6	4	9,5	0	0	24
Müdür-Genel Müdür	0	0	5	4,1	5	7,0	4	9,5	2	50,0	16
Önbüro-Muhasebe	0	0	6	5,0	5	7,0	6	14,3	0	0	17
Resepsiyon	1	2,0	17	14,0	14	19,7	3	7,1	1	25,0	36
Vale	4	8,0	15	12,4	6	8,5	0	0	0	0	25
Yönetici	6	12,0	3	2,5	4	5,6	4	9,5	0	0	17
Toplam	50	100,0	121	100,0	71	100,0	42	100,0	4	100,0	288

ki kare:86,750 sd:36 p:0,000

Tablo 29'a bakıldığında araştırmaya katılan otel çalışanlarının görev pozisyonlarının eğitim düzeyine bağımlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki-kare analizi sonucunda değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (x^2=86,750; p<0,05). Çoğunlukta olan lise eğitim düzeyi çalışanlara bakıldığında katılımcıların %24,8' i görevli olarak çalıştığı görülmektedir.

Tablo 31. Çalışanların Gelir Düzeylerine Göre Görevlerin/Pozisyonların Ki-Kare Analizi

Göreviniz /Pozisyonunuz	Çalışanların Gelir Düzeyi								Toplam
	0-2020		2021-3000		3001-4000		4001 ve üzeri		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Garson	28	17,4	5	6,2	0	0	0	0	33
Görevli	40	24,8	7	8,6	2	9,5	2	13,3	51
İnsan Kaynakları ve Halkla İlişkiler	0	0	3	3,7	0	0	0	0	3
Kat Görevlisi	21	13,0	26	32,1	9	42,9	5	33,3	61
Mutfak-Kafe	15	9,3	7	8,6	1	4,8	1	6,7	24
Müdür-Genel Müdür	0	0	2	2,5	6	28,6	7	46,7	15
Ön Büro-Muhasebe	2	1,2	11	13,6	3	14,3	0	0	16
Resepsiyon	28	17,4	8	9,9	0	0	0	0	36
Vale	21	13,0	4	4,9	0	0	0	0	25
Yönetici	6	3,7	8	9,9	0	0	0	0	14
Toplam	161	100,0	81	100,0	21	100,0	15	100,0	278

ki kare:159,643 sd:27 p:0,000

Tablo 30 incelendiğinde araştırmaya katılan otel çalışanlarının görev pozisyonlarına bakıldığında gelir düzeyine bağımlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki-kare analizi sonucunda değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (x^2=159,643; p<0,05). Çoğunlukta olan 0-2020 TL gelire sahip olan çalışanlara bakıldığında katılımcıların %24,8' i görevli olarak görev yaptığı görülmektedir.

Tablo 32. Çalışanların Yaş Dağılımlarına Göre Çalıştıkları Oteldeki Yatak Sayılarına Bağlı Olarak Yapılan Ki-Kare Analizi

Oteldeki Yatak Sayısı	Çalışanların Yaş Dağılımı										Toplam
	16-24		25-34		35-44		45-54		55 ve Üzeri		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
1-20	0	0	0	0	1	1,4	1	3,1	0	0	2
21-70	20	26,0	33	37,5	27	38,6	8	25,0	2	40,0	90
71-120	37	48,1	34	38,6	26	37,1	13	40,6	2	40,0	112
121-170	9	11,7	9	10,2	7	10,0	2	6,3	1	20,0	28
171 ve Üzeri	11	14,3	12	13,6	9	12,9	8	25,0	0	0	40
Toplam	77	100,0	88	100,0	70	100,0	32	100,0	5	100,0	272

ki kare:12,931 sd:16 p:0,678

Tablo 31'e göre araştırmaya katılan otel çalışanlarının vermiş oldukları cevaplara bakıldığında oteldeki yatak sayısına göre çalışanların yaş dağılımları arasında bağımlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki-kare analizi sonucunda değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (x^2=12,931; p>0,05).

Tablo 33. Çalışanların Cinsiyet Dağılımlarına Göre Çalıştıkları Oteldeki Yatak Sayılarına Bağlı Olarak Yapılan Ki-Kare Analizi

Oteldeki Yatak Sayısı	Çalışanların Cinsiyet Dağılımı				Toplam
	Kadın		Erkek		
	Sayı	%	Sayı	%	
1-20	1	0,9	1	0,6	2
21-70	33	30,6	56	33,3	89
71-120	55	50,9	60	35,7	115
121-170	8	7,4	20	11,9	28
171 ve üzeri	11	10,2	31	18,5	42
Toplam	108	100,0	168	100,0	276

ki kare:8,171 sd:4 p:0,086

Tablo 32 incelendiğinde araştırmaya katılan otel çalışanlarının vermiş oldukları cevaplara bakıldığında oteldeki yatak sayısına göre çalışanların cinsiyet dağılımları arasında bağımlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki-kare analizi sonucunda değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (x^2=8,171; p>0,05).

Tablo 34. Çalışanların Medeni Durumuna Göre Çalıştıkları Oteldeki Yatak Sayılarına Bağlı Olarak Yapılan Ki-Kare Analizi

Oteldeki Yatak Sayısı	Çalışanların Medeni Durumu				Toplam
	Evli		Bekar		
	Sayı	%	Sayı	%	
1-20	1	0,8	0	0	1
21-70	47	35,9	42	29,6	89
71-120	50	38,2	63	44,4	113
121-170	14	10,7	14	9,9	28
171 ve Üzeri	19	14,5	23	16,2	42
Toplam	131	100,0	142	100,0	273

ki kare:2,719 sd:4 p:0,606

Tablo 33'e göre araştırmaya katılan otel çalışanlarının vermiş oldukları cevaplara bakıldığında oteldeki yatak sayısına göre çalışanların medeni durumları arasında bağımlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki-kare analizi sonucunda değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (x^2=2,719; p>0,05).

Tablo 35. Çalışanların Eğitim Düzeylerine Göre Çalıştıkları Oteldeki Yatak Sayıları Arasında Yapılan Ki-Kare Analizi

Oteldeki Yatak Sayısı	Çalışanların Eğitim Düzeyi										Toplam
	İlköğretim		Lise		Önlisans		Lisans		Yüksek Lisans /Doktora		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
1-20	1	2,1	1	0,9	0	0	0	0	0	0	2
21-70	11	23,4	41	36,0	22	32,4	14	35,9	1	25,0	89
71-120	20	42,6	47	41,2	28	41,2	18	46,2	1	25,0	114
121-170	6	12,8	11	9,6	6	8,8	1	2,6	1	25,0	25
171 ve Üzeri	9	19,1	14	12,3	12	17,6	6	15,4	1	25,0	42
Toplam	47	100,0	114	100,0	68	100,0	39	100,0	4	100,0	272

ki kare:9,610 sd:16 p:0,886

Tablo 34'e göre araştırmaya katılan otel çalışanlarının vermiş oldukları cevaplara bakıldığında oteldeki yatak sayısına göre çalışanların eğitim düzeyleri arasında bağımlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki-kare analizi sonucunda değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (x^2=9,610; p>0,05).

Tablo 36. Çalışanların Gelir Güzeylerine Göre Çalıştıkları Oteldeki Yatak Sayıları Arasında Yapılan Ki-Kare Analizi

Oteldeki Yatak Sayısı	Çalışanların Gelir Düzeyi								Toplam
	0-2020		2021-3000		3001-4000		4001 ve Üzeri		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
1-20	1	0,6	1	1,4	0	0	0	0	2
21-70	56	35,7	19	26,8	9	45,0	3	23,1	87
71-120	65	41,4	32	45,1	6	30,0	6	46,2	109
121-170	14	8,9	7	9,9	2	10,0	1	7,7	24
171 ve Üzeri	21	13,4	12	16,9	3	15,0	3	23,1	39
Toplam	157	100,0	71	100,0	20	100,0	13	100,0	261

ki kare:5,096 sd:12 p:0,955

Tablo 35 incelendiğinde araştırmaya katılan otel çalışanlarının vermiş oldukları cevaplara bakıldığında oteldeki yatak sayısına göre çalışanların gelir düzeyleri arasında bağımlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki-kare analizi sonucunda değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (x^2=5,096; p>0,05).

Tablo 37. Çalışanların Yaş Dağılımlarına Göre Çalıştıkları Otelin İşletme Türü Arasında Yapılan Ki-Kare Analizi

Otelin İşletme Türü	Çalışanların Yaş Dağılımı										Toplam
	16-24		25-34		35-44		45-54		55 ve Üzeri		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Turizm İşletme Belgeli	54	70,1	61	70,1	52	72,2	21	58,3	1	25,0	189
Turizm Yatırım Belgeli	13	16,9	9	10,3	8	11,1	3	8,3	0	0	33
Belediye İşletme Belgeli	10	13,0	17	19,5	12	16,7	12	33,3	3	75,0	54
Toplam	77	100,0	87	100,0	72	100,0	36	100,0	4	100,0	276

ki kare:16,309 sd:8 p:0,038

Tablo 36 incelendiğinde araştırmaya katılan otel çalışanlarının vermiş oldukları cevaplara bakıldığında otel işletme türü göre çalışanların yaş dağılımları arasında bağımlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki-kare analizi sonucunda değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (x^2=16,309; p<0,05). Çoğunlukta olan 25-34 yaş grubunda olan çalışanlara bakıldığında katılımcıların %70,1' i turizm işletme belgeli otelde çalıştığı görülmektedir.

Tablo 38. Çalışanların Cinsiyet Dağılımlarına Göre Çalıştıkları Otelin İşletme Türü Arasında Yapılan Ki-Kare Analizi

Otelin İşletme Türü	Çalışanların Cinsiyet Dağılımı				Toplam
	Kadın		Erkek		
	Sayı	%	Sayı	%	
Turizm İşletme Belgeli	74	68,5	119	69,2	193
Turizm Yatırım Belgeli	14	13,0	19	11,0	33
Belediye İşletme Belgeli	20	18,5	34	19,8	54
Toplam	108	100,0	172	100,0	280

ki kare:0,265 sd:2 p:0,876

Tablo 37'de araştırmaya katılan otel çalışanlarının vermiş oldukları cevaplara bakıldığında otel işletme türüne göre çalışanların cinsiyet dağılımları arasında bağımlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki-kare analizi sonucunda değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmadığı görülmektedir (x^2=0,265; p>0,05).

Tablo 39. Çalışanların Medeni Durumuna Göre Çalıştıkları Otelin İşletme Türü Arasında Yapılan Ki-Kare Analizi

Otelin İşletme Türü	Çalışanların Medeni Durumu				Toplam
	Evli		Bekâr		
	Sayı	%	Sayı	%	
Turizm İşletme Belgeli	85	62,5	106	74,6	191
Turizm Yatırım Belgeli	15	11,0	18	12,7	33
Belediye İşletme Belgeli	36	26,5	18	12,7	54
Toplam	136	100,0	142	100,0	278

ki kare:8,456 sd:2 p:0,015

Tablo 38'de araştırmaya katılan otel çalışanlarının vermiş oldukları cevaplara bakıldığında otel işletme türü göre çalışanların medeni durumları arasında bağımlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki-kare analizi sonucunda değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir (x^2=8,456; p<0,05). Çoğunlukta olan bekâr çalışanlara bakıldığında katılımcıların %74,6' sı turizm işletme belgeli otelde görev yaptığı görülmektedir.

Tablo 40. Çalışanların Eğitim Düzeyine Göre Çalıştıkları Otelin İşletme Türü Arasında Yapılan Ki-Kare Analizi

Otelin İşletme Türü	Çalışanların Eğitim Düzeyi										Toplam
	İlköğretim		Lise		Önlisans		Lisans		Yüksek Lisans /Doktora		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Turizm İşletme Belgeli	26	56,5	83	70,3	47	71,2	33	80,5	1	25,0	190
Turizm Yatırım Belgeli	8	17,4	12	10,2	7	10,6	4	9,8	1	25,0	32
Belediye İşletme Belgeli	12	26,1	23	19,5	12	18,2	4	9,8	2	50,0	53
Toplam	46	100,0	118	100,0	66	100,0	41	100,0	4	100,0	275

ki kare:10,382 sd:8 p:0,239

Tablo 39'da araştırmaya katılan otel çalışanlarının vermiş oldukları cevaplara bakıldığında otel işletme türüne göre çalışanların eğitim düzeyleri arasında bağımlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki-kare analizi sonucunda değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (x^2=10,382; p>0,05).

Tablo 41. Çalışanların Gelir Düzeylerine Göre Çalıştıkları Otelin İşletme Türü Arasında Yapılan Ki-Kare Analizi

Otelin İşletme Türü	Çalışanların Gelir Düzeyi								Toplam
	0-2020		2021-3000		3001-4000		4001 ve Üzeri		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Turizm İşletme Belgeli	106	68,8	58	74,4	12	60,0	8	57,2	184
Turizm Yatırım Belgeli	18	11,7	5	6,4	4	20,0	1	7,1	28
Belediye İşletme Belgeli	30	19,5	15	19,2	4	20,0	5	35,7	54
Toplam	154	100,0	78	100,0	20	100,0	14	100,0	266

ki kare:5,887 sd:6 p:0,436

Tablo 40'a göre araştırmaya katılan otel çalışanlarının vermiş oldukları cevaplara bakıldığında otel işletme türüne göre çalışanların gelir düzeyleri arasında bağımlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ki-kare analizi sonucunda değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (x^2=5,887; p>0,05).

3.6.3. Ankete Katılan Çalışanların Değerlendirmelerinin Görev/Pozisyon İtibariyle Farklılıkları (Tek Yönlü ANOVA Analizi)

Çalışanların görev/pozisyonlarına göre verdikleri yanıtlar arasında anlamsal farklılık olup olmadığını belirlemek adına Tek Yönlü ANOVA Analizi uygulanmış ve anlamlı bulunan ifadelere yer verilmiştir. Araştırmaya katılan konaklama işletmesi çalışanlarının ankette sorulan sorulara vermiş oldukları cevaplar tabloda yer almaktadır.

Tablo 42. Çalışanların Görev/Pozisyonlarına Göre Uygulanan Tek Yönlü ANOVA Analizi

	Görev/ Pozisyon	**N**	**X^2**	**Ss**	**F**	**P**
Dünya turizm hareketlerindeki değişimler(alternatif turizm hareketlerindeki artış) yöre turizmini olumlu yönde etkiler.	Garson	34	4,09	0,83	2,256	**0,019**
	Görevli	53	3,74	1,15		
	İnsan Kaynakları ve Halkla İlişkiler	4	4,25	0,96		
	Kat Görevlisi	68	3,44	1,23		
	Mutfak-Kafe	26	3,96	0,87		
	Müdür-Genel Müdür	16	3,50	1,37		
	ÖnBüro-Muhasebe	18	3,78	1,31		
	Resepsiyon	36	3,92	0,97		
	Vale	26	4,19	1,02		
	Yönetici	17	3,18	1,29		
Koruma altına alınan doğal ve tarihi değerler (sit alanlar, Dünya Miras Listesine dâhil eserler vb.) yöre turizmini olumlu etkileyebilir.	**Görev/ Pozisyon**	**N**	**X^2**	**Ss**	**F**	**P**
	Garson	34	4,32	0,68	2,176	**0,024**
	Görevli	52	4,08	1,06		
	İnsan Kaynakları ve Halkla İlişkiler	4	4,25	0,95		
	Kat Görevlisi	67	3,88	1,18		
	Mutfak-Kafe	26	3,88	1,07		
	Müdür-Genel Müdür	16	4,25	1,06		
	ÖnBüro-Muhasebe	18	3,78	1,30		
	Resepsiyon	36	4,17	0,73		
	Vale	26	4,35	0,84		
	Yönetici	17	3,24	1,34		
Ulusal turizme yönelik artan talep yöre turizmini olumlu yönde etkiler.	**Görev/ Pozisyon**	**N**	**X^2**	**Ss**	**F**	**P**
	Garson	34	4,03	0,93	1,971	**0,043**
	Görevli	51	3,84	1,04		
	İnsan Kaynakları ve Halkla İlişkiler	4	4,00	0,81		
	Kat Görevlisi	68	3,82	1,13		
	Mutfak-Kafe	26	4,08	0,79		
	Müdür-Genel Müdür	16	3,69	1,25		
	ÖnBüro-Muhasebe	18	3,72	1,17		
	Resepsiyon	35	4,20	0,71		
	Vale	26	4,42	0,75		
	Yönetici	17	3,35	1,32		

Sivas'ta turizmin gelişmesi yeni istihdam olanakları yaratır.	**Görev/ Pozisyon**	**N**	**X^2**	**Ss**	**F**	**P**
	Garson	34	4,38	0,65	2,392	**0,013**
	Görevli	53	4,00	0,92		
	İnsan Kaynakları ve Halkla İlişkiler	4	4,25	0,95		
	Kat Görevlisi	68	3,81	1,24		
	Mutfak-Kafe	26	4,00	1,09		
	Müdür-Genel Müdür	16	3,94	1,12		
	ÖnBüro-Muhasebe	18	4,06	1,30		
	Resepsiyon	35	4,11	0,90		
	Vale	26	4,35	0,89		
	Yönetici	17	3,12	1,53		
Sivas'ta alternatif turizm çeşidi fazladır.	**Görev/ Pozisyon**	**N**	**X^2**	**Ss**	**F**	**P**
	Garson	34	2,65	1,41	3,054	**0,002**
	Görevli	53	3,21	1,29		
	İnsan Kaynakları ve Halkla İlişkiler	4	4,25	,95		
	Kat Görevlisi	67	3,16	1,27		
	Mutfak-Kafe	26	3,96	1,11		
	Müdür-Genel Müdür	16	3,06	1,34		
	ÖnBüro-Muhasebe	18	3,50	1,33		
	Resepsiyon	36	3,42	1,25		
	Vale	26	3,50	1,30		
	Yönetici	17	2,47	1,06		
Sivas'ta havaalanının bulunması turizmin gelişimine olumlu etki eder.	**Görev/ Pozisyon**	**N**	**X^2**	**Ss**	**F**	**P**
	Garson	34	4,03	1,02	1,984	**0,041**
	Görevli	51	3,80	1,16		
	İnsan Kaynakları ve Halkla İlişkiler	4	5,00	0,00		
	Kat Görevlisi	68	3,84	1,16		
	Mutfak-Kafe	25	3,76	1,20		
	Müdür-Genel Müdür	16	4,13	1,02		
	ÖnBüro-Muhasebe	18	3,83	1,15		
	Resepsiyon	34	4,15	0,95		
	Vale	26	4,35	0,89		
	Yönetici	17	3,24	1,43		
Sürdürülebilir turizm geliştirme stratejilerinin uygulanmaması Sivas	**Görev/ Pozisyon**	**N**	**X^2**	**Ss**	**F**	**P**
	Garson	34	4,15	0,92	1,986	**0,041**
	Görevli	51	3,53	1,12		

için bir tehdit unsurudur.	İnsan Kaynakları ve Halkla İlişkiler	4	4,00	1,15		
	Kat Görevlisi	67	3,57	1,20		
	Mutfak-Kafe	25	4,08	0,99		
	Müdür-Genel Müdür	15	3,93	1,03		
	ÖnBüro-Muhasebe	18	4,00	0,97		
	Resepsiyon	35	4,17	0,74		
	Vale	25	3,80	1,11		
	Yönetici	17	3,65	0,93		
Sivas'ın turizm bilinci, şehirde turizmin gelişimi için yeterli ve uygundur.	**Görev/ Pozisyon**	**N**	**X^2**	**Ss**	**F**	**P**
	Garson	34	2,76	1,32	3,036	**0,002**
	Görevli	50	3,40	1,22		
	İnsan Kaynakları ve Halkla İlişkiler	4	3,50	1,00		
	Kat Görevlisi	67	3,49	1,21		
	Mutfak-Kafe	26	3,50	1,36		
	Müdür-Genel Müdür	16	2,44	0,96		
	ÖnBüro-Muhasebe	18	3,06	1,21		
	Resepsiyon	35	3,40	1,28		
	Vale	25	3,16	1,59		
	Yönetici	17	2,24	1,03		
Sivas'a özgü geleneksel el sanatlarının var olması turizmi olumlu yönde etkiler.	**Görev/ Pozisyon**	**N**	**X^2**	**Ss**	**F**	**P**
	Garson	34	3,85	1,04	2,297	**0,017**
	Görevli	53	3,91	0,92		
	İnsan Kaynakları ve Halkla İlişkiler	4	4,25	0,95		
	Kat Görevlisi	67	3,79	1,05		
	Mutfak-Kafe	26	4,00	1,05		
	Müdür-Genel Müdür	16	3,31	1,19		
	ÖnBüro-Muhasebe	18	3,89	1,07		
	Resepsiyon	35	4,11	0,83		
	Vale	25	4,28	0,73		
	Yönetici	17	3,18	1,28		
Sivas'ta turizme yönelik pazarlama ve tanıtma faaliyetlerinin yetersizdir.	**Görev/ Pozisyon**	**N**	**X^2**	**Ss**	**F**	**P**
	Garson	34	4,47	0,78	2,122	**0,028**
	Görevli	53	3,74	1,24		
	İnsan Kaynakları ve Halkla İlişkiler	4	3,75	1,50		
	Kat Görevlisi	67	3,58	1,25		

	Mutfak-Kafe	26	3,81	1,13		
	Müdür-Genel Müdür	16	4,19	1,10		
	ÖnBüro-Muhasebe	18	4,06	1,05		
	Resepsiyon	35	4,14	0,87		
	Vale	24	3,88	1,19		
	Yönetici	16	3,69	1,07		
Sivas'taki konaklama tesislerinin fiziksel yapısı ve özellikleri (otopark, engelli girişi, asansör vb.) turistleri ağırlamak için yeterlidir.	**Görev/ Pozisyon**	**N**	**X^2**	**Ss**	**F**	**P**
	Garson	33	2,82	1,44	2,376	**0,013**
	Görevli	53	3,04	1,28		
	İnsan Kaynakları ve Halkla İlişkiler	4	3,50	0,57		
	Kat Görevlisi	67	3,58	1,14		
	Mutfak-Kafe	25	3,64	1,35		
	Müdür-Genel Müdür	16	3,00	1,31		
	ÖnBüro-Muhasebe	17	3,59	1,06		
	Resepsiyon	36	3,75	1,15		
	Vale	25	3,60	1,04		
	Yönetici	16	3,06	1,12		

Vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda dünya turizm hareketlerindeki değişimler(alternatif turizm hareketlerindeki artış), koruma altına alınan doğal ve tarihi değerlerin turizme olumlu katkısı, ulusal turizme yönelik artan talep, turizmin gelişmesinin Sivas'ta yeni istihdam olanakları oluşturması, Sivas'ta alternatif turizm çeşidinin fazla olması, mevcut havaalanının turizme olumlu katkı sağlaması, sürdürülebilir turizm geliştirme stratejilerinin uygulanmaması, turizm bilinci, geleneksel el sanatlarının var olması, pazarlama ve tanıtım faaliyetlerinin yetersiz olması ve konaklama işletmelerinin fiziksel yapısı ile ilgili ifadeler ile görev/pozisyon değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamsal ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$).

Otel çalışanlarının ağırlıklı olarak kat görevlisi olduğu görülmektedir. Tablo 41 incelendiğinde ise insan kaynakları personeli, vale, resepsiyon görevlisi ve garson en yüksek ortalamaya sahip görevler/pozisyonlar olduğu görülmektedir.

3.6.4. Ankete Katılan Çalışanların Değerlendirmelerinin İşletme Türü İtibariyle Farklılıkları (Tek Yönlü ANOVA Analizi)

Çalışanların işletme türüne göre verdikleri yanıtlar arasında anlamsal farklılık olup olmadığını belirlemek adına Tek Yönlü ANOVA Analizi uygulanmış ve anlamlı bulunan ifadelere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 43. İşletme Türüne Göre Uygulanan Tek Yönlü ANOVA Analizi

Turizm Bakanlığı'nın turizmi 12 aya yayma ve alternatif turizmi geliştirme politikaları yöre turizmini olumlu etkileyebilir.	**İşletme Türü**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	Turizm İşletme Belgeli	194	3,83	1,15	8,283	**0,000**
	Turizm Yatırım Belgeli	33	2,91	1,33		
	Belediye İşletme Belgeli	55	3,75	1,29		
Koruma altına alınan doğal ve tarihi değerler (sit alanlar, Dünya Miras Listesine dâhil eserler vb.) yöre turizmini olumlu etkileyebilir.	**İşletme Türü**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	Turizm İşletme Belgeli	194	4,08	1,06	5,509	**0,005**
	Turizm Yatırım Belgeli	33	3,45	0,97		
	Belediye İşletme Belgeli	54	4,15	1,07		
Sivas'ta turizmin gelişmesi yeni istihdam olanakları yaratır.	**İşletme Türü**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	Turizm İşletme Belgeli	193	4,06	1,08	3,458	**0,033**
	Turizm Yatırım Belgeli	33	3,58	0,93		
	Belediye İşletme Belgeli	55	4,16	1,10		
Gelecekte doğal kaynaklar ve doğal çevrenin tahrip olma riski vardır.	**İşletme Türü**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	Turizm İşletme Belgeli	191	3,94	1,04	12,136	**0,000**
	Turizm Yatırım belgeli	32	2,94	1,07		
	belediye işletme belgeli	52	3,87	1,15		
Sivas'ta turizmin gelişmesi diğer sektörlerin gelişimini de olumlu etkiler.	**İşletme Türü**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	Turizm İşletme Belgeli	190	4,12	0,98	4,396	**0,013**
	Turizm Yatırım Belgeli	33	3,58	1,14		
	Belediye İşletme Belgeli	52	3,81	1,37		
UNESCO tarafından ''Divriği Ulu Cami ve Darüşşifası''nın Dünya Kültür Mirası Listesi'ne alınmış olması Sivas turizminin gelişimine olumlu katkı sağlar.	**İşletme Türü**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	Turizm İşletme Belgeli	192	4,06	1,04	4,131	**0,017**
	Turizm Yatırım Belgeli	33	3,48	1,27		
	Belediye İşletme Belgeli	55	4,09	1,17		
Sivas'ın çeşitli alternatif turizm türlerine uygun doğal kaynakları ve çevre yapısı yöre turizminin gelişimini olumlu yönde etkiler.	**İşletme Türü**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	Turizm İşletme Belgeli	189	3,87	1,15	3,373	**0,036**
	Turizm Yatırım Belgeli	33	3,36	1,05		
	Belediye İşletme Belgeli	55	3,95	0,97		
Sivas'ta bulunan tarihi varlıklar (Kale, cami, medrese, han, konaklar vb.) turizmi olumlu yönde etkiler.	**İşletme Türü**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	Turizm İşletme Belgeli	190	4,09	0,97	5,835	**0,003**
	Turizm Yatırım Belgeli	33	3,45	0,90		
	Belediye İşletme Belgeli	54	3,93	1,16		
Turizme adapte olabilecek genç ve dinamik bir nüfusun varlığı Sivas turizmini olumlu yönde etkiler.	**İşletme Türü**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	Turizm İşletme Belgeli	190	4,08	0,96	5,912	**0,003**
	Turizm Yatırım Belgeli	33	3,45	0,97		
	Belediye İşletme Belgeli	55	3,85	1,11		
Coğrafi özelliklere bağlı olarak yapılan doğa	**İşletme Türü**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	Turizm İşletme Belgeli	190	4,01	1,02	3,547	**0,030**

turizm türlerine (trekking, kış turizmi, dağcılık, kuş gözlemciliği vb.) uygunluğu turizmin gelişimini olumlu yönde etkiler.	Turizm Yatırım Belgeli	33	3,55	0,71		
	Belediye İşletme Belgeli	55	4,05	0,87		
Çifte Minareli Medrese ve Şifahiye Medresesi önemli bir turistik çekim merkezidir.	**İşletme Türü**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	Turizm İşletme Belgeli	190	4,06	1,02	4,587	**0,011**
	Turizm Yatırım Belgeli	33	3,58	0,83		
	Belediye İşletme Belgeli	55	3,73	1,16		
Zara Tödürge Gölü ve Gürün Gökpınar Gölü önemli bir çekim merkezidir.	**İşletme Türü**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	Turizm İşletme Belgeli	189	4,08	0,98	3,790	**0,024**
	Turizm Yatırım Belgeli	33	3,67	1,02		
	Belediye İşletme Belgeli	53	3,77	1,05		
Sivas'a özgü geleneksel el sanatlarının var olması turizmi olumlu yönde etkiler.	**İşletme Türü**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	Turizm İşletme Belgeli	191	3,98	0,97	3,652	**0,027**
	Turizm Yatırım Belgeli	33	3,55	0,97		
	Belediye İşletme Belgeli	55	3,69	1,16		
Sivas'a gelen turistlerin yaptığı alış verişler şehir esnafını olumlu etkiler.	**İşletme Türü**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	Turizm İşletme Belgeli	191	4,13	1,00	5,108	**0,007**
	Turizm Yatırım Belgeli	32	3,53	0,84		
	Belediye İşletme Belgeli	55	4,15	1,06		
Sivas'taki konaklama işletmelerinin hizmet kalitesi yeterlidir.	**İşletme Türü**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	Turizm İşletme Belgeli	188	3,51	1,11	3,601	**0,029**
	Turizm Yatırım Belgeli	32	2,94	1,13		
	Belediye İşletme Belgeli	52	3,31	1,29		
Turistik destinasyonlardaki temizlik ve hijyen Sivas'ta turizmin gelişmesinde olumlu yönde etki eder.	**İşletme Türü**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	Turizm İşletme Belgeli	190	3,89	1,01	3,649	**0,027**
	Turizm Yatırım Belgeli	32	3,38	1,07		
	Belediye İşletme Belgeli	52	3,94	1,14		
Sivas'ın sahip olduğu milli değer ve önem turizmin gelişimine olumlu katkı sağlar.	**İşletme Türü**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	Turizm İşletme Belgeli	191	3,95	0,97	5,201	**0,006**
	Turizm yatırım belgeli	31	3,35	0,95		
	Belediye İşletme Belgeli	50	3,70	1,12		
Yüksek Hızlı Tren Projesi'nin tamamlanması ve aktif olarak ulaşımda kullanılması Sivas'ta turizmin gelişmesine olumlu katkı sağlar.	**İşletme Türü**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	Turizm İşletme Belgeli	191	4,12	0,97	13,257	**0,000**
	Turizm Yatırım Belgeli	31	3,06	1,23		
	Belediye İşletme Belgeli	54	4,04	1,21		
Tur operatörlerinin Sivas'ı tur güzergâhlarına eklemeleri Sivas'ta turizmin gelişimine	**İşletme Türü**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	Turizm İşletme Belgeli	187	3,99	1,00	6,911	**0,001**
	Turizm Yatırım Belgeli	31	3,32	0,97		
	Belediye İşletme Belgeli	53	4,15	1,13		

olumlu katkı sağlar.						
Yaşayan kültürel değerlerin sergilendiği Etnografya müzesi ve arkeolojik eserlerin sergilendiği arkeoloji müzesi Sivas'ta turizmin gelişimini olumlu yönde etkiler.	**İşletme Türü**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	Turizm İşletme Belgeli	191	4,01	1,05	7,920	**0,000**
	Turizm Yatırım Belgeli	31	3,19	1,10		
	Belediye İşletme Belgeli	54	4,00	1,13		
Sivas'ta bulunan termal merkezler (sıcak-soğuk çermik, balıklı kaplıca) turizmin gelişmesine olumlu katkı sağlar.	**İşletme Türü**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	Turizm İşletme Belgeli	189	4,08	1,05	4,348	**0,014**
	Turizm Yatırım Belgeli	31	3,48	0,92		
	Belediye İşletme Belgeli	53	3,96	1,12		
Sivas'ta eğlence mekânları yetersizdir.	**İşletme Türü**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	Turizm İşletme Belgeli	188	4,04	1,14	10,778	**0,000**
	Turizm Yatırım Belgeli	31	3,32	1,07		
	Belediye İşletme Belgeli	53	3,36	1,19		
Konaklama işletmelerinin temizlik ve hijyen düzeyi yeterlidir.	**İşletme Türü**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	Turizm İşletme Belgeli	190	3,69	1,07	5,937	**0,003**
	Turizm Yatırım Belgeli	31	3,26	0,96		
	Belediye İşletme Belgeli	54	3,15	1,35		
Yıldız Dağı Kış Sporları Merkezi Sivas'ta turizmin gelişmesine katkı sağlar.	**İşletme Türü**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	Turizm İşletme Belgeli	191	4,06	1,00	4,327	**0,014**
	Turizm Yatırım Belgeli	31	3,45	1,09		
	Belediye İşletme Belgeli	54	3,98	1,25		

Tablo 42 incelendiğinde, Turizm Bakanlığı'nın turizmi 12 aya yayma ve alternatif turizmi geliştirme politikaları, doğal kaynakların ve doğal çevrenin gelecekte yok olma riski, Sivas'ta turizmin gelişmesinin farklı sektörlerin gelişimini de olumlu etkileyebileceği, Sivas'ta bulunan tarihi varlıkların turizme katkısı, turizmde adapte olabilecek genç ve dinamik bir nüfusun varlığı, çifte minareli medrese ve Şifahiye Medresesi, Zara Tödürge Gölü ve Gürün Gökpınar Gölü'nün varlığı, Sivas'a özgü geleneksel el sanatlarının varlığı, Sivas'taki konaklama işletmelerinin hizmet kalitesi, Sivas'ın sahip olduğu milli değer, YHT Projesinin tamamlanarak aktif ulaşımda kullanılması, Sivas'ta etnografya ve arkeoloji müzelerinin varlığı, Sivas'ta termal merkezlerin varlığı, eğlence mekânlarının azlığı, konaklama işletmelerinin temizlik ve hijyen düzeyi, Yıldız Dağı Kış Sporları Merkezi'nin varlığı, koruma altında alınan doğal ve tarihi değerler, turizmin gelişmesi ile birlikte istihdam olanaklarının gelişmesi,

Divriği Ulu Cami ve Darüşşifası'nın UNESCO tarafından Dünya Mirası Listesi'ne dahil edilmesinin turizme olan katkısı, Sivas'ın alternatif turizm türlerine uygun doğal kaynakları ve çevre yapısının turizme katkısı, Sivas'ın coğrafi özelliklere bağlı olarak değişen alternatif turizm türlerine uygunluğu, Sivas'a gelen turistlerin yaptıkları alışverişlerin Sivas esnafına etkisi, turistik destinasyonlardaki temizlik ve hijyen, Tur operatörlerinin Sivas'ı tur güzergahlarına eklemeleri ile ilgili ifadeler ile işletme türü değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamsal ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$). Ortalamalara bakıldığında ise Turizm işletme Belgeli ve Belediye İşletme Belgeli otellerin en yüksek ortalamalara sahip oldukları görülmektedir.

3.6.5. Ankete Katılan Çalışanların Değerlendirmelerinin İşletmelerin Yatak Sayısı İtibariyle Farklılıkları (Tek Yönlü ANOVA Analizi)

Çalışanların işletme yatak sayılarına göre verdikleri yanıtlar arasında anlamsal farklılık olup olmadığını belirlemek adına Tek Yönlü ANOVA Analizi uygulanmıştır. İstatistiksel olarak anlamsal ilişki bulunan ifadeler Tablo 42'de verilmiştir.

Tablo 44. İşletmelerin Yatak Sayılarına Göre Uygulanan Tek Yönlü ANOVA Analizi

Turizm Bakanlığı'nın turizmi 12 aya yayma ve alternatif turizmi geliştirme politikaları yöre turizmini olumlu etkileyebilir.	**Yatak Sayısı**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	1-20	2	2,50	2,12	2,613	**0,036**
	21-70	91	3,81	1,12		
	71-120	115	3,84	1,18		
	121-170	28	3,32	1,02		
	171 ve Üzeri	42	3,36	1,51		
Dünya turizm hareketlerindeki değişimler(alternatif turizm hareketlerindeki artış) yöre turizmini olumlu yönde etkiler.	**Yatak Sayısı**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	1-20	2	2,50	2,12	2,619	**0,035**
	21-70	91	3,81	1,12		
	71-120	115	3,94	1,06		
	121-170	28	3,39	0,99		
	171 ve Üzeri	42	3,55	1,19		
Koruma altına alınan doğal ve tarihi değerler (sit alanlar, Dünya Miras Listesine dâhil eserler vb.) yöre turizmini olumlu etkileyebilir.	**Yatak Sayısı**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	1-20	2	2,50	2,12	3,429	**0,009**
	21-70	91	4,21	1,00		
	71-120	114	4,11	0,98		
	121-170	28	3,68	0,81		
	171 ve Üzeri	42	3,79	1,22		
Ulusal turizme yönelik artan talep yöre turizmini olumlu yönde etkiler.	**Yatak Sayısı**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	1-20	2	2,50	2,12	3,177	**0,014**
	21-70	89	4,03	1,01		
	71-120	115	4,08	0,96		
	121-170	28	3,64	0,87		
	171 ve Üzeri	41	3,68	0,98		
Sivas'ta turizmin gelişmesi yeni istihdam olanakları yaratır.	**Yatak Sayısı**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	1-20	2	2,50	2,12	3,278	**0,012**
	21-70	90	4,14	0,95		
	71-120	115	4,15	1,02		
	121-170	28	3,79	1,06		
	171 ve Üzeri	42	3,69	1,13		
Sivas'ta turizmin gelişmesi bölgeye yönelik turizm yatırımlarının artmasını sağlar.	**Yatak Sayısı**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	1-20	2	2,50	2,12	2,744	**0,029**
	21-70	91	4,20	0,94		
	71-120	115	4,18	1,11		
	121-170	28	3,89	0,83		
	171 ve Üzeri	40	3,80	1,01		
Gelecekte doğal kaynaklar ve doğal çevrenin tahrip olma riski vardır.	**Yatak Sayısı**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	1-20	2	2,50	2,12	3,870	**0,004**
	21-70	89	3,91	1,10		
	71-120	112	3,96	1,09		
	121-170	27	3,44	0,89		

	171 ve Üzeri	41	3,37	1,15		
Turizm Sivas ve çevresinin sosyo-kültürel gelişimine katkı sağlar.	**Yatak Sayısı**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	1-20	2	2,50	2,12	3,040	**0,018**
	21-70	85	3,96	1,01		
	71-120	114	3,99	1,09		
	121-170	28	3,54	0,99		
	171 ve Üzeri	41	3,51	1,24		
UNESCO tarafından ''Divriği Ulu Cami ve Darüşşifası''nın Dünya Kültür Mirası Listesi'ne alınmış olması Sivas turizminin gelişimine olumlu katkı sağlar.	**Yatak Sayısı**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	1-20	2	2,50	2,12	3,040	**0,018**
	21-70	90	4,07	1,11		
	71-120	114	4,18	0,97		
	121-170	28	3,82	1,05		
	171 ve Üzeri	42	3,67	1,20		
Terörist faaliyetler Sivas turizmini olumsuz yönde etkiler.	**Yatak Sayısı**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	1-20	2	2,50	2,12	2,803	**0,026**
	21-70	88	3,98	1,24		
	71-120	112	3,79	1,22		
	121-170	28	3,39	1,16		
	171 ve Üzeri	42	3,38	1,24		
Sürdürülebilir turizm geliştirme stratejilerinin uygulanmaması Sivas için bir tehdit unsurudur.	**Yatak Sayısı**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	1-20	2	2,50	2,12	2,892	**0,023**
	21-70	89	3,94	0,97		
	71-120	111	3,99	1,04		
	121-170	28	3,50	0,83		
	171 ve Üzeri	41	3,63	1,11		
Sivas'ta bulunan tarihi varlıklar (Kale, cami, medrese, han, konaklar vb.) turizmi olumlu yönde etkiler.	**Yatak sayısı**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	1-20	2	2,50	2,12	4,778	**0,001**
	21-70	88	3,98	0,98		
	71-120	113	4,22	0,89		
	121-170	28	3,64	0,82		
	171 ve Üzeri	42	3,69	1,11		
Turizme adapte olabilecek genç ve dinamik bir nüfusun varlığı Sivas turizmini olumlu yönde etkiler.	**Yatak Sayısı**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	1-20	2	2,50	2,12	3,461	**0,009**
	21-70	90	3,93	0,88		
	71-120	112	4,14	1,03		
	121-170	28	3,86	0,93		
	171 ve Üzeri	42	3,62	1,01		
Coğrafi özelliklere bağlı olarak yapılan doğa turizm türlerine (trekking, kış turizmi, dağcılık, kuş	**Yatak Sayısı**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	1-20	2	2,50	2,12	3,254	**0,013**
	21-70	90	3,99	0,74		
	71-120	113	4,12	1,02		
	121-170	28	3,68	0,81		

gözlemciliği vb.) uygunluğu turizmin gelişimini olumlu yönde etkiler.	171 ve Üzeri	41	3,78	0,93		
Zara Tödürge Gölü ve Gürün Gökpınar Gölü önemli bir çekim merkezidir.	**Yatak Sayısı**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	1-20	2	2,50	2,12	3,259	**0,012**
	21-70	88	3,92	0,92		
	71-120	113	4,19	0,90		
	121-170	28	3,75	0,92		
	171 ve Üzeri	41	3,85	1,13		
Sivas mutfağına ait lezzetler turizme olumlu katkı sağlar.	**Yatak Sayısı**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	1-20	2	2,50	2,12	2,909	**0,022**
	21-70	87	3,79	1,05		
	71-120	113	4,14	0,99		
	121-170	28	3,79	0,73		
	171 ve Üzeri	41	3,95	0,86		
Sivas'a gelen turistlerin yaptığı alış verişler şehir esnafını olumlu etkiler.	**Yatak Sayısı**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	1-20	2	2,50	2,12	4,237	**0,002**
	21-70	91	4,11	0,96		
	71-120	113	4,25	0,95		
	121-170	28	3,64	0,91		
	171 ve Üzeri	40	3,90	0,81		
Sivas'ın turizm imajı zayıftır.	**Yatak Sayısı**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	1-20	2	2,50	2,12	4,855	**0,001**
	21-70	91	4,14	0,98		
	71-120	113	3,95	1,15		
	121-170	28	3,43	0,92		
	171 ve Üzeri	41	3,49	1,12		
Sivas ve çevresinde yer alan turistik yerlere ulaşım önemli bir problemdir.	**Yatak Sayısı**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	1-20	2	2,50	2,12	3,278	**0,012**
	21-70	90	3,69	1,18		
	71-120	113	3,65	1,30		
	121-170	28	3,21	1,39		
	171 ve Üzeri	40	2,98	1,23		
Sivas'ın sahip olduğu milli değer ve önem turizmin gelişimine olumlu katkı sağlar.	**Yatak Sayısı**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	1-20	2	2,50	2,12	2,951	**0,021**
	21-70	87	3,77	0,93		
	71-120	113	4,02	1,06		
	121-170	26	3,46	1,06		
	171 ve Üzeri	40	3,83	0,81		
Yüksek Hızlı Tren Projesi'nin tamamlanması ve aktif olarak ulaşımda	**Yatak Sayısı**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	1-20	2	2,50	2,12	3,998	**0,004**
	21-70	90	4,04	1,07		
	71-120	113	4,20	0,87		

kullanılması Sivas'ta turizmin gelişmesine olumlu katkı sağlar.	121-170	27	3,56	1,12		
	171 ve Üzeri	40	3,75	1,25		
Yaşayan kültürel değerlerin sergilendiği Etnografya müzesi ve arkeolojik eserlerin sergilendiği arkeoloji müzesi Sivas'ta turizmin gelişimini olumlu yönde etkiler.	**Yatak Sayısı**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	1-20	2	2,50	2,12	2,789	**0,027**
	21-70	90	3,91	1,04		
	71-120	113	4,11	1,01		
	121-170	27	3,56	1,01		
	171 ve Üzeri	40	3,78	1,16		
Sivas'ta bulunan termal merkezler (sıcak-soğuk çermik, balıklı kaplıca) turizmin gelişmesine olumlu katkı sağlar.	**Yatak Sayısı**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	1-20	2	2,50	2,12	3,142	**0,015**
	21-70	87	4,02	0,96		
	71-120	113	4,20	1,05		
	121-170	27	3,70	0,86		
	171 ve Üzeri	40	3,85	0,86		
Sivas'ta eğlence mekânları yetersizdir.	**Yatak Sayısı**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	1-20	2	2,50	2,12	3,047	**0,018**
	21-70	87	3,66	1,28		
	71-120	112	4,09	1,12		
	121-170	27	3,63	0,88		
	171 ve Üzeri	40	3,68	1,09		
Yıldız Dağı Kış Sporları Merkezi Sivas'ta turizmin gelişmesine katkı sağlar.	**Yatak Sayısı**	**N**	**X^2**	**SS**	**F**	**P**
	1-20	2	2,50	2,12	3,821	**0,005**
	21-70	90	3,92	1,06		
	71-120	113	4,22	0,98		
	121-170	27	3,56	1,01		
	171 ve Üzeri	40	3,93	1,02		

Tablo 43 incelendiğinde, Turizm Bakanlığı'nın turizmi 12 aya yayma ve alternatif turizmi geliştirme politikaları, dünya turizm hareketlerindeki(alternatif turizmdeki artış) değişimler, koruma altında alınan doğal ve tarihi değerler, ulusal turizme olan talep, turizmin gelişmesi ile birlikte istihdam olanaklarının gelişmesi, turizmin gelişmesinin bölgeye yönelik yatırımlara olumlu etkisi, doğal kaynakların ve doğal çevrenin gelecekte yok olma riski, turizmin Sivas'ın sosyo-kültürel gelişimine etkisi, Divriği Ulu Cami ve Darüşşifası'nın UNESCO tarafından Dünya Mirası Listesi'ne dahil edilmesinin turizme olan katkısı, terörist faaliyetlerin turizme etkisi, sürdürülebilir turizm stratejilerinin uygulanmaması, Sivas'ta bulunan tarihi varlıkların turizme katkısı, turizmde adapte olabilecek genç ve dinamik bir nüfusun varlığı, Sivas'ın alternatif

turizm türlerine uygun doğal kaynakları ve çevre yapısının turizme katkısı, Zara Tödürge Gölü ve Gürün Gökpınar Gölü'nün varlığı, Sivas mutfağı, gelen turistlerin yaptıkları alışverişlerin Sivas esnafına etkisi, Sivas'ın turizm imajı, ulaşım durumu, Sivas'ın sahip olduğu milli değer, YHT Projesinin tamamlanarak aktif ulaşımda kullanılması, Sivas'ta etnografya ve arkeoloji müzelerinin varlığı, Sivas'ta termal merkezlerin varlığı,eğlence mekânlarının azlığı, Yıldız Dağı Kış Sporları Merkezi'nin varlığı ile ilgili ifadeler ile işletmelerin yatak sayısı değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamsal ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$). Tablo 42 incelendiğinde ise 21-70 yataklı ve 71-140 yataklı işletmelerin en yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Turizm bir yöreye birçok yönden etki eden ekonomik bir faaliyettir. Özellikle endüstriyel açıdan az gelişmiş yöreler için turizm, ekonomik kalkınmanın etkili unsurlarından biri olarak kabul edilebilir. Ekonomik olarak turizm, doğal kaynaklara dayalı, özellikle insana gereksinim duyan bir hizmet endüstrisidir. Süreç içinde geçirdiği değişim ve gelişime bakarak değerlendirme yapıldığında turizmde kitle turizminden alternatif turizm türlerine doğru bir eğilim olduğunu görülmektedir. Turizme olan talepte yaşanan bu değişim yeni alternatif turizm türlerinin, yeni doğal kaynakların ve yeni yörelerin keşfini gerekli kılmıştır. Doğal, tarihi ve kültürel turizm faaliyetlerindeki artış Sivas'ın önemli turizm destinasyonlarından biri olma noktasında yolunu açmıştır.

İlban'ın ifade ettiği gibi dünya turizminde meydana gelen değişmeler, tüm ülkeleri yeni arayışlara ve faaliyetlere yönlendirmiştir. Turizm pazarlaması konusunda genel ve ülkesel tanıtım faaliyetlerinin yerine daha özel destinasyon ya da şehir temelli turizm pazarlama anlayışı ortaya çıkmıştır. Risklerin azaltılması ve pazarlama etkinliğini artırmak amacıyla bir ülkenin, tek destinasyon ve tek turistik ürün olarak pazarlama anlayışı yerine, ülkelerin çeşitli bölgeleri ve belli başlı şehirlerinin turistik ürün kimlikleri ön plana çıkartılarak bölgesel ve şehir temelli turistik tanıtım ve pazarlama anlayışı giderek artmaktadır (İlban, 2007, s. 33-34).

Destinasyon, turizm arzına konu olan kaynakların, faaliyetlerin ve diğer ürünlerin bütünleşik bir sunumunun sağlanmasında temel unsurdur. Başka bir ifadeyle yerel ölçekte sunulan mal, hizmet ve tatil tecrübelerinin bir bileşenidir (Kavacık; Zafer; İnal, 2012, s.171). Bir başka yaklaşıma göre de destinasyon, turistler için cazip kabul edilebilecek farklı doğal çekicilikleri ve özellikleri barındıran yerlerdir (Gürbüz, 2005, s.77).

Marka, bir satıcının ya da satıcılar grubunun mal ve hizmetlerini tanımlayan ve onları rakiplerinden ayırt etmeyi amaçlayan bir isim, terim, işaret, sembol, şekil ya da bunların kombinasyonu olarak tanımlanmaktadır (Kavacık; Zafer; İnal, 2012, s.175). Bu tanıma

dayanarak bir turizm destinasyonunun markalaşması pazarda tanınırlık ve rekabet üstünlüğü elde etme noktasında ayırt edici bir özelliktir. Modern turizm pazarlamasında turistleri destinasyona çekmek için gerekli eylem planlarını hazırlama ve uygulama faaliyetleri önem kazanmaktadır. Aynı zamanda imaj ve marka oluşturma faaliyetlerinin kesintisiz sürdürülmesi de gerekmektedir. Çünkü destinasyon markalaşması, küresel rekabette yerini almış çağdaş destinasyon pazarlamacılarının en güçlü pazarlama silahıdır (Yavuz ve Solmaz, 2007, s. 46). Destinasyon pazarlamasının ise dört temel ilkesi bulunmaktadır. Bunlar destinasyon markasının geliştirilmesi, destinasyon imajının oluşturulması, destinasyonun konumlandırılması ve destinasyon vizyonunun ifade edilmesidir (Kavacık; Zafer; İnal, 2012, s. 173). Turistlerin satın alma kararlarını ve memnuniyet düzeylerini etkileye önemli faktörlerden biri de destinasyon imajıdır. Turistik satın alma kararlarında imaj etkili bir unsurdur.

Sivas ilinin turistik arz potansiyelini ortaya koymak amacıyla hazırlanan bu çalışmada, Sivas'ta turizminin güçlü ve zayıf yönleri belirlenmeye çalışılmış, turizmin geliştirilmesi için değerlendirilebilecek potansiyel fırsatlar ve turizmin sürdürülebilir kılınması için önünde var olan tehdit unsurlarının nasıl yok edilebileceğine dair birtakım fikirler geliştirilmeye çalışılmıştır. Yapılan çalışmanın sonuçlarına bakıldığında, Sivas turizminin güçlü yönlerinin ve turizme katkı sağlayabilecek birçok fırsat ve olanağın mevcut olduğu görülmektedir. Doğru bir planlama ve yapılacak yatırımlarla Sivas yöre içinde ön plana çıkan bir turizm destinasyonu olarak değerlendirilebilir.

Sivas ilinin SWOT Analizi sonuçlarına göre Sivas'ın doğu-batı ve kuzey-güney yönünde karayollarının kavşak noktasında bulunması, demiryolu hattının Sivas'tan geçmesi ve bir havaalanının bulunması turizm adına güçlü bir yön olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca devam eden YHT Projesi'nin de tamamlanması ile Sivas'ın daha güçlü bir ulaşım ağına sahip olacağı öngörülmektedir.

Çalışma kapsamında verilen cevaplara bakıldığında, Sivas'ın sahip olduğu tarihi eserler ve kültürel değerler güçlü birer unsur olarak ön plana çıkmaktadır. Özellikle Divriği Ulu Cami ve Darüşşifası'nın UNESCO tarafından ''Dünya Miras Listesi''ne alınmasının uluslararası tanınırlığa katkı sağlayacağı söylenebilir. Bunun yanı sıra Selçuklular Dönemi'ne ait birçok tarihi eser de şehrin turizminin güçlü yönü kabul edilmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre güçlü yönlerden biri de termal merkezlerdir. Sivas'ta birçok hastalığın tedavisinde yardımcı olarak kullanılan bu termal kaynaklar için hem Sivas'tan hem de Sivas dışından gelen ziyaretçiler olmaktadır. Dünya'da eşi ve benzeri olmayan ''Doktor Balıklar'' olarak bilinen Kangal ilçesinde bulunan Balıklı Kaplıca uluslararası düzeyde tanınırlığa sahiptir.

Bir yörede halkın turizme ve turiste karşı olumsuz tavır ve davranış geliştirmesi turizmde istenilen gelişmeyi sağlamanın önünde engel oluşturabilecektir. Toplumsal olarak hoşgörüye sahip olma, yardımsever ve sıcakkanlı tavırlar sergilenmesi turizmin gelişmesinde etkilidir. Halkının misafirperver yapısı ve turizme karşı olan olumlu bakış açısı Sivas'ın güçlü yönüdür.

Sivas ekonomisi ağırlıklı olarak tarım ve hayvancılığa dayanır. İstihdam sorunları nedeniyle şehir dışına göç vermesine rağmen turizmde istihdam edilebilecek genç nüfusun varlığı araştırma sonuçlarında katılımcılar tarafından Sivas'ın güçlü yönü olarak değerlendirilmiştir.

Sivas şehrinin SWOT Analizi sonuçlarına bakılarak, turizmin geliştirilmesi, sürdürülebilir olması ve yöre içinde ön plana çıkan bir destinasyon olabilmesi için öncelikle zayıflıkların giderilmesi gerekmektedir. Araştırma sonuçlarına göre, Sivas'ta altyapı yetersiz bulunmuştur. Turizmin bir yörede gelişebilmesi ve sürdürülebilir olması için altyapının sağlam olması oldukça önemlidir. Yol, kanalizasyon, su, elektrik, haberleşme, kent içi ulaşım, atık toplama-imha vb. alt yapı hizmetlerinde iyileştirme sağlamak için özellikle Belediye ve İl Özel İdaresi'nin bu konuda inisiyatif alması ve eksiklikleri gidermesi gerekmektedir.

Zayıf yönlerin iyileştirilmesi noktasında kamu kurumları arasında eş zamanlı harekete geçilerek sorunların çözümü için planlama ve görevlendirmeler yapılması sağlanmalıdır. Turizmin ekonomik, sosyal, çevresel v.b. etkileri konusunda kamu kurumları tarafından yapılacak bilgilendirmelerle Sivas ile ilgili eksik olan turizm farkındalığı oluşturulmalıdır.

Sivas'ın tüm Türkiye kapsamında bakıldığında turistik imaj açısından bir takım eksiklikleri olduğu bilinmektedir. Bu eksikliklerin giderilmesi için kamu kurum ve kuruluşları ve özel sektör temsilcileri tanıtım faaliyetlerine önem vermelidir. Bir pazarlama ve tanıtım bütçesi oluşturarak mevcut imajın dönüştürülmesi için işletmeler,

dernekler, birlikler, internet v.b. kanallarla çalışmalar yapılmalıdır. Gerekirse de turizm alanında bilgili, eğitimli ve tecrübeli kişilerden destek istenmelidir.

Araştırma sonuçlarına göre, Sivas'ta turizmde çalışanların büyük bir kısmının asgari ücretle (2020 TL) çalışıyor olması, gelir arttırıcı ve yükselen bir kariyer çizgisi sunulmaması zayıflık olarak değerlendirilmiştir. Bu kapsamda turistik işletmelerin doğru bir kariyer planlaması için gerekli düzenlemeleri yapmaları gerekmektedir. Kariyer- maaş dengesinin kurulması, yükselme imkânlarının artırılması, prim ve sosyal haklar konusunda iyileştirmeler yapılması hem iş gücünün Sivas'ta kalmasına hem de Sivas'ta yaşayan insanlar için turizmde çalışma isteğinin artmasına olanak sağlar. Farklı bir açıdan bakıldığında ise, Sivas'taki konaklama işletmelerinde doluluk oranlarının düşük olması, turizm gelirlerinin düşük olmasına neden olmaktadır. Yani doluluk oranlarının düşük olması gelirlerin düşmesine, gelirlerin düşmesinin de işgücüne ödenen ücret ve sosyal haklarda eksikliklere yol açmaktadır.

Turizme katılan kişiler sadece kültürel, tarihi, doğal, sağlık v.b. sebeplerle seyahat etseler bile tatillerinin içinde eğlenceye de zaman ayırmayı tercih edebilirler. Turizme katılan kişilerin yaşları ve tercihleri değişkenlik gösterse de bir destinasyonda turistleri eğlendirmeye yönelik faaliyetlerin ve işletmelerin bulunması gerekmektedir. Araştırma sonuçlarına göre, eğlence mekânlarının sayılarının yetersiz olması ve eğlenceye yönelik faaliyetlerin olmaması Sivas turizminin zayıf yönlerinden biridir. Bu sonuca bakarak eğlenceye yönelik işletmeleri arttırmak için yatırımların desteklenmesi, festival, konser v.b. faaliyetler için Sivas Valiliği ve Sivas Belediyesi'nin daha aktif rol alması gerekmektedir.

Sivas'ın turizminin mevcut durumunu ortaya koymak amacıyla yapılan çalışmada birçok alternatif turizm türüne yönelik zengin bir potansiyelin varlığı dikkati çekmektedir. Sivas, kış turizmi, dağcılık, trekking, kuş gözlemciliği, termal turizm, yayla turizmi, eko turizm, kültür turizmi v.b. birçok alternatif turizm türünün yapılmasına fırsat verecek önemli bir potansiyele sahiptir. Tarihi ve coğrafi olarak elde ettiği avantajlar stratejik planlama ve sürdürülebilir yatırımlarla desteklenirse Sivas turizmi için bu önemli fırsatlar güçlü birer unsura dönüşebilirler.

Sivas'ın ulusal ve uluslararası pazarlarla entegre hareket etmesi turizmin gelişmesi için bir fırsat olarak görülebilir. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın turizme verdiği teşviklerden

ve turizmi 12 aya yayma politikalarından olabildiğince yararlanmak Sivas'ta turizmi geliştirmek için büyük bir avantaj olabilir. Tur operatörlerinin mevcut tur programlarına Sivas'ı da dâhil etmeleri otellerin doluluk oranlarına, turizm gelirlerine, sosyolojik yaşam koşullarına, esnaflar için pazarın canlılığına, istihdam olanaklarına, turist ve yerel halk etkileşimine, Sivas'ın tanıtımına, kent imajına v.b. olumlu etki edecektir. Tur programı içerinde yer alıyor olması ulusal turizme entegrasyonu da kolaylaştıracaktır.

Turizm bir süreç olarak sosyo-kültürel yapıya olumlu ve olumsuz etkiler yapması olası bir endüstridir. Ancak bir fırsat olarak değerlendirilecek olursa, birçok insanın, birçok kültürel yapının karşılıklı iletişim ve etkileşimi sonucu toplumsal turizm bilincine katkı sağlar. Samimiyet, hoşgörü, yardımseverlik, hümanizm gibi insana dair erdemler ulusal ve uluslararası boyutta yayılım gösterir. Bu yönüyle Sivas'ın sosyo-kültürel yapısı korunarak turizmin sağlayacağı sosyolojik avantaj Sivas'ta sürdürülebilir turizmin geliştirilmesi için bir fırsat olarak değerlendirilebilir.

Sivas dışında yaşayan önemli bir miktarda Sivaslı nüfusunun varlığı bilinmektedir. Özellikle büyük şehirlerde (İstanbul, Ankara, İzmir, Antalya v.b.) yaşayan Sivaslıların kendi memleketlerine yönelik tanıtım faaliyetleri Sivas turizmi için bir avantaj olabilir. Örneğin; il, ilçe, köy v.b. yörelerin yerel festivalleri, yerel sanat, sanatçı tanıtım günleri, Sivas mutfağına dair lezzetlerin ve Sivas'ın kültürel özelliklerin tanıtılması, gündelik yaşamda kurulan komşuluk ilişkileri, Sivas'ın tanıtımında önemli rol oynar. Sivas dışında yaşayan kişilerin yarattıkları olumlu imaj Sivas'ta turizmin geliştirilmesi için önemli bir fırsattır.

Yapılan araştırma sonuçlarına göre, uzun vadede turistik doğal kaynakların tahrip ya da yok olma riski yöre turizmi için bir tehdit olarak görülmüştür. Turizm doğal kaynaklardan üst düzeyde faydalanır. Ancak uzun zaman korunmaksızın kullanımda olan doğal kaynaklar tahrip olur ve zamanla eski çekiciliği kalmaz. Turizmin sürdürülebilirliği tehlikeye girer. Uzun vadede turizmi doğru yapılandırmak için yerel yönetimler tarafından stratejik planlar hazırlanmalı ve bu planların uygulanması sağlanmalıdır. Turizm adına bu olası tehdidin bertaraf edilebilmesi için, işletmelerin çevreye zarar vermesi önlenmeli, korunaklı alanlar için ziyaret kurallarına uyulmalı, turistler çevreyi korumak adına bilinçlendirilmelidir. Yerel yönetimler Sivas'ın taşıma kapasitesini belirlemeli ve bu sınırın aşılması engellenmelidir.

Genel olarak terörist faaliyetler Dünya'nın birçok destinasyonunda ciddi bir problem halini almıştır. Gelişmiş ya da geri kalmış ülkeler olarak fark etmeksizin artan terörist faaliyetler turizm için bir tehdittir. Turistler seyahatleri sırasında güvenliklerinin sağlanmış olduğundan emin olmak isterler. Bu açıdan bakıldığında olası terörist faaliyetler Dünya'nın her destinasyonu için bir tehdittir. Sivas bulunduğu konum itibariyle doğrudan terörist faaliyetlerin olduğu bir şehir olmasa da ülkemizde gerçekleşen terör saldırılarından olumsuz etkilenmektedir.

Olası tehditlerden biri kalifiye personelin farklı turizm bölgelerine göç etmek durumunda kalmasıdır. Ankete katılan turizm çalışanların %65'i bu önermeyi turizm için bir tehdit olarak kabul etmişlerdir. Bu durumun önüne geçilmesi için ücretlerin arttırılması, kariyer planlamalarının yapılması, turizmde mevsimselliğe bağlı süreli istihdamın önlenmesi, personel motivasyonunu arttırıcı faaliyetlerde bulunma, konaklama v.b. ihtiyaçları karşılama, eğitimli personel edinme konusunda bir standart belirlemek gibi çalışmalar yapılmalıdır.

Yapılan araştırma sonucu elde edilen verilere bakıldığında, Sivas'ın turizminin mevcut potansiyelini geliştirerek, popüler bir turizm destinasyonuna dönüştürmek için kamu-kurum ve kuruluşları ve özel sektör temsilcileri ile birlikte yerel halkın da çabası gerekmektedir. 2016 yılında yapılan Sivas İli Master Planı gibi stratejik planlar hazırlanmalı ve uygulamaya konmalıdır. Halkın turizme yönelik algı ve bilinç düzeyleri bilgilendirme, tekrar ve uygulama yolu ile geleceğe yönelik olarak olumlu yönlendirilmeli ve halkın turizmle doğrudan etkileşimi sağlanmalıdır. Sivas'ı çevresindeki illerden ayıran kendine has eser ve özellikleri korunarak turizme kazandırılmalıdır. Araştırma kapsamında Sivas adına turistik arz potansiyeli ortaya konulmaya çalışılmış ve Sivas'ın turizme kazandırabilecek potansiyel ve mevcut olarak elinde tuttuğu güçlü turistik unsurlara sahip olduğu görülmüştür. Özel sektör ve kamu kurum-kuruluşları arasında koordinasyonun sağlanması, doğru tanıtım ve pazarlama stratejilerinin hazırlanarak uygulanması ile birlikte Sivas'ın güçlü bir turistik destinasyon olma potansiyeline sahip olduğu öngörülmektedir.

Sivas'ın turizm potansiyelini, güçlü-zayıf yönlerini, değerlendirilebilecek olanaklarını ve karşılaşabileceği tehdit- tehlikeleri ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmayla birlikte Sivas turizminin geliştirilmesi için bir takım verilere, bu verilerin analizine ve oluşturulmuş güçlü stratejilere ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. İleride Sivas'ın turizmi

üzerine yapılacak akademik çalışmalarda Sivas halkının turizme ve turistlere bakışları ve turizmden beklentileri incelenebilir. Sivas'ın kış turizmi, termal turizm ve kültür turizmi potansiyeli destinasyon markalaşması kapsamında spesifik olarak araştırılabilir. Çalışmanın sınır ve sınırlılıkları göz önüne alındığında farklı kentlerin turistik potansiyelini belirlemek için yapılan SWOT Analizleri ile karşılaştırmalı çalışmalar yapılarak benzerlik veya farklılıklar incelenebilir.

KAYNAKÇA

Acun, H. (1987) ‘’Sivas ve Çevresi Tarihi Eserlerinin Listesi ve Turistik Değerleri’’. *Vakıflar Dergisi,* 20, 183-220.

Akbulut, G. (2009) ‘’ Sivas Şehrinin Tarihi Coğrafyası’’. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 35 (2), 212-222.

Akova, İ. (2012). Turizm Coğrafyası ve Planlama. S. Günay (Ed.), *Turizm Coğrafyası* içinde (ss. 2-36). Eskişehir, Açıköğretim Fakültesi Yayınları 1. Basım No:1478.

Alaeddinoğlu, F. (2008) ‘’Sivas Kentinde Halkın Turiste ve Turizme Bakışı’’. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5 (2), 3-23.

Alaeddinoğlu, F. (2008) ‘’Sivas Şehrinde Turizm Altyapısı ve Kentsel Altyapının Turizmi Destekleme Düzeyi’’. *Doğu Coğrafya Dergisi,* 13 (20) , 303-326.

Altunışık, R., R. Coşkun, S. Bayraktaroğlu ve E. Yıldırım. (2012). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.

Alvarez, L. A. (2012). ‘’The Value of Water: The Origins and Expansion of Thermal Tourism in Spain, 1750-2010’’. *Journal of Tourism History,* 4(1), 15-34.

Arslanoğlu, İbrahim (1979). *Her Yönden Sivas.* Sivas: Kamil Kitabevi.

Ayaz, E. (2015) ‘’Sivas Şehir Kimliği ve Sürdürülebilir Kalkınma Önerileri’’. *MTA Doğal Kaynaklar ve Ekonomi Bülteni*, 19, 43-64.

Aydın, Muhammet (2015), *Sivas’ta Ayan Aileleri,* Sivas: Belediyesi Yayın Kurulu.

Barros, C., R. Butler and A. Correia. (2010). ‘’The lenght of Stay of Golf Tourism: A Survival Analysis’’. *Tourism Management*, 31, 13-21.

Brenner, L. And A. G. Aguilar. (2010). ‘’Luxury Tourism and Regional Economic Development in Mexico’’. *The Professional Geographer,* 54(4), 500-520.

Bizirgianni, I. And P. Dionysopoulou. (2013). ‘’The Influence of Tourist Trends of Youth Tourism Through Social Media (SM) and Information and Communication Technologies’’. *Procedia-Social and Behavioral Sciences,* 73, 652-660.

Buckley, R. And A. Mossaz. (2015). ‘’Hunting Tourism and Animal Conservation’’. *The Zoological Society of London*, 18, 133-135.

Bulut, Ş. (2016). ‘’Yok Olmaya Yüz Tutan El Sanatlarından ‘Kemik Tarak’ ve Sivaslı Usta, İhsan Kutluca’’. *Turkish Journal Of Arts And Social Sciences,* 2 (2), 39-58.

Bozkurt, S. G. (2016) ‘’Gürün(Sivas) İlçesinin Rekreasyon Kaynaklarının Belirlenmesi ve Değerlendirilmesi’’. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 66 (1), 318-328.

Boniface B., R. Cooper and C. Cooper. (2016). *Worldwide Destinations The Geography of Travel and Tourism* (Seventh Edition). New York: Routledge.

Cahen, Claude (2014). *Osmanlılardan Önce Anadolu* (Çeviren; Erol Üyepazarcı). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Chen, J. M., C. Balomenou, P. Nijkamp, P. Poulaki and D. Lagos. (2016). ‘’ The Sustainability of Yatching Tourism: A Case Study on Greece’’. *International Journal of Research in Tourism Hospitality.* 2(2), 42-49.

Çakmaktepe, M. F. (2011). *Sivas İli Merkez ve Bazı İlçelerinde Bulunan Tülü Dokumaları,* Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü El Sanatları Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. Konya.

Dartma, Bahattin. (2006). ‘’Beylikler Devrinin Mümtaz ve Mütevazi bir Şahsiyeti: Sihabuddin es-Sivasi’’, (Selçuklular Döneminde Sivas Sempozyumu, 29 Eylül-01 Ekim 2005, Sivas), Bildiriler, Sivas 2006, s. 222-233.

Demirel, Ömer (2006). *‘’Osmanlı Dönemi Sivas Şehri-Makaleler’’* Sivas: Sivas Valiliği Tarih ve Kültür Araştırmaları Merkezi.

Dervişoğlu, F. M. (2009). ‘’Milli Mücadele Döneminde Basın ve İrade-i Milliye Gazetesi’’. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), s.160-161.

Doğan, A. (2007) ‘’ Sivas İli Ekonomisinin Makro-Ekonomik Göstergeler Açısından Türkiye ve İç Anadolu Bölgesindeki Yeri’’. Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F Dergisi, Yerel Ekonomiler Özel Sayısı, 40-52.

Doğanay, H. Ve S. Zaman. (2013). *Türkiye Turizm Coğrafyası(4. Basım).* Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Doğaner, Suna (2001). *Türkiye Turizm Coğrafyası*. İstanbul: Çantay Kitabevi.

Emir, Oktay (2011). *Turizmde SWOT Analizi Afyonkarahisar Örneği.* Ankara: Detay Yayıncılık.

Erdem, İlhan. (2006). ‘’Türkiye Selçuklu İlhanlı İlişkilerinde Sivas’’. (Selçuklular Döneminde Sivas Sempozyumu, 29 Eylül-01 Ekim 2005, Sivas), Bildiriler, Sivas 2006, s. 70-81.

Ersungur, Ş. M. ve M. B. Aslan. (2014). ‘’Muş İlinin Gelişme Potansiyelinin SWOT Analizi İle İncelenmesi’’. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 28(4).* 213-235.

Ficarelli, S., S. Sendra, L. Parra and J. Lloret. (2013). ‘’ Congress and Meetings Tourism and Destination Brand’’ *The Fifth International Conference on Creative Content Technologies,* 7-15.

Gökçe, F. (2006). *Yerel Destinasyonlarda Turizm Potansiyelinin Belirlenmesinde SWOT (FÜTZ) Analizi Tekniği: Giresun Örneği.* Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Ana Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Hatay.

Gutsul, D. (2011). *Strategic Analysis of Domestic Tourism Development in Ukraine.* Eastern Mediterranean University Institute of Graduate Studies and Research. Master's Thesis. Gazimağusa.

Gyr, U. (2010). ''The History of Tourism: Structures on the Path to Modernity''. *The Instutie of European History(IEG),* 1-18.

Gülbahar, O. (2009) ''1990'lardan Günümüze Türkiye'de Kitle Turizminin Gelişimi ve Alternatif Yönelimler''. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 14 (1), 151-177.

Gürbüz, A. (2005). '' Kastamonu'ya Gelen Yerli Turist Profilini Belirlemeye Yönelik Bir Uygulama''. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi,*2, 75-92.

Gürdal, Mehmet (2015). *Turizm Ulaştırması Paket Tur Organizasyonu ve Yönetimi.* Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.

Hepaktan, E ve S. Çınar. (2010). ''Turizm Sektörünün Türkiye Ekonomisi Üzerindeki Etkileri''. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8(2), 135-154.

Horak, S. and S. Weber. (2000). ''Youth Tourism in Europe: Problems and Prospects''. *Tourism Recreation Research,* 25(3), 37-44.

Hudson, Simon (2009). *Golf Tourism?.* Oxford: Goodfellow Publishers Limited.

İçöz, O., T. Var ve İ. İlhan, (2009). *Turizm Planlaması ve Politikası Turizmde Bölgesel Planlama.* Ankara: Turhan Kitabevi.

İlban, M. O. (2007). *Destinasyon Pazarlamasında Marka İmajı ve Seyahat Acentelerinde Bir Araştırma.* Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı Doktora Tezi. Balıkesir.

Jorga, Nicholae (2005). Osmanlı İmparatorluğu Tarihi (Çeviren Nilüfer Epçeli) İstanbul: Yeditepe Yayınevi.

Kavacık, M., S. Zafer ve M. E. İnal. (2012). "Turizmde Destinasyon Markalaması: Alanya Örneği". *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 30, 169-192.

Kaya, D. (2008). ''Sivas'ta Âşıklık Geleneğinin Bugünkü Durumu'', Cumhuriyet Döneminde Sivas Sempozyumu (27-30 Ekim), Cilt 2, s. 35-47.

Kaya, Doğan (2005). *Âşıkların Diliyle Sivas.* Sivas: Sivas 1000 Temel Eser Yayınları.

Kaya, D. ve U. Mesci. (2002). *Sivas'ta Bıçakçılık.* Sivas: Sivas İli Sanat Kültürve Araştırma Vakfı Yayınları.

Kaygın, E. ve B. Güven. (2015). *Adıyaman İli SWOT Analizi*. İstanbul: Veritas Yayıncılık.

Kayhan, Hüseyin. (2006). ''Danişmentli Bizans İlişkileri'' (Selçuklular Döneminde Sivas Sempozyumu, 29 Eylül-01 Ekim 2005, Sivas), Bildiriler, Sivas, 2006, s. 90-105.

Koç, H. ve M. Sağdıç. (2010) ''Göç Hareketinin Nüfusun Cinsiyet ve Yaş Grubu Üzerine Etkisi; Sivas Örneği''. *Marmara Coğrafya Dergisi,* 22, 295-324.

Komppula, R. And W. C. Gartner. (2013). ‘’Hunting as a Travel Experience: An Auto-Ethnographic Study of Hunting Tourism in Finland and The USA’’. *Tourism Management,* 35, 168-180.

Kozak, Nazmi (2012) *‘’Genel Turizm Bilgisi’’* Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Kozak, M., M. A. Kozak, N. Kozak (2000) *‘’Genel Turizm İlkeler ve Kavramlar’’* Ankara: Turhan Kitabevi.

Köprülü, Fuat (1991). *Osmanlı Devleti’nin Kuruluşu* (4. Basım)Ankara:Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Lickorish L.J. and C. L. Jenkins. (2011). *An Introductıon Tourism*. New York: Routledge.

MacKay, K. J. And J. M. Campbell. (2004). ‘’ An Examination of Resident’s Support for Hunting as a Tourism Product’’ *Tourism Management*, 25, 443-452.

MEB Modulü, (2012), *El Sanatları Teknolojisi: Sivas Halısı Desenleri*: Ankara, s. 4-7.

Mercan, M. (2004). ‘’ Sivas Valisi Halil Rıfat Paşa’nın Eğitim ve İmar Faaliyetleri’’. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi.* 23, 195-214.

Minnaert, L., R. Maitland and G. Miller. (2009). ‘’Tourism and Social Policy: The Value of Social Tourism’’. *Annals of Tourism Research,* 36(2), 316-334.

Oğrak, Y.Z. (2009). ‘’Researchers on Litter Size in Kangal Breed of Turkish Shepherd Dogs’’. *Journal of Animal and Veterinary Advances*, 8(4), 674-676.

Olalı, Hasan (1990). *Turizm Politikası ve Planlaması.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletme Fakültesi Yayınları.

Ökmen, M. (2001) ‘’Sivas’ta Kentsel Gelişme’’. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi,* 2 (1), 239-264.

Özçağlar, Ali (2011) *''Coğrafyaya Giriş''* Ankara: Hilmi Usta Matbaacılık.

Özgüç, Nazmiye (2015). *Turizm Coğrafyası Özellikler ve Bölgeler (8. Basım).* İstanbul: Çantay Kitabevi

Özüçetin, Y. (2004). ''Milli Mücadele İçerisinde 19 Mayıs 1919''. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi.* 5(2), 65-74.

Polat, M. (2014). *Isparta'da Turizm Altyapısı ve Medikal Turizmin Yapılabilirliği.* Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Isparta.

Prideaux, B. and M. Cooper . (2009). *River Tourism.* London: CAB International.

Regan, N., J. Carlson and P.J. Rosenberger. (2012). '' Factors Affesting Group-Oriented Travel Intention to Major Events''. *Journal of Travel and Tourism Marketing,* 29(2), 185-204.

Sarıışık, M., O. Turkay and O. Akova. (2011). ''How to Manage Yatch Tourism in Turkey: A Swot Analysis and Related Strategies''. *Procedia-Social and Behavioral Sciences,* 24, 1014-1025.

Sarmento, J., E. B. Henriques and M. A. Lousada. (2010). *Water and Tourism: Resources Management, Planning and Sustaninability.* Lisbon: Centro de Estudos Geograficos.

Sayılan, H. (2007). *Muş İlinde Kültür Turizmi Potansiyelinin Coğrafi Yönden Değerlendirilmesi.* Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya(Beşeri ve İktisadi) Anabilim Dalı. Ankara.

Seckelmann, A. (2002). ''Domestic Tourism- A Chance for Regional Development in Turkey ?''. *Tourism Management*. 23, 85-92.

Seçilmiş Göstergelerle Sivas 2013, Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, Ankara 2014.

Sezgin, O. M. (2001). *''Genel Turizm ve Turizm Mevzuatı''* Ankara: Detay Yayıncılık.

Silerova, E., S, Maneva and J. Hrebejkova. (2013). '' The Importance of Congress Tourism for Regional Development''. *Agris On-Line Papers in Economicsand Informatic,* 5(3), 79-86.

Sivas Belediye Başkanlığı 2015-2019 Stratejik Planı, Sivas Belediyesi, Sivas 2014.

Sivas'ta Kültürel Mirasın Korunması ve Turizmin Geliştirilmesi İçin Hazırlanan Rapor, İl Kültür Turizm Müdürlüğü, Sivas 2011.

Sivas Gezi Rehberi, T.C. Sivas Valiliği İl Kültür Turizm Müdürlüğü, Sivas 2013.

Sivas İli Çevre Durum Raporu, T.C. Sivas Valiliği, Sivas 2011.

Sivas Doğa Turizmi Master Planı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı 15. Bölge Müdürlüğü, 2012.

Sivas Gezi Rehberi, Sivas İl Kültür Turizm Bakanlığı, Sivas, 2013.

Sivas İl Turizm Master Planı, T.C. Sivas Valiliği İl Kültür Turizm Müdürlüğü, Sivas 2016.

Sinmez, Ç. Ç. ve A. Yaşar. (2013) ''Sivas Folklorunda Türk Çoban Köpeği Kangal''. *Journal Of World Of Turks,* 5 (2), 193-214.

Soykan, F. (2000). ''Turizm Coğrafyası ve Turizm Planlaması''. *Ege Coğrafya Dergisi,* 11. 39-55.

Şahin, S. (2006). ''Sivas Gökmedrese (Sahibiye Medresesi) ve Kitabelerindeki Rivayetlerin Hadis Değeri''. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi.* 10(1). 145-163.

Şen, H. ve G. Eken. (2016). ‘’Tanzimat Dönemi Cizye Defterlerine Göre Sivas Şehrinde Ermeni Nüfusun Mesleki Yapılanması’’. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 17(2), 47-66.

Tepeli, C., O. Çetin, Ş. İnal, K.Kırıkçı ve A. Yılmaz. (2003). ‘’Kangal ve Akbaş Irkı Türk Çoban Köpeklerinde Büyüme Özellikleri’’. *Turkish Journal of Veterinary and Animal Sciences,* 27(4), s. 1011-1018.

Tosun, R. (1996). ‘’Milli Mücadele’de Sivas’ın Yeri ve Önemi’’. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi.* 12(34). 67-86.

Turan, Osman (1980). *Selçuklular ve İslamiyet.* İstanbul: Nakışlar Yayınevi.

Turan, Osman (2014). *Selçuklular Zamanında Türkiye* (13. Basım). İstanbul: Ötüken Neşriyat Yayınevi.

Usta, Öcal (2016). *Turizm Genel ve Yapısal Yaklaşım* (5. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.

Uzunçarşılı, İ. Hakkı (2014). *Osmanlı Tarihi* (Cilt 1).Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Uzunçarşılı, İ. H. Ve R. N. Edgüer. (2014). Sivas Şehri (Haz. Recep Toparlı). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Vainikka, V. (2015). ‘’Rethinking Mass Tourism Professional Discourses of Contemporary Mass Tourism and Destinations’’. *Nordia Geographical Publication,* 44(2), 268-286.

Williams, Stephen. (2003). *Tourism Geography.* New york: Routledge.

Yasak, İbrahim (2004). *Sivas İli.* Sivas: Seyran Yayınları.

Yavuz, M. C. ve F. K. Solmaz. (2007). "Ulusal Turizm Tanıtımı ve Pazarlama Yönetimi Örgütlemesi: Türkiye için bir Model Önerisi". *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi,* 36, 113-130.

Yeşiltaş, M., H. Çeken ve İ. Öztürk. (2009). ''Karadeniz Bölgesindeki Turizm Olanaklarının Swot Analizi İle Değerlendirilmesi''. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 2(3), 250-269.

İNTERNET KAYNAKLARI

(2018) Sivas Kültürel ve Sosyal Yardımlaşma ve Derneği.
http://www.sivasder.org/index.php?Page=IcerikDetay&No=35 (04.09.2018)

Tarihi Olaylar.
http://www.tarihiolaylar.com/tarihi-olaylar/danismentliler-752 (06.09.2018)

(2018) Türkiye Selçuklu Tarihi.
https://turkiyeselcuklutarihi.wordpress.com/danismentli-beyligi (06.09.2018)

(2018) Türkiye Kültür Portalı.
https://www.kulturportali.gov.tr/portal/anadolu-selcuklu-devleti--1077-1308
(04.09.2018)

Tarihin
https://www.tarihin.com/osmanli-oncesi-beylikler/eretna-devleti.html
(05.09.2018)

(2018) Enfal İslam Sayfası.
http://www.enfal.de/starih39.htm (05.09.2018)

(2018) Türk Tarihi Araştırmaları.
https://www.turktarihim.com/Ankara_Sava%C5%9F%C4%B1.html (05.09.2018)

(2018) Sivas Valiliği.
http://www.sivas.gov.tr/il-adinin-tarihcesi (06.09.2018)

(2018) Sivas Valiliği.
http://www.sivas.gov.tr/4-eylul-sivas-kongresi (06.09.2018)

(2018) Sivas Valiliği.
http://www.sivas.gov.tr/ilimiz-hakkinda-genel-bilgiler (07.09.2018)

(2018) Sivas Kültür Envanteri.
https://www.sivaskulturenvanteri.com/sivas/sivasin-cografi-konumu
(07.09.2018)

(2018) Sivas Bülteni.
http://www.sivasbulteni.com/sivasin-cografi-konumu-1809h.htm (07.09.2018)

(2018) Sivas İl Tarım ve Orman Müdürlüğü.
https://sivas.tarim.gov.tr/Menu/9/Ovalar-Ve-Vadiler. (09.09.2018)

(2018) Coğrafya Dünyası.
http://www.cografya.gen.tr/tr/sivas/fiziki.html. (09.09.2018)

(2019) Sivas İl Tarım ve Orman Müdürlüğü.
https://sivas.tarimorman.gov.tr/Menu/31/Ilin-Arazi-Dagilimi (03.01.2019)

(2018) Tarım Kredi Kooperatifleri.
http://www.tarimkredi.org.tr/index.php/haber-arsivi/7911-sivas-boelge-agro-sivas-2017-fuar-ndaki-yerini-ald.html. (11.09.2018)

Sivas İl Tarım ve Orman Müdürlüğü.
https://sivas.tarim.gov.tr/Menu/21/Faaliyet-Raporu (11.09.2018)

Sivas İl Kültür Turizm Müdürlüğü

http://www.sivaskulturturizm.gov.tr/TR,75979/konaklama.html (01.07.2018)

Orta Anadolu Kalkınma Ajansı
http://www.oran.org.tr/images/dosyalar/20170915090606_0.pdf (10.08.2018)

Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları Taşımacılık.
http://www.tcddtasimacilik.gov.tr/haber/YHT%E2%80%99LER%202019%E2%80%99DA%20%C4%B0ZM%C4%B0R%E2%80%99E%20VE%20S%C4%B0VAS%E2%80%99A%20ULA%C5%9EACAK/150 (13.09.2018)

Deliilyas Belediyesi.
http://www.deliilyas.bel.tr/beldemiz/sarissakuakl.html (14.09.2018)

Kültür Portalı.
https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/sivas/gezilecekyer/tashan641349 (15.09.2018)

Yıldız Dağı Kış Sporları Merkezi.
http://www.yildizdagikayakmerkezi.com/k-2-yildiz-dagi-kayak-merkezi.html
(15.09.2018)

Koyulhisar Belediyesi.
http://www.koyulhisar.gov.tr/koyulhisar-genel-tanitim (10.07.2018)

Kültür Portalı.
https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/sivas/nealinir/sivas-agizligi-kalemi
(18.05.2018)

Sivas İl Kültür Turizm Müdürlüğü
http://www.sivaskulturturizm.gov.tr/TR,90023/geleneksel-el-sanatlari.html
(15.09.2018)

Sivas Kültür Envanteri
https://www.sivaskulturenvanteri.com/asiklar-halk-sairleri. (16.09.2018)

(2019) Data Golf.
https://scoringtr.datagolf.pt/scripts/all_courses.asp?club=ALL&ack=6V35FTY88F
(20.01.2019)

ESADE Ramon Llull University.
www.esade.edu/cedit2007/pdfs/papers/pdf13.pdf (20.01.2019)

(2018) Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği.
https://www.tursab.org.tr/dosya/12191/tursab-genclik-turizmi-2015-raporu117755463808_12191_560578.pdf (16.02.2018)

Turizm Güncel.
https://www.turizmguncel.com/makale/genclik-turizmi-m1006.html (12.08.2018)

(2018) Sivas İl Kültür Turizm Müdürlüğü.

https://sivas.ktb.gov.tr/TR-75979/konaklama.html (03.12.2018)

EKLER

SİVAS'IN TURİSTİK ARZ POTANSİYELİNİN SWOT ANALİZİ İLE BELİRLENMESİ

Sayın Katılımcı;

Bu anket formu ''Sivas'ın Turistik Arz Potansiyelinin SWOT Analizi İle Belirlenmesi'' konulu yüksek lisans tez çalışmasına veri toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Çalışma kapsamında toplanacak veriler tamamen bilimsel amaçla kullanılacaktır. Vereceğiniz bilgiler Sivas'a dair turizm adına yapılacak çalışmalara ve ilgili literatüre katkı sağlayacaktır. Zaman ayırdığınız için şimdiden teşekkür ederim.

Sevgi ÇAĞLAR
Erciyes Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı

I. BÖLÜM

Yaş: 16-24 ( ) 25-34 ( ) 35-44 ( ) 45-54 ( ) 55 ve üzeri ( )

Cinsiyet: Kadın ( ) Erkek ( )

Medeni Hal: Evli ( ) Bekâr ( )

Eğitim: İlköğretim ( ) Lise ( ) Önlisans ( ) Lisans ( ) Yüksek Lisans/Doktora ( )

Gelir Durumu: 0-2020 TL ( ) 2021-3000 TL ( ) 3001TL-4000TL ( ) 4001TL ve üzeri ( )

Göreviniz/Pozisyonunuz:_____

Otelinizdeki yatak sayısı: 1-20( ) 21-70( ) 71-120( ) 120-170( ) 171+( )

İşletme Türü: Turizm İşletme belgeli ( ) Turizm Yatırım Belgeli ( ) Belediye İşletme Belgeli ( )

II. BÖLÜM

Verilen ifadelere katılıp katılmadığınızı ilgili kutuyu işaretleyerek 1:Kesinlikle Katılmıyorum 2: Katılmıyorum 3: ne katılıyorum ne katılmıyorum, 4: Katılıyorum 5:Kesinlikle Katılıyorum aralığında görüşünüzü belirtiniz.	**Kesinlikle Katılmıyorum**	**Katılmıyorum**	**Ne Katılmıyorum Ne Katılıyorum**	**Katılıyorum**	**Kesinlikle Katılıyorum**
1. Turizm Bakanlığı'nın turizmi 12 aya yayma ve alternatif turizmi geliştirme politikaları yöre turizmini olumlu etkileyebilir.					
2. Dünya turizm hareketlerindeki değişimler(alternatif turizm hareketlerindeki artış) yöre turizmini olumlu yönde etkiler.					
3. Koruma altına alınan doğal ve tarihi değerler (sit alanlar, Dünya Miras Listesine dâhil eserler vb.) yöre turizmini olumlu etkileyebilir.					
4. Turizmin gelişmesi, yerli ve yabancı sermaye girişini sağlayarak bölgeye yönelik ekonomik gelişmeye olumlu katkı sağlar.					
5. Ulusal turizme yönelik artan talep yöre turizmini olumlu yönde etkiler.					
6. Sivas'ta turizmin gelişmesi yeni istihdam olanakları yaratır.					
7. Sivas'ta turizmin gelişmesi bölgeye yönelik turizm yatırımlarının artmasını sağlar.					
8. Sivas'ta alternatif turizm çeşidi fazladır.					

9. Sivas'ta havaalanının bulunması turizmin gelişimine olumlu etki eder.					
10. Gelecekte doğal kaynaklar ve doğal çevrenin tahrip olma riski vardır.					
11. Sivas'ta turizmin gelişmesi diğer sektörlerin gelişimini de olumlu etkiler.					
12. Turizm Sivas ve çevresinin sosyo-kültürel gelişimine katkı sağlar.					
13 UNESCO tarafından ''Divriği Ulu Cami ve Darüşşifası''nın Dünya Kültür Mirası Listesi'ne alınmış olması Sivas turizminin gelişimine olumlu katkı sağlar.					
14. Terörist faaliyetler Sivas turizmini olumsuz yönde etkiler.					
15. Sürdürülebilir turizm geliştirme stratejilerinin uygulanmaması Sivas için bir tehdit unsurudur.					
16. Sivas'ın çeşitli alternatif turizm türlerine uygun doğal kaynakları ve çevre yapısı yöre turizminin gelişimini olumlu yönde etkiler.					
17. Sivas'ın turizm bilinci, şehirde turizmin gelişimi için yeterli ve uygundur.					
18. Sivas'taki konaklama işletmeleri sayıca yeterlidir.					
19. Sivas halkının geleneksel misafirperver yapısı turizmi olumlu etkiler.					
20. Sivas'ta bulunan tarihi varlıklar (Kale, cami, medrese, han, konaklar vb.) turizmi olumlu yönde etkiler.					
21. Turizme adapte olabilecek genç ve dinamik bir nüfusun varlığı Sivas turizmini olumlu yönde etkiler.					
22. Coğrafi özelliklere bağlı olarak yapılan doğa turizm türlerine (trekking, kış turizmi, dağcılık, kuş gözlemciliği vb.) uygunluğu turizmin gelişimini olumlu yönde etkiler.					
23. Çifte Minareli Medrese ve Şifahiye Medresesi önemli bir turistik çekim merkezidir.					
24. Zara Tödürge Gölü ve Gürün Gökpınar Gölü önemli bir çekim merkezidir.					
25. Sivas'a özgü geleneksel el sanatlarının var olması turizmi olumlu yönde etkiler.					
26. Sivas mutfağına ait lezzetler turizme olumlu katkı sağlar.					
27. Sivas'a gelen turistlerin yaptığı alış verişler şehir esnafını olumlu etkiler.					
28. Sivas'ın turizm imajı zayıftır.					
29. Sivas'ta turizme yönelik pazarlama ve tanıtma faaliyetlerinin yetersizdir.					
30. Sivas'ın tanıtımı için mevcut internet siteleri yeterli ve uygundur.					
31. Sivas'ın alt yapısı (yol, kanalizasyon, ulaşım, içme ve kullanım suyu vb.) turizmin gelişmesi için yeterlidir.					
32. Sivas'ın üst yapısı (Oteller, rekreasyon alanları, seyahat işletmeleri vb.) turizmin gelişmesi için yeterlidir.					
33. Sivas ve çevresinde yer alan turistik yerlere ulaşım önemli bir problemdir.					

34. Sivas'taki konaklama işletmelerinin hizmet kalitesi yeterlidir.					
35. Turistik destinasyonlardaki temizlik ve hijyen Sivas'ta turizmin gelişmesinde olumlu yönde etki eder.					
36. Kamu kurumları ve yerel yönetimler Sivas'ta turizmin gelişimi için yeterli (Eğitim almış) ve isteklidirler.					
37. Sivas'ta konaklama işletmelerinde yönetici ve personeller kalifiye (Turizm eğitimi almış) kişilerdir.					
38. Sivas'ta turizm bilinci gelişmiştir.					
39. Kalifiye turizm personelinin diğer turizm bölgelerine göçü Sivas turizmini olumsuz etkiler.					
40. Turizm yöre halkının aile yapısının bozulmasına neden olur.					
41. Sivas'ta bulunan turizm işletmelerinin (seyahat acentesi, hediyelik eşya dükkanı vb.) sayısı şehirde turizmin geliştirilmesi için yeterlidir.					
42. Doğu-Batı ve Kuzey-Güney yönlerde kavşak noktası olması Sivas'ta turizmin gelişimine katkı sağlar.					
43. Sivas'ın sahip olduğu milli değer ve önem turizmin gelişimine olumlu katkı sağlar.					
44. Yüksek Hızlı Tren Projesi'nin tamamlanması ve aktif olarak ulaşımda kullanılması Sivas'ta turizmin gelişmesine olumlu katkı sağlar.					
45. Sivas'ta üniversitesinin varlığı şehirde turizmin gelişmesine katkı sağlar.					
46. Sivas dışında yaşayan ve sayıca fazla olan Sivaslıların şehrin turistik imajında ve tanıtımında olumlu etkisi vardır.					
47. Tur operatörlerinin Sivas'ı tur güzergâhlarına eklemeleri Sivas'ta turizmin gelişimine olumlu katkı sağlar.					
48. Yaşayan kültürel değerlerin sergilendiği Etnografya müzesi ve arkeolojik eserlerin sergilendiği arkeoloji müzesi Sivas'ta turizmin gelişimini olumlu yönde etkiler.					
49. Sivas'ta bulunan termal merkezler (sıcak-soğuk çermik, balıklı kaplıca) turizmin gelişmesine olumlu katkı sağlar.					
50. Sivas'ta eğlence mekânları yetersizdir.					
51. Konaklama işletmelerinin temizlik ve hijyen düzeyi yeterlidir.					
52. Sivas'taki konaklama tesislerinin doluluk oranları düşüktür.					
53. Sivas'taki konaklama tesislerinin fiziksel yapısı ve özellikleri (otopark, engelli girişi, asansör vb.) turistleri ağırlamak için yeterlidir.					
54. Yıldız Dağı Kış Sporları Merkezi Sivas'ta turizmin gelişmesine katkı sağlar.					

Doküman Görüntüleyici

Turnitin Orijinallik Raporu

İşleme konu: 23-Ağu-2019 11:41 +03
NUMARA: 1162643658
Kelime Sayısı: 35234
Gönderildi: 1

Tez Sevgi Çağlar tarafından

Benzerlik Endeksi	Kaynağa göre Benzerlik	
%16	Internet Sources:	%14
	Yayınlar:	%2
	Öğrenci Ödevleri:	%9

alıntıları çıkar bibliyografyayı dahil et 7 kelime > çıkarılan eşleşmeler İndir yenile yazdır

mod: raporu hızlı görüntüle (klasik) Change mode

4% match (06-Eyl-2017 tarihli internet)
http://acikarsiv.ankara.edu.tr

1% match (15-Ara-2015 tarihli internet)
http:// unesco.org

1% match (04-Oca-2019 tarihli internet)
http://sivas.bel.tr

1% match (13-Nis-2019 tarihli internet)
http://www.sivaskultur.gov.tr

<1% match (28-Tem-2015 tarihli öğrenci ödevleri)
Submitted to Ataturk Universitesi on 2015-07-28

<1% match (28-Kas-2012 tarihli internet)
http://www.kadininstatusu.gov.tr

<1% match (30-May-2019 tarihli internet)
http://www.dogankaya.com

<1% match (30-Oca-2019 tarihli internet)
http://adudspace.adu.edu.tr:8080

<1% match (20-May-2015 tarihli internet)
http://bolge15.ormansu.gov.tr

<1% match (08-Haz-2018 tarihli internet)
http://www.tuik.gov.tr

<1% match (27-May-2014 tarihli internet)
http://eogrenme.anadolu.edu.tr

<1% match (20-Kas-2018 tarihli internet)
https://es.scribd.com/document/69511541/S%C4%B0VAS-%C4%B0L%C4%B0-Cevre-durum-raporu-2008

<1% match (14-May-2012 tarihli internet)
http://oran.org.tr

<1% match (09-Haz-2016 tarihli internet)
http://docplayer.biz.tr

<1% match (16-Ara-2018 tarihli internet)
https://sivas.tarimorman.gov.tr/Belgeler/Faaliyet%20Raporlar%C4%B1/2013%20YILI%20M%C3%9CD%C3%9CRL%C3%9CK%20FAAL%C4%

<1% match (23-Şub-2017 tarihli öğrenci ödevleri)
Submitted to Marmara University on 2017-02-23

<1% match (04-Haz-2015 tarihli internet)
http://sp.gov.tr

<1% match (01-Şub-2017 tarihli öğrenci ödevleri)
Submitted to Selçuk Üniversitesi on 2017-02-01

<1% match (07-May-2019 tarihli internet)
http://ofd.artvin.edu.tr

<1% match (20-Nis-2018 tarihli öğrenci ödevleri)
Submitted to Batman University on 2018-04-20

<1% match (07-May-2019 tarihli internet)
http://acikerisim.aku.edu.tr

<1% match (03-Kas-2018 tarihli internet)
http://dergipark.gov.tr

<1% match (03-Nis-2016 tarihli internet)
http://sivas.bel.tr

<1% match (08-Tem-2019 tarihli internet)
https://webdosya.csb.gov.tr/db/ced/editordosya/Sivas_icdr2016.pdf

<1% match (09-Oca-2016 tarihli internet)
http://en.eurasiatourismcongress.com

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Sevgi ÇAĞLAR
Doğum Yeri / Tarihi: Sivas / 01.01.1988

İLETİŞİM BİLGİLERİ

Adres: Ertuğrul Mah. 3070. Sokak, Fırat Apt, No:20, Kat:1, Daire: 2,
Torbalı - İzmir
Telefon:05073593298
Eposta:svgcglr@gmail.com.tr

İŞ DENEYİMLERİ

2018 - Şehit Teğmen Serdar Genç Ortaokulu, Torbalı-İZMİR
İngilizce Öğretmeni

2017 - Çekmeköy TOKİ Çok Programlı Anadolu Lisesi, Çekmeköy-İSTANBUL
İngilizce Öğretmeni

2016 - Enuygun.com, İçerenköy-İSTANBUL
Seyahat Danışmanı

2009 - Vesta Hotel, Kuşadası-AYDIN
Resepsiyon Yardımcısı

2008 - Castle Seyahat Acentesi, Kuşadası-AYDIN
Ofis ve Transfer Elemanı

EĞİTİM BİLGİLERİ

2014-2019 Erciyes Üniversitesi,Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı – **Yüksek Lisans**, Kayseri

2006-2011 Adnan Menderes Üniversitesi, Seyahat İşl. ve Turizm Reh. Bölümü – **Lisans**, Aydın

2001-2004 İzmir Kemalpaşa Lisesi – Eşit Ağırlık Bölümü – **Lise**, İzmir

KURS, SEMİNER VE SERTİFİKA BİLGİLERİ

2017 - Marmara Üniversitesi, Pedagojik Formasyon Sertifika Programı